

Jaarverslag 2002 van het Hoofdbestuur

55ste jaarverslag

55ste

**JAARVERSLAG
2002**

Foto omslag:

“De spiegel voorgehouden”. Na de teleurstellend verkopen verkiezingen van 15 mei is het hoofdbestuur en de nieuwe fractievoorzitter Gerrit Zalm het land ingetrokken om op een aantal achtereenvolgende zaterdagen vooral te luisteren naar de kritische geluiden vanuit de achterban. Deze foto is genomen op zaterdag 6 juli 2002 te Berkel Enschoot.

Het 55ste jaarverslag van het hoofdbestuur (art. 20.2 st.) werd vastgesteld in de hoofdbestuursvergadering van 24 maart 2003.

De inhoudelijke verantwoordelijkheid voor de verslagen van de Organisatie Vrouwen in de VVD, de VVD-Bestuurdersvereniging, de Groep Nederland van de Liberale Internationale, de verschillende fracties in de Staten-Generaal en het Europese Parlement, ligt bij de afzonderlijke besturen.

Eindredactie: mr DW Zwart, directeur

© dit jaarverslag is auteursrechtelijk beschermd.

INHOUDSOPGAVE

<i>Voorwoord</i>	5
HOOFDSTUK 1: PARTIJ	
1.1 Bestuurszaken	6
1.1.1. 106 ^e AV te Papendal.....	6
1.1.2. 107 ^e AV (55 ^e JAV) te Veldhoven.....	8
1.1.3. Beknopte besluitenlijst 55 ^{ste} JAV	10
1.1.4. Vernieuwingsdiscussie.....	13
1.1.5. 108 ^e AV te Lunteren.....	14
1.1.6. 109 ^e AV te Noordwijkerhout	14
1.1.7. Hoofdbestuur	15
1.1.8. POK.....	18
1.1.9. Waarderingsvormen.....	18
1.1.10. Algemeen secretariaat/ Thorbeckehuis.....	19
1.1.11. Commissie van Beroep	20
1.1.12. Archiefbehartiging.....	21
1.2. Talentmanagement	22
1.2.1 Algemeen.....	22
1.2.2 Stuurgroep talentmanagement.....	22
1.2.3 Activiteiten.....	22
1.3. Ledenadministratie	22
1.3.1. Afdelingen en centrales.....	22
1.3.2. Jaarverslagen 2001	24
1.3.3. Ledenontwikkeling	24
1.3.4. Opbouw ledenbestand.....	26
1.4. Opleiding en Training	26
1.4.1. Activiteiten.....	26
1.4.2. Landelijke activiteiten	27
1.4.3. Stuurgroep opleiding en training	27
1.4.4. Landelijke commissie opleidingen.....	27
1.4.5. Statistiek cursussen	28
HOOFDSTUK 2: POLITIEK	
2.1. Inhoudelijke discussie (themapaden, bijeenkomsten en flitscongressen)	29
2.2. Partijraden	29
2.3. Partijcommissies	30
2.4. Internationale zaken	31
HOOFDSTUK 3: COMMUNICATIE	
3.1. Landelijke PR-commissie en Stuurgroep LPC	33
3.2. Internet	34
3.3. Politiek/ Vrijheid en Democratie	35
3.4. Thorbeckehuisnieuws/ThorbeckeWeb	35
3.5. Permanente profilering/campagne verkiezingen	36
3.6. Ledenwerving en -behoud	36

HOOFDSTUK 4: BIJZONDERE GROEPEN EN PROJECTEN

4.1. Jongerenbeleid.....	37
4.1.1. CLJ.....	37
4.1.2. Geschillencommissie JOVD-VVD.....	37
4.1.3. Samenwerking JOVD-VVD.....	37
4.1.4. Activiteiten.....	37
4.2. Organisatie Vrouwen in de VVD/ Liberaal Vrouwen Netwerk.....	38
4.3. Initiatiefgroep Ouderenbeleid.....	39
4.4. Commissies ad hoc.....	39

HOOFDSTUK 5: BIJLAGEN

5.1. Jaarverslag VVD Tweede-Kamerfractie.....	41
5.2. Jaarverslag VVD EP-fractie.....	45
5.3. Jaarverslag Bestuurdersvereniging.....	46
5.4. Jaarverslag Liberale Internationale Groep Nederland (LIGN).....	47
5.5. Jaarverslag Partijcommissie Binnenlandse Zaken.....	47
5.6. Jaarverslag Partijcommissie Justitie.....	49
5.7. Jaarverslag Partijcommissie Politie.....	49
5.8. Jaarverslag Partijcommissie Buitenlandse Zaken/Ontw.samenw.....	50
5.9. Jaarverslag Partijcommissie Defensie.....	51
5.10. Jaarverslag Partijcommissie Europese Zaken.....	52
5.11. Jaarverslag Partijcommissie Financieel Economische Zaken/MKB.....	53
5.12. Jaarverslag Partijcommissie Belastingen.....	54
5.13. Jaarverslag Partijcommissie Sociale Zaken en werkgelegenheid.....	55
5.14. Jaarverslag Partijcommissie Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening.....	56
5.15. Jaarverslag Partijcommissie Milieuhygiëne.....	57
5.16. Jaarverslag Partijcommissie Landbouw en Natuurbeheer en visserij.....	58
5.17. Jaarverslag Partijcommissie Verkeer en Waterstaat.....	59
5.18. Jaarverslag Partijcommissie Onderwijs.....	60
5.19. Jaarverslag Partijcommissie Wetenschap en Technologiebeleid.....	61
5.20. Jaarverslag Partijcommissie Volksgezondheid, welzijn en sport.....	62
5.21. Jaarverslag Partijcommissie Tolerantie.....	63
5.22. Jaarverslag Partijcommissie Cultuur en Media.....	64
5.23. Jaarverslag Partijcommissie Seniorenbeleid.....	65

Voorwoord

Het jaar 2002 is politiek gezien een bizar jaar geweest. Verkiezingen en de politieke ontwikkelingen daar omheen hebben het beleid en de partijorganisatie sterk beheerst. De teleurstellende verkiezingsuitslag van 15 mei 2002, betekende een flinke schok in de partij, die noopte tot een onmiddellijke open consultatieronde. Op 5 cumulatieve zaterdagen werd in het land en in de partijraad geluisterd naar de reacties van de leden. De roep om vernieuwing en aanpassing was groot.

Het onderwerp Partijvernieuwing kreeg aldus na de verkiezingen van 2002 ook voor de gehele partij betekenis, maar het leefde al langer. Reeds eind 2001 had het hoofdbestuur besloten een Commissie Toekomstvisie in te stellen. Deze commissie ging in februari 2002 aan het werk om de vraag te beantwoorden "Hoe kunnen we de VVD zodanig moderniseren op de aspecten 'betrokkenheid van de achterban', 'PR, communicatie en marketing', 'Human Talent Development', 'Kennismangement' en 'bestuur' opdat zij de uitdagingen van de 21e eeuw goed het hoofd kan bieden en voeding biedt aan een open, transparant en inspirerend leiderschap binnen de randvoorwaarden die het politieke systeem in Nederland (Europa) ons geeft?" Ook was bijvoorbeeld al in 1994 het rapport "In alle duidelijkheid" van de commissie Bestuurlijke Organisatie (commissie Rosenthal) opgesteld, waarin voorstellen voor partijvernieuwing werden gedaan. De voorgestelde oplossingen zijn toen slechts in beperkte mate omgezet in acties. Het verschil met de huidige roep om partijvernieuwing lijkt dat na de politieke ontwikkelingen in het voorjaar van 2002 en na de verkiezingsnederlaag van 15 mei 2002 nu de roep om partijvernieuwing breed werd gehoord in alle lagen van de VVD.

Meteen vanaf 16 mei kwam van diverse afdelingen, groepjes VVD-leden en individuele leden een reeks brieven, rapporten en analyses binnen naar aanleiding van het slechte verkiezingsresultaat. Uit al deze bijdragen sprak als rode draad dat de partij zich daadwerkelijk open moest stellen naar de samenleving en zou moeten waarborgen dat politici een open oog en oor zouden moeten hebben voor wat leeft in de samenleving. Het hoofdbestuur besloot toen, om aan al deze bijdragen recht te doen, een open en breed georganiseerd traject van partijvernieuwing te starten. Dit traject bestond uit: a) een eerste gelegenheid voor alle leden om te reageren tijdens vier zaterdagen in regio's in het land in mei en juni 2002; b) een extra Partijraad in juli 2003 om de bevindingen uit deze zaterdagen op een rij te zetten; c) het instellen van een werkgroep Partijvernieuwing. Hierin hadden onder meer de mensen zitting die vanuit het land reageerden, aangevuld met een brede groep mensen om een representatieve afspiegeling van de VVD-leden en het VVD-kader te bewerkstelligen. De groep bestond daarmee uit circa vijftig VVD-leden uit het hele land.

Deze werkgroep heeft, deels in digitale vorm, een korte analyse gemaakt van de problemen die om een oplossing vragen en daarbij een overzicht gemaakt van alle mogelijke ideeën om aan die problemen het hoofd te bieden. Ze werden samengevoegd in de Ideeënbundel "Goed beter best". Deze werd besproken tijdens de Ideeëndag op 21 september; op basis van de daar met meer dan 400 leden gevoerde discussies en workshops werden 15 conclusies getrokken.

Het hoofdbestuur heeft de vernieuwingsdiscussie geïnitieerd en gecoördineerd. De vele goede ideeën, aanbevelingen, adviezen en conclusies die uit dit bottom up proces naar boven kwamen werden vervolgens onder regie van het hoofdbestuur vertaald in 18 concrete vernieuwingsvoorstellen in het rapport "Minder partij, meer maatschappij". Vanwege de ingelaste Tweede Kamerverkiezingen op 22 januari 2003, moest de focus van de partij geheel wordt gelegd bij de verkiezingscampagne en de voorbereidingen daarop. De besluitvorming over de vernieuwingsvoorstellen door de Algemene Vergadering zal daardoor in 2003 zijn beslag krijgen.

HOOFDSTUK 1: PARTIJ

1.1. Bestuurszaken

1.1.1. 106^e algemene vergadering te Papendal

Op vrijdag 25 en zaterdag 26 januari vond te Papendal (Arnhem) de 106^e algemene vergadering plaats. De vrijdag was geheel ingeruimd voor bespreking van het concept-verkiezingsprogramma "Ruimte, Respect en Vooruitgang", de nota van wijziging van de commissie verkiezingsprogramma en de 613 wijzigingsvoorstellen die door de afdelingen en centrales waren ingediend. Overigens werden daarnaast nog 226 voorstellen ingediend die niet ter behandeling in de algemene vergadering werden aangeboden. Nieuw was dat voor de eerste keer deze procedure voor indienen van de amendementen geheel digitaal was verlopen. Via het internet konden de voorstellen in een webformulier worden ingebracht, waardoor volledige digitale en vooral snelle verwerking van de voorstellen kon worden gerealiseerd.

De commissie "versterking autonomie gemeenten" bracht annex de vergadering haar rapport uit. Deze commissie was ingesteld door het hoofdbestuur op 12 november 2001. Aanleiding vormde de discussie binnen de partij over het voorstel van de Verkiezingsprogramma-commissie om de OZB af te schaffen. Die discussie bracht de voorzitter van de Bestuurdersvereniging, Louise Engering, ertoe om de partij tijdens het jaarlijks congres van de vereniging te Lunteren op 2 november 2001 op te roepen om de autonomie van gemeenten op de agenda te plaatsen. Deze oproep resulteerde in instelling van de commissie, waarvan Louise Engering zelf voorzitter werd. Ondanks de korte spanne tijds slaagde de commissie erin om op 25 januari reeds haar eindrapport aan het HB aan te bieden. Het was de bedoeling van de commissie om de voorstellen die daarin werden gedaan te betrekken bij de discussie over het verkiezingsprogramma die op die dag plaatsvond. Partijvoorzitter Bas Eenhoorn stelde bij die gelegenheid voor om de aanbevelingen als addendum toe te voegen aan het verkiezingsprogramma. Dat voorstel werd door de BAV overgenomen met dien verstande, dat een inhoudelijke bespreking van die aanbevelingen zou plaatsvinden tijdens de JAV van 12 en 13 maart te Veldhoven. Aan de Commissie Binnenlandse Zaken werd verzocht een voorstel te doen dat zowel bespreking van de aanbevelingen tijdens de JAV als toevoeging van die aanbevelingen als addendum aan het verkiezingsprogramma mogelijk maakt.

De zaterdag was geheel gereserveerd voor het vaststellen van de kandidatenlijst voor de Tweede Kamer. De vergadering werd afgesloten met een speech van de lijsttrekker Hans Dijkstal.

Kandidatenlijst voor de verkiezingen van 15 mei 2002:

1. H.F. (Hans) Dijkstal te Wassenaar
2. A. (Annemarie) Jorritsma-Lebbink te Bolsward
3. G. (Gerrit) Zalm te Den Haag
4. E.G. (Erica) Terpstra te Den Haag
5. L.M.L.H.A. (Loek) Hermans te Beetsterzwaag
6. A.H. (Benk) Korthals te Rotterdam
7. F.H.G. (Frank) de Grave te Amsterdam
8. J.J. (Jozias) van Aartsen te Den Haag
9. W.C.G. (Hella) Voûte-Droste te Aerdenhout
10. J.W. (Johan) Remkes te Groningen
11. C.G.A. (Clemens) Cornielje te Zwolle
12. J.F. (Hans) Hoogervorst te Den Haag
13. H.G.J. (Henk) Kamp te Borculo
14. H.A.L. (Henk) van Hoof te Alkmaar
15. A.M. (Anke) van Blerck-Woerdman te Tilburg
16. G.M. (Gijs) de Vries te Den Haag
17. W.I.I. (Willibrord) van Beek te Maarheeze
18. J.M. (Monique) de Vries te Den Haag
19. P.H. (Pieter) Hofstra te Paterswolde

20. F.W. (Frans) Weisglas te Rotterdam
21. J. (Jan) Rijpstra te Meppel
22. B.M. (Bibi) de Vries te Almere
23. A.J. (Jan) te Veldhuis te Middelburg
24. A. (Atzo) Nicolai te Amstelveen
25. P.J.L (Nellie) Verbugt te Helden
26. R. (Ruud) Luchtenveld te Amersfoort
27. G.J. (Gert Jan) Oplaat te Markelo
28. J.H. (Jan Hendrik) Klein Molekamp te Rhoon
29. J.D. (Jan Dirk) Blaauw te Zeist
30. G. (Geert) Wilders te Venlo
31. S.A. (Stef) Blok te Den Haag
32. M. (Theo) van den Doel te Ermelo
33. J.M. (Jan) Geluk te Schuddebeurs
34. J.F. (Janneke) Snijder-Hazelhoff te Wagenborgen
35. F.H.H. (Frans) Weekers te Weert
36. A.P. (Arno) Visser te Den Haag
37. F. (Fadime) Örgü te Vlaardingen
38. L.J. (Laetitia) Griffith te Amsterdam
39. E.R.M. (Eric) Balemans te Utrecht
40. Ch.B. (Charlie) Aptroot te Wassenaar
41. J.C. (Hans) van Baalen te Den Haag
42. P. (Paul) de Krom te Weybridge (UK)
43. A.M.C.A. (Ton) Hooijmaijers te Amsterdam
44. J.M. (Jan Maurits) Faber te Rotterdam
45. O.P.G. (Otto) Vos te Driehuis
46. J.M. (Jan Mark) Lenards te Emmeloord
47. J.M.L. (Jacques) Niederer te Bergen op Zoom
48. E.F. (Ernst) van Splunter te Den Haag
49. E.I. (Edith) Schippers te Lekkerkerk
50. A.H. (Ton) de Swart Jr te Schiedam
51. H.R. (Hugo) Hurts te Leidschendam
52. A.H.J.W (Anton) van Schijndel te Amsterdam
53. E.L.P. (Enric) Hessing te Voorburg
54. J. (Jelleke) Veenendaal te Purmerend
55. M.H. (Menno) Knot te Sloten
56. Ch. (Christel) Bottenheft te Kockengen
57. M.W.Ch. (Thijs) Udo te Kerk Avezath
58. J.J. (Joost) Manusama te Krimpen aan den IJssel
59. W.H.J. (Wim) Passtoors te Rotterdam
60. K.J. (Karina) Kuperus te Rijswijk
61. I.E.J. (Ingrid) Muijs te Heerlen
62. S. (Sam) van Tuyl van Serooskerken te Haarl
63. B.W.E (Bernd) Taselaar te Leiden
64. A.J. (Arjen) Gerritsen te Wierden
65. A. (Annemieke) de Beer-Vermeulen te Alphen-Chaam
66. J. (Jan) Verhoeven te Bergeijk
67. L. (Laurine) Bonnewits- de Jong te Berkel en Rodenrijs
68. M.W. (Max) Kerremans te Gouda
69. P. (Peter) de Baat te Alkmaar
70. R.D.J. (Remco) Kouwenhoven te Groningen
71. H.E.M. (Renee) Spermon-Marijnen te Den Bosch

Combinatieregio A: Den Bosch, Gelderland, Tilburg en Limburg

- 72. M.P.J. (Marnix) de Ridder te Maastricht
- 73. J.B.A.M. (Hans) van Xanten te Nijmegen
- 74. M.C. (Maarten) Velthoen te Bergen op Zoom
- 75. I.E. (Ingrid) Bruaset-Schouten te Overasselt
- 76. P.R. (Peter) Groenestein te Nieuwkuijk

Combinatieregio B: Den Haag, Dordrecht, Leiden, Rotterdam en Zeeland

- 72. J.G.A. (Jaap) Paans te Kinderdijk
- 73. R.J. (Robert Jan) Blom te Alphen aan den Rijn
- 74. D. (Det) Regts te Den Haag
- 75. E. (Erna) van der Bent-Molendijk te Berkel en Rodenrijs
- 76. S.E. (Sandra) Korthuis te Rotterdam

Combinatieregio C: Amsterdam, Den Helder, Utrecht en Haarlem

- 72. H. (Hans) Pluckel te Zwaanshoek
- 73. J.M. (Anne Marie) Hey te Bilthoven
- 74. J.H.L. (Jan) Borghuis te Rotterdam
- 75. F.(Frans) Zomers te Bergen

Combinatieregio D: Drenthe, Groningen, Overijssel, Friesland en Flevoland

- 72. K.F. (Koen) Schuiling te Groningen
- 73. F.J. (Frank) Perquin te Zwolle
- 74. A.A. (Attje) Waal-van Seijen te Ulrum
- 75. R.W. (René) Leegte te Den Bosch

1.1.2. 107e algemene vergadering (55e JAV) te Veldhoven

Op vrijdag 12 en zaterdag 13 april vond de 107e algemene vergadering (55ste jaarlijkse algemene vergadering) plaats te Veldhoven. De vergadering was dit jaar rijkelijk vroeg uitgeschreven in verband met de tweede-kamerverkiezingen in mei. Het thema van de vergadering was: "Vooruitgang". Op de vrijdagochtend was er gelegenheid voor een aantal vergaderingen en politici en congresdeelnemers brachten een openbaar bezoek aan de regio Eindhoven. Na de officiële plenaire congresopening vonden en parallelsessies plaats

Parallelsessies:

1) Gezondheidszorg; "Moet alles wat kan, en kan alles wat moet?"

In medisch opzicht zijn we tot heel veel in staat. Ingrepen die in het verleden voor onmogelijk werden gehouden, zijn nu aan de orde van de dag. Toch is het goed eens stil te staan bij de vraag of we in elke situatie wel moeten overgaan tot medisch ingrijpen. Een en ander mede gezien in het licht van de problemen die er ook nu al zijn in de gezondheidszorg. Dit is een uitermate lastig te beantwoorden vraag met diverse aspecten.

De partijcommissie Volksgezondheid van de VVD wilde door drie inleidingen vanuit verschillende invalshoeken trachten dit onderwerp bij de leden onder de aandacht te brengen om een discussie te starten. De inleidingen werden verzorgd door Marian Kaljouw, directeur organisatie-adviesbureau in de zorg, Berend Stolk, specialist intensive care, en Chiel Bos, directeur Zorgverzekeraars Nederland.

2) Europese Zaken; Kosten en baten van de uitbreiding van de EU

De Partijcommissies Europese Zaken en Financieel Economische Zaken / MKB organiseerden een workshop over de kosten en baten van de uitbreiding van de EU. Een inleiding werd o.a. verzorgd door de voorzitter van de VVD -fractie in het Europees Parlement, Jules Maaten. Tevens gingen andere politici in op de financiële/economische consequenties van de uitbereiding en wordt aan de hand van stellingen met de zaal gediscussieerd.

Onderwerpen die aan de orde kwamen zijn bijvoorbeeld: wel of geen big bang, de (timing van) hervorming van het landbouwbeleid en de structuurfondsen, beheersing van de uitgaven van de EU. Belangrijke vragen zijn: waar legt Nederland zijn prioriteit temidden van ons lange (financiële) wenselijkste in Europa? Wat zullen de kosten en baten van uitbreiding zijn, voor Europa en voor Nederland? N.B. deze workshop werd simultaan vertaald t.b.v. internationale gasten.

3) De extremistische variant van de Islam; de opkomst van het eigentijds moslim-extremisme

De Teldersstichting heeft in november 2001 een bundel uitgegeven met de titel "De extremistische variant van de Islam; de opkomst van het eigentijds moslim-extremisme", geschreven door Marius Wessels. Tijdens de JAV organiseerde de Teldersstichting een workshop over dit onderwerp. Medewerking werd verleend door Ayaan Hirsi Ali (Wiardi Beckmanstichting van de PvdA, gespecialiseerd in Islamvraagstukken), Petra van den Burg (wetenschappelijk instituut CDA, gespecialiseerd in de multiculturele samenleving) en Connie Aarsbergen (promovenda op Isaiah Berlin) namens de VVD. Na een inleiding kregen de deelnemers de gelegenheid om aan de hand van stellingen te discussiëren. De parallelsessie stond onder leiding van Patrick van Schie, directeur van de Teldersstichting. N.B. deze workshop werd simultaan vertaald t.b.v. internationale gasten

4) De Sociale Dienst

De organisatie Vrouwen in de VVD (Liberaal Vrouwen Netwerk i.o.) organiseerde een workshop over de Sociale Dienst. Medewerking aan de workshop werd verleend door de directeur van de dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheidsprojecten van de gemeente Den Haag, José Hilgersom. Zij was gekozen tot "Overheidsmanager van het jaar 2001" vanwege het succes van haar organisatie. Daarnaast gaf het VVD Tweede-Kamerlid Stef Blok zijn visie.

5) Jongerendebat

De JOVD, de jongerenorganisatie van de VVD, organiseerde een debat over diverse actuele onderwerpen. Aan de hand van stellingen werden deelnemers uitgenodigd mee te denken en mee te praten.

6) Bespreking rapport van de Commissie 'Versterking Autonomie Gemeenten'

Zoals besloten is op de Buitengewone Algemene Vergadering van 25 januari jl. werd het rapport van de Commissie 'Versterking Autonomie Gemeenten', die onder voorzitterschap van Louise Engering stond, besproken tijdens een parallelsessie. Dit rapport was als bijlage bij de aanvullende beschrijvingsbrief gevoegd.

De conclusies van deze parallelsessie werden vervolgens in het huishoudelijke gedeelte van de algemene vergadering op zaterdagochtend 13 april besproken.

7) De VVD en het Institute for Multiparty Democracy (IMD)

Het Institute for Multiparty Democracy (IMD) was voor het eerst betrokken bij de JAV. Het IMD bestaat uit alle Nederlandse politieke partijen en richt zich op versterking van politieke partijen in ontwikkelingslanden. De vertegenwoordigers van de VVD binnen het IMD organiseerden tijdens de JAV een workshop over democratisering en de positie van het IMD hierin.

Tijdens het congres was in het kader van een visitor's program een aantal Afrikaanse en Zuid-Amerikaanse gasten aanwezig. Voor hen, maar ook voor alle andere belangstellenden, werd deze workshop georganiseerd. Waarom zit de VVD in het IMD? Wat zijn de doelstellingen en wat is er het afgelopen jaar gebeurd? Voertaal van de workshop was engels.

8) Het Jaarplan van de VVD

Tijdens deze parallelsessie bestond de gelegenheid om met leden van het hoofdbestuur te discussiëren over de inhoud van het Jaarplan en de wijze waarop hieraan – zowel landelijk als lokaal – invulling gegeven werd.

Daarna was er gelegenheid voor een informele borrel voorafgaand aan het diner. Onderdeel van dit gedeelte was "In gesprek met...": korte vraaggesprekken met politici en bestuurders uit het hele land.

Avondprogramma

Het plenaire avondprogramma werd geopend met een redevoering van de partijvoorzitter. Hij begon met het verzenden van een fax aan de Koningin, waarin aanhankelijkheid van de VVD met het Koningshuis werd betuigd, alsmede steun bij de ziekte van ZKH Prins Claus.. Dat was de eerste keer in de geschiedenis van de VVD dat er geen telegram werd verzonden, aangezien die faciliteit is opgeheven. Bas Eenhoorn herdacht de overleden vooraanstaande leden Klaas Groenveld (directeur van de Teldersstichting) en Hans Beyen (oud staatssecretaris van Economische Zaken). In zijn speech ging de partijvoorzitter in op de liberale wind die door Nederland waait, over de visie achter het jaarplan "Open vensters" waarmee het hoofdbestuur in 2000 onder zijn leiding van start was gegaan, over de veranderende media en de gevaren daarbij. Tenslotte stelde hij dat de VVD het debat niet moet schuwen en zeggen waarop het staat. Open naar binnen en ook open naar buiten. Als partij voorwaarden scheppen. Eenheid smeden en uitstralen en zorgen voor continuïteit, zodat de mannen en vrouwen die het verhaal vertellen, in het licht van de schijnwerpers, ook succes boeken.

Hierna was er de unieke situatie dat drie oud fractievoorzitters de afgevaardigden toespraken. Allereerst was het woord aan Edzo Toxopeus, die op onnavolgbare en humoristische wijze de toehoorders wist te boeien met herinneringen uit het verleden. Hij werd opgevolgd door Hans Wiegel, die liet weten dat hij na de enigszins uitgelopen speech van zijn voorganger, nog min 5 minuten over had. Frits Bolkestein sprak vervolgens de zaal toe via een videoboodschap, alsmede Pat Cox de voorzitter van de liberale fractie in het Europarlement.

Gerrit Zalm en Annemarie Jorritsma, de nrs 2 en 3 van de kandidatenlijst, werden door Bas Eenhoorn geïnterviewd over de huidige stand van zaken en toekomstvisie.

Aansluitend was er een gesproken column van oud hoofdbestuurslid en thans directievoorzitter van British Telecom, Ben Verwaaijen.

Een talkshow met 2 jonge veelbelovend liberalen (Rense Weide, Laurien Bonnewits) en een one-man show van Loek Hermans die de afgevaardigden aan het lachen bracht met foto's uit het verleden, completeerden de feestavond.

Hans Dijkstal sprak de enthousiaste zaal toe, met een vooruitblik naar de komende verkiezingen en het geheel werd swingend afgesloten met een muzikaal intermezzo van 'Wi Wanni VVD'.

Huishoudelijk gedeelte

De zaterdagochtend was gereserveerd voor het huishoudelijk gedeelte van de jaarvergadering, waarin o.m. het jaarplan en de begroting voor 2002 werd vastgesteld, alsmede het wijzigingsvoorstel van de afdeling Den Haag (Politiek! en frequente partij-informatie) i.v.m. de voorgenomen beëindiging van de stichting organisatie Vrouwen in de VVD en de aanpassing van regels inzake ontzetting uit het lidmaatschap. De voorzitter van de commissie van beroep, oud-algemeen secretaris Wim van den Berg, trad reglementair af en werd opgevolgd door de oud-adjunct algemeen secretaris en lid van de commissie, Tineke Tangel. In het hoofdbestuur werd partijvoorzitter Bas Eenhoorn en penningmeester Mark Kuperus herbenoemd voor een periode van drie jaar.

De zaterdagmiddag was gereserveerd voor een speech van de Patrick Dewael, minister-president van Vlaanderen en bespreking van het beleid van de fracties, alsmede het voorstel van de afdeling Rotterdam (Jeugdige Antillianen).

1.1.3. Beknopte besluitenlijst 55^e JAV te Veldhoven op 12-13 april 2002

1. Besloten werd een fax te sturen aan H.M. de Koningin, waarin de aanhankelijkheid van de VVD met het Koningshuis wordt betuigd, alsmede steun voor de moeilijke tijd t.g.v. de ziekte van ZKH prins Claus.

2. Besloten werd te benoemen als notulencommissie:
 - De heer drs. L.H.M. Osterholt te Zoetermeer
 - Mevrouw M.E. Kuiper-Ouwehand te Gieten
 - De heer A.L. Zijlstra te Arnhem
3. Besloten werd te benoemen als stemcommissie
 - De heer G.S.M. Kerpen te Eindhoven
 - De heer J. Verhoeven te Bergeijk
 - De heer A.H. Hartog te Berkel en Rodenrijs.
4. Besloten werd het hoofdbestuur decharge te verlenen voor het gevoerde financiële beleid over 2001.
5. Besloten werd te benoemen als lid van de financiële commissie:
 - De heer F.Q. van Gils te Zoetermeer (herbenoeming)
 - De heer W.M. Gasman te Almere (herbenoeming)
 - Mevrouw C.J.M. Plagman te Haarlem (benoeming)

en als plaatsvervangende leden:

 - De heer A.L.Zijlstra te Arnhem (herbenoeming)
 - Mevrouw mr. I.R. Adema te Deventer (herbenoeming)
 - De heer ir. M. Geudeke (benoeming)
6. Besloten werd het jaarplan en de begroting voor 2002 vast te stellen.
7. Besloten werd de contributie voor het contributiejaar 2002 te verhogen met gemiddeld 4,5%, volgens de tarieven in het kader.

EURO	Betaling	PER JAAR		PER HALFJAAR		PER KWARTAAL		
		2002	2003	2002	2003	2002	2003	
Geboortejaren								
t/m 26 jaar	acceptgiro	19,50	20,50	10,50	11,00	-	-	
	Incasso	18,50	19,50	9,75	10,25	5,00	5,25	
27 t/m 64 jaar	acceptgiro	71,50	74,75	36,50	38,00	-	-	
	Incasso	70,50	73,75	35,75	37,25	18,00	19,00	
65 jaar en ouder	acceptgiro	36,00	37,50	19,00	20,00	-	-	
	/ vermindering	Incasso	35,00	36,50	18,00	19,00	9,25	9,75
contributie								
gezinslid/ huisgenoot	acceptgiro	19,50	20,50	10,50	11,00	-	-	
	Incasso	18,50	19,50	9,75	10,25	5,00	5,25	

8. Besloten werd de statuten en het huishoudelijk reglement op een aantal punten aan te passen i.v.m. het opheffen van de stichting Organisatie Vrouwen in de VVD per 1 oktober 2002. De voorstellen van de kamercentrale Rotterdam (redactie artikel 4 hr en artikel 30.1 hr) werden conform het advies van het hoofdbestuur afgewezen. De aanpassingen zijn:

Aanpassing statuten

- Artikel 2, begripsbepalingen: schrappen onderdeel k, rest hernummeren
- Artikel 25.4, hoofdbestuur: lid a: schrappen "de voorzitter van de Stichting Organisatie Vrouwen in de VVD"

Aanpassing huishoudelijk reglement

- Artikel 1, begripsbepalingen: lid o, schrappen en rest hernummeren
- Artikel 4, kamercentrales en ondercentrales: lid b schrappen, rest hernummeren
- Artikel 13.7, samenstelling besturen: schrappen, rest hernummeren
- Artikel 30.1, begroting: schrappen, rest hernummeren.
- Artikel 34.1 samenstelling (partijraad): lid e, schrappen "de Stichting Organisatie Vrouwen in de VVD".

9. Besloten werd artikel 15.4 van de statuten aan te passen i.v.m. wijziging van de regeling voor het ontzetten uit het lidmaatschap. De aanpassing is:

Statuten artikel 15.4

Tot ontzetting is het hoofdbestuur bevoegd:

- a. Op een gemotiveerd schriftelijk voorstel van de ledenvergadering van een afdeling, waartoe het lid behoort.
- b. Op een gemotiveerd schriftelijk voorstel van het bestuur van de kamercentrale waartoe de afdeling behoort waarbij het lid is geregistreerd.
- c. Op eigen voorstel.

10. Besloten werd te benoemen als lid van de commissie van beroep:

- Als voorzitter: Mevrouw mr. M.Th. M Tangel te Rijswijk (herbenoeming)
- De heer mr.dr.s. H.A. Meulemans te Lisse (herbenoeming)
- De heer P. Blauw te Veendam (benoeming)

En als plaatsvervangende leden:

- Mevrouw mr. M.M. van Utteren-Hoving te St. Odiliënberg (herbenoeming)
- De heer J. Vos te Nuenen (herbenoeming)
- Mevrouw W.J.M. Bregman-Kaaks te Roden (benoeming)

12. Besloten werd mevrouw drs. O.F. Scheidel te benoemen als lid van de geschillencommissie JOVD-VVD:

13. De voorstellen van de Kamercentrale Den Haag (Politiek en nieuwsbrief) en de kamercentrale Rotterdam (interne communicatie), werden in overeenstemming met het advies van het hoofdbestuur overgenomen.

- Een papieren nieuwsbrief die zes keer per jaar aan alle leden wordt verstuurd is niet realiseerbaar.
- Het is wel mogelijk om (gefaseerd in de tijd) een digitale nieuwsbrief of discussieplatform te realiseren via het internet.

14. Besloten werd het rapport van de commissie autonomie gemeenten als addendum bij het verkiezingsprogramma voor 2002-2006 te voegen. Daarnaast heeft de algemene vergadering integraal de conclusies van de parallelsessie op vrijdag 12 april overgenomen en vastgesteld. (NB. Het rapport en de conclusies van de parallelsessie zijn te vinden op www.vvd.nl.)

15. Besloten werd te benoemen als lid van het hoofdbestuur:

- De heer drs. H.B. Eenhoorn, in de functie van voorzitter (herbenoeming)
- De heer drs M. Kuperus RC, in de functie van penningmeester (herbenoeming)

16. Besloten werd het voorstel van de kamercentrale Rotterdam (jeugdige Antillianen) mee te geven aan de Tweede Kamerfractie met het verzoek hier aandacht aan te besteden.
17. Besloten werd het voorstel van de afdeling Enschede (geen bezwaarsysteem orgaandonatie) niet te bespreken, maar door te sturen aan de Tweede Kamerfractie.

1.1.4. Vernieuwingsdiscussie

Algemeen

Reeds in het Jaarplan 2000, getiteld "Open Vensters", is door het hoofdbestuur een aanzet gegeven voor vernieuwing van de partij. Begin 2001 is vervolgens een groot marktonderzoek gehouden naar de profilering en herkenning van de VVD. Op basis van de onderzoeksresultaten is, met betrekking tot zaken die de visie op de toekomst van de partij betreffen, in februari 2002 de Commissie Toekomstvisie ingesteld.

De teleurstellende verkiezingsuitslag op 15 mei 2002 gaf een extra impuls om het vernieuwingsproces te versnellen. Meteen na de verkiezingen nam het hoofdbestuur het initiatief voor een uitgebreide discussie over partijvernieuwing. Dit resulteerde in diverse discussiebijeenkomsten in het land en in de diverse partijgremia, een onderdeel 'partijvernieuwing' op de website en de instelling van een -52 leden tellende werkgroep Partijvernieuwing. Deze werkgroep heeft alle ideeën gebundeld in de notitie 'Goed, Beter, Best', welke gold als uitgangspunt voor de Ideeëndag, die op 21 september 2002 werd gehouden. Op basis van alle ideeën en opmerkingen die in het vernieuwingstraject zijn gemaakt en met als belangrijke input het 15-puntenplan dat tijdens de Ideeëndag is geformuleerd heeft het hoofdbestuur concrete vernieuwingsvoorstellen opgesteld. Tijdens de Jaarlijkse Algemene Vergadering in mei 2003 wordt over deze voorstellen besloten.

Commissie Toekomstvisie

Conform het beleidsplan van het hoofdbestuur voor het jaar 2002 werd op 14 januari 2002 de Commissie Toekomstvisie ingesteld. Deze commissie bestond per februari 2002 uit Mark Harbers (voorzitter), Eduard van der Biezen, Wilma Delissen – van Tongerlo, Guy Kerpen, Rutger van der Lee, Henry Meijdam, Carla de Paepe en Vincent Janssen (secretaris).

Medio 2002 namen afscheid Rutger van der Lee (opgevolgd door Esther Schaddelee) en Vincent Janssen (opgevolgd door Marijke van der Werff).

De commissie heeft als taak om een lange termijn visie voor de organisatie en inrichting van de partij te ontwikkelen, zodat de VVD alle uitdagingen van 21ste eeuw goed het hoofd kan bieden. Hiertoe heeft zij een startnotitie opgesteld. De bedoeling is om aan de hand van discussies over diverse afgebakende thema's te komen tot een toekomstvisie. De voorstellen die hieruit voortvloeien zullen uiteindelijk worden vertaald naar concrete actiepunten, welke zo nodig in de Jaarlijkse Algemene Vergadering van 2003 besproken zullen worden.

Werkgroep Partijvernieuwing

De werkgroep Partijvernieuwing is samengesteld uit leden die hetzij zelf hun belangstelling daarvoor toonden, hetzij vanuit de partij zelf zijn aangedragen, of reeds zelf hun gedachten op papier hadden gezet. Deze groep is aangevuld met vertegenwoordigers namens de fracties, bestuurdersvereniging, vrouwen netwerk en de JOVD.

De werkgroep had als taak om, onder andere door middel van het initiëren en bundelen van ideeën en het schrijven van discussiestukken, de Ideeëndag voor te bereiden. Hiertoe zijn er twee werkconferenties georganiseerd, één in juli en één in september. Daarnaast vond een groot deel van het werk van de werkgroep plaats door middel van een besloten discussieplatform op internet. Dit alles leidde tot de notitie 'Goed, Beter, Best', welke als input diende voor de Ideeëndag.

De werkgroep bestond per juli 2002 uit de volgende personen: Mark Harbers (voorzitter), Frank Ankersmit, Hans van Baalen, Marbeth Bierman – Beukema toe water, Eduard van der Biezen, Robin Bremekamp, Bé Buining, Wilma Delissen – van Tongerlo, Els de Graaff – van Meeteren, Frank de Grave, Edwin van de Haar, Marleen ter Haar Romeny, Eddy Habben Jansen, Michiel van Haersma Buma, Ineke Hessing, Suzanne Hartong, Ton Hooijmaijers, Bart van de Hulsbeek, Jorine Janssen, Guy Kerpen, Tanja

Klip - Martin, Hans Koch, Theo Korthals Altes, Arno Korsten, Henri Kruithof, Rutger van der Lee, Jules Maaten, Eric Mackay, Henry Meijdam, Theo Monkhorst, Madelon Muller- Grin, Caj Oosters, Carla de Paepe, Edgar Peer, Johan Remkes, Esther Schaddelee, Ciska Scheidel, Patrick van Schie, Sander Simons, Renée Spermon – Marijnen, Hein Stulemeijer, Marco Swart, Judith Tielen, Marijke Tsoutsanis, Mark Verheijen, Jeroen de Veth, Fred Vyselaar, Jan Weijers, Roel Wolbrink, Bas van 't Wout, Siep Wijsenbeek, Anno Zijlstra en Marijke van der Werff (secretaris).

1.1.5. 108e algemene vergadering op 2 november 2002 te Lunteren

Ten gevolge van de val van het Kabinet Balkenende op 16 oktober, werden nieuwe verkiezingen uitgeschreven voor 22 januari 2003. Politieke partijen hadden de gelegenheid tot de dag van kandidaatstelling op 10 december, om een nieuwe kandidatenlijst op te stellen. Daar waar het reguliere kandidaatstellingsreglement voorziet in een periode van ca. 9 maanden, diende nu in een tijdsbestek van ca. 2 maanden hetzelfde te gebeuren. Deze korte termijn vergde het uiterste van de partijorganisatie om op democratische wijze een herziene en gedegen kandidatenlijst op te stellen.

Het hoofdbestuur besloot daarbij een op de vernieuwingsdiscussie gebaseerde nieuw element aan te brengen, namelijk de verkiezing van de lijsttrekker, los van en voorafgaande aan de vaststelling van de overige plaatsen van de kandidatenlijst. Ieder lid van de VVD, die tenminste sedert 1 juli 2002 lid was, kon zich voor deze plaats kandidaat stellen.

De algemene vergadering werd georganiseerd annex aan een bijeenkomst van de partijraad en het najaarscongres van de VVD-Bestuurdersvereniging te Lunteren. In deze 108^e algemene vergadering kozen de afgevaardigden bij acclamatie Gerrit Zalm als de nieuwe lijsttrekker voor de Tweede Kamer. Er waren geen overige personen kandidaat gesteld.

1.1.6. 109^e algemene vergadering op 30 november 2002 te Noordwijkerhout

Voorafgaand aan de vaststelling van de kandidatenlijst werd het rapport "Naar een nieuwe ambtsketen van de burgemeester?" besproken. Voorzitter Opstelten van de commissie gaf een inleiding. Aan de hand van een amendement van de VVD-bestuurdersvereniging werd besloten de discussie niet verder te voeren. Het hoofdbestuur zei toe eerst te komen met een aanvullende notitie waarin een aantal punten beter en verdiepend zijn uitgewerkt, alvorens verder behandeling van de discussie plaats te laten vinden. Op 4 november werd de ontwerp-kandidatenlijst van het hoofdbestuur bekend gemaakt. Afdelingen en centrales konden hierop amendementen indienen. Aan de hand van deze amendementen werd in de 109^e algemene vergadering te Noordwijkerhout op 30 november de kandidatenlijst vastgesteld. Na vaststelling van de kandidatenlijst werd de algemene vergadering afgesloten met een speech van de lijsttrekker Gerrit Zalm, waarin hij de ambitie uitte om Minister-president te willen worden

Kandidatenlijst Tweede Kamer voor verkiezingen op 22 januari 2003

1. G. (Gerrit) Zalm
2. J.W. (Johan) Remkes
3. M. (Melanie) Schultz van Haegen-Maas Geesteranus
4. E.G. (Erica) Terpstra
5. A. (Annette) Nijs
6. H.G.J. (Henk) Kamp
7. F.H.G. (Frank) de Grave
8. J.J. (Jozias) van Aartsen
9. F.W. (Frans) Weisglas
10. J.F. (Hans) Hoogervorst
11. M. (Mark) Rutte
12. L.J. (Leatitia) Griffith
13. C.G.A. (Clemens) Cornielje
14. G. (Geert) Wilders
15. A. (Atzo) Nicolaï
16. A. (Ayaan) Hirsi Ali

17. W.I.I. (Willibrord) van Beek
18. P.H. (Pieter) Hofstra
19. Ch. B. (Charlie) Aptroot
20. A. (Anouchka) van Miltenburg
21. J.C. (Hans) van Baalen
22. J. (Jan) Rijpstra
23. G.J. (Gert Jan) Oplaat
24. B.M. (Bibi) de Vries
25. S.A. (Stef) Blok
26. P. (Paul) de Krom
27. F. (Fadime) Örgü
28. J.M. (Jan) Geluk
29. F.H.H. (Frans) Weekers
30. E.I. (Edith) Schippers
31. I. (Ineke) Dezentjé Hamming-Bluernink
32. J.F. (Janneke) Snijder-Hazelhoff
33. A.P. (Arno) Visser
34. R. (Ruud) Luchtenveld
35. Z. (Zsolt) Szabo
36. E.R.M. (Eric) Balemans
37. J. (Jelleke) Veenendaal
38. E. (Eske) van Egerschot
39. E.A.W. (Ed) van der Sande
40. A.H.J.W. (Anton) van Schijndel
41. J.M. (Jan Mark) Lenards
42. I.E.J. (Ingrid) Muijs
43. J.P. (John) Deighton

Combinatieregio A: Den Bosch, Gelderland, Limburg, Tilburg

44. J.A. (Jan) Verhoeven
45. A.P.C.J. (Annemieke) Stallaert
46. P.R. (Peter) Groenestein
47. M.P.J. (Marnix) de Ridder
48. R. (Renee) Spermon-Marijnen

Combinatieregio B: Dordrecht, Rotterdam, Leiden, Zeeland, Den Haag

44. D. (Det) Regts
45. L. (Laurine) Bonnewits-de Jong
46. K.J. (Karina) Kuperus
47. J.M. (Jan Maurits) Faber
48. J.J. (Joost) Manusama

Combinatieregio C: Den Helder, Haarlem, Utrecht, Amsterdam

4. A. (Albert) van den Bosch
45. S.E. (Sammy) van Tuyll van Serooskerken
46. C.E.M. (Christel) Bottenheft
47. J.D. (Jan Dirk) Blaauw
48. F. (Frans) Zomers

Combinatieregio D: Drenthe, Groningen, Friesland Flevoland, Overijssel

44. B.C. (Bart) Goeman Borgesius
45. R.D.J. (Remco) Kouwenhoven
46. S.E. (Sandra) Korthuis

47. F.J. (Frank) Perquin
48. M.H. (Menno) Knot

1.1.7. Hoofdbestuur

Vergaderingen

Het hoofdbestuur vergaderde in het verslagjaar 16 keer, namelijk op 14 januari, 11 februari, 11 maart, 8 april, 6 mei, 10 juni, 9 september, 30 september, 14 oktober, 17 oktober, 19 oktober (vaststelling Eerste Kamer), 24 oktober 30 oktober, 4 november (vaststelling lijst Tweede Kamer), 11 november en 9 december. De retraite van het hoofdbestuur vond plaats te Kijkduin op 11 en 12 oktober.

Op 6 mei om 19.30 uur vond een reguliere hoofdbestuursvergadering plaats die echter ten gevolge van de moord op Pim Fortuyn even na zes uur, een zeer bijzonder karakter kreeg. Het hoofdbestuur handelende de omvangrijke agenda zorgvuldig af, doch liet zich frequent op de hoogte stellen van de gebeurtenissen elders in Den Haag en Nederland, via een ijlings opgesteld televisietoestel. Dezelfde avond werd door de gezamenlijke fractievoorzitters ook besloten de campagne stop te zetten.

Op 21 mei kwam het hoofdbestuur ad hoc bijeen om onder meer besluiten te nemen over de te ondernemen stappen na de verkiezingsuitslag van 15 mei. Besloten werd in de maand juni 4 zaterdagen het land in te trekken om te luisteren naar de kritische opmerkingen van de leden en een extra partijraad te houden, alsmede tot het houden van een Ideeëndag in september.

De samenstelling hoofdbestuur vanaf 13 april 2002 was als volgt:

Drs. H.B. Eenhoorn, voorzitter, M.G.J. Harbers, vice-voorzitter, mevr. S. van Heemskerck Pillis-Duvekot, vice-voorzitter, M.P. Swart, algemeen secretaris, drs. M. Kuperus, penningmeester, mevr. mr. J. Hekman, mevr. mr. S.M.A.J. den Ouden-Huygen, drs. F.Z. Szabo (tot oktober 2002), drs. W.B. Groen, mevr. mr. M.E. Tsoutsanis-van der Koogh, mevr. drs. E.I. Schippers (tot oktober 2002), mevr. N.H. van den Broek Laman-Trip, adviseur Eerste Kamer, H.F. Dijkstal (tot 16 mei 2002) adviseur Tweede Kamer, drs. G. Zalm, adviseur Tweede Kamer, J. Maaten, adviseur Europees Parlement, mr. M.A.P. van Haersma Buma, adviseur VVD-Bestuurdersvereniging, mevrouw W.C.M. Hessing (tot 1 oktober 2002), adviseur Organisatie Vrouwen in de VVD, T. van der Vooren (tot 24 november 2002), adviseur JOVD, mevr. I.M.M. van Haarst, adviseur JOVD

Portefeuilleverdeling hoofdbestuursleden 2002

PORTEFEUILLE	HB-LID	PRIMAIR	SECUNDAIR
Partijvoorlichting Fracties Bewinders Campagne	drs.H.B. Eenhoorn <i>Voorzitter</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ algehele leiding ▪ politieke contacten met fracties ▪ voorlichting vanuit de partij ▪ in- en externe communicatie ▪ verkiezingscampagnes 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ lid van de partijraad (voorzitter) ▪ curator Teldersstichting ▪ lid vh uitvoerend comité van de LI ▪ vice-voorzitter ELDR ▪ voorzitter campagneteam
Externe contacten	Mevr. S. van Heemskerck Pillis-Duvekot <i>Vice-voorzitter</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ voorzitter cluster inhoudelijke discussie ▪ partijvoorzittersoverleg 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ adviserend lid van de partijraad
Externe contacten KPB Teldersstichting	M.G.J. Harbers <i>Vice-voorzitter</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kaderplanning en begeleiding ▪ toekomstvisie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ adviserend lid partijraad ▪ curator Teldersstichting

Organisatie	M.P. Swart <i>Algemeen secretaris</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ functioneren en organisatie van de partij ▪ functioneren en organisatie algemeen secretariaat ▪ statuten en reglementen 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ secretaris en lid partijraad
Financiën	drs. M. Kuperus <i>Penningmeester</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ financieel beheer van de partij ▪ alternatieve vormen financiering ▪ contributies en subsidiestromen ▪ giften en sponsoring 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ voorzitter van het HB-KC penningmeestersoverleg ▪ adviserend lid van de partijraad ▪ bestuurslid van het Dresselhuysfonds
Internationale Zaken	drs. F.Z. Szabo <i>Secretaris voor de organisatie</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ coördinatie van de organisatorische activiteiten van de partij op internationaal terrein ▪ Midden- en Oost-Europa-programma ▪ contacten met de besturen van liberale partijen in het buitenland ▪ organisatie inhoudelijke discussie met betrekking tot het buitenland, Europa, ontwikkelings-samenwerking en Defensie ▪ betrekkingen met de ELDR/LI/LIGN 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ adviserend lid van de partijraad ▪ lid van de raad van de ELDR ▪ adviserend bestuurslid van de LIGN ▪ Raad van toezicht NZA ▪ lid van het uitvoerend comité van de LI ▪ lid ALV NOVIB
Opleiding en Training	Mevr. mr J.A. Hekman <i>Secretaris voor de organisatie</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opleiding en training 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ voorzitter van de LCV ▪ adviserend lid van de partijraad
Inhoudelijke discussie Partijcommissies	Mevr. drs. E.I. Schippers <i>Secretaris voor de organisatie</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ inhoudelijke discussie in de VVD ▪ themadagen ▪ partijcommissies ▪ ad hoc discussiebijeenkomsten 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ adviserend lid van de partijraad
PR & Voorlichting (extern) Ledenwerving en ledenbehoud	Mevr. Mr S.M.J. Den Ouden-Huijgen <i>Secretaris voor de organisatie</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ externe communicatie ▪ ledenwerving en ledenbehoud ▪ marktonderzoek 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ voorzitter van de LPC ▪ adviserend lid van de partijraad

Pr & Voorlichting (intern) Nieuwe media	drs. W.B. Groen <i>Secretaris voor de organisatie</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ interne communicatie ▪ het magazine Politiek! ▪ internet (VVD Website) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ adviserend lid van de partijraad ▪ voorzitter Dresselhuysfonds
Doelgroepen <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ouderen ▪ Jongeren ▪ Vrouwen 	Mevr. mr M. E. Tsoutsanis-van der Koogh <i>Secretaris voor de organisatie</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ coördinatie van beleid ▪ betrekkingen met JOVD, VBV, VRO ▪ Liberaal Vrouwen Netwerk 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ adviserend bestuurslid van de VVD-Bestuurdersvereniging ▪ adviseur hoofdbestuur JOVD ▪ voorzitter Liberaal Vrouwen Netwerk (LVN)

1.1.8. POK

Het overleg tussen het hoofdbestuur en de kamercentrale voorzitters kwam in het verslagjaar 10 keer regulier bijeen op de zaterdagen 12 januari, 16 februari, 16 maart, 12 april, 18 mei, 22 juni, 7 september, 19 oktober, 2 november en 21 december.

De vergadering van 16 maart volgde op de slechte uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen op 6 maart en de grote winst van Pim Fortuyn, met name in Rotterdam. Op een voor de pers niet vrij toegankelijke locatie in Den Haag werd er overleg gehouden tussen het hoofdbestuur, de kamercentralevoorzitters en TK-fractievoorzitter Hans Dijkstal. Op 12 april werd er tijdens de JAV vergaderd in een fringe meeting op de vrijdag. Op 18 mei werd o.m. de verkiezingsuitslag besproken in het bijzijn van de nieuw gekozen fractievoorzitter Gerrit Zalm. Opnieuw was voor een niet reguliere locatie in Den Haag gekozen. Op 22 juni was het POK te gast in Hoenderlo, waar het onder leiding van prof. Arno Korsten in retraite vergaderde over de campagne en verkiezingsuitslag. Zaterdag 19 oktober stond de ontwerp-kandidatenlijst van het hoofdbestuur op de agenda en op 2 november, annex het congres van de bestuurdersvereniging, de partijraad en de algemene vergadering, was dit ook het geval over de ontwerplijst voor de Tweede Kamer.

1.1.9. Waarderingsvormen

- *Ontvangers Thorbeckepenning*

1. De heer E.G. Bouma	Sleen
2. De heer G.L.L.M. Brouwers	Oisterwijk
3. De heer C.J.M. de Bruin	Nieuwegein
4. De heer B. Buining	Groningen
5. Mevrouw H. Den Butter-Meuwese	Gendringen
6. De heer P.G. van Eck	Geertruidenberg
7. Mevrouw C. Folkers-van der Schaar	Kortenhoef
8. De heer P.M. van den Hoek	Oosterbeek
9. Mevrouw E. van der Hoeven-Toxopeus	Zundert
10. Mevrouw H.H.A. van Kerkum	Amsterdam
11. De heer J.M.L.M. Kersten	De Bilt
12. De heer G.H. Kocken	Waalwijk
13. De heer J. Nouws	Rotterdam
14. De heer W.J. Parlevliet	Hellevoetsluis
15. De heer E.M. Sinke	Amsterdam
16. De heer L.M.J.I. Stok	Tilburg

- *Ontvangers mr. D.U. Stikkerplaquette*

1. De heer S.F. Antonides	Veenwouden
2. De heer J. de Beer	Leeuwarden
3. De heer L.F. Berkhout	Zaandam

4. De heer J. de Bie	Amstelveen
5. Mevrouw A. Blommers-Biezeno	Soest
6. De heer C.P.C. Böggermann	Amstelveen
7. De heer E. Buis	Graft-de Rijp
8. De heer J.H. Ekkers	Vianen
9. De heer H.E. Gastman	Menterwolde
10. De heer G.A.IJ. Van Ginkel	Ede
11. Mevrouw M.V. Groenewegen-Weerman	Rockanje
12. De heer L.A. Hafkamp	Schiedam
13. De heer J.M.G.M. van Harssel	Etten-Leur
14. De heer J.H. Hensbergen	Arnhem
15. De heer H. Hogenesch	Gieten
16. De heer F.I.M. Houterman	Amsterdam
17. De heer J.H. Kets	Braamt
18. De heer D.H. Kok	Utrecht
19. De heer J.H. Kostermans	Landsmeer
20. Mevrouw F.H. Leendertz-Polak	Wageningen
21. De heer K. Maris	Sassenheim
22. De heer R. Mark	Heerhugowaard
23. Heer G. van der Meer	Hoorn
24. De heer M. Onder de Linden	Krimpen aan den IJssel
25. De heer W.H. Rijkenbarg	Ruurlo
26. Mevrouw G. Slob-Minkema	Groot-Ammers
27. De heer Ph.F. Spoor	Hoogvliet
28. De heer B.J. van Strien	Wilnis
29. De heer W.A. Timmerman	Zeist
30. Mevrouw M. de Voogd-Vaandrager	Leek
31. De heer J. Wekx	Wisch
32. Mevrouw E. Zwerus-Janzen	Gendringen

1.1.10. Algemeen secretariaat/Thorbeckehuis

Het Thorbeckehuis omvat het VVD-algemeen secretariaat, de VVD-bestuurdersvereniging de Eurofractie.

In het verslagjaar zijn de volgende medewerkers in dienst getreden:

Anne-Marie Smits, medewerkster van Marieke Sanders, Eurofractie per 2 december 2002, Patricia Paauwe, directie assistente van 14 januari tot 25 maart, Ria van der Barselaar-Romijn, medewerkster ledenadministratie per 1 februari, Sabine Terheijden, cursuscoördinator per 8 april, Joke Beerens, receptioniste per 10 mei, Marjolijn van Leeuwen, assistent Opleiding en Training per 1 juni, Herbert Zilverentant, assistent bestuurszaken op 1 juli, Enno van Kampen, assistent Opleiding en Training van 24 september tot 1 december, Nanda Kelly assistent voorlichting per 19 december.

Tevens hebben Roderik Potjer, Frans Anton Vermast, Pieter van Aartsen en Bram Sandbergen (stagiair) het secretariaat tijdens een gedeelte van het verslagjaar ondersteund.

De volgende medewerkers zijn vertrokken:

Charlotte van Baak, medewerkster van Marieke Sanders, Eurofractie per 1 januari, Mitra Toghiani, medewerkster ledenadministratie per 1 mei, Jeroen Alderink, medewerker voorlichting per 15 mei, Renilde Heerema assistent bestuurszaken per 1 juni, Vincent Janssen, assistent Opleiding en Training per 1 juni, Andreas Dijk, adjunct-secretaris VVD-Bestuurdersvereniging per 1 juli, Loes Trompet, secretaresse Organisatie Vrouwen in de VVD per 1 oktober, Pieter-Bas de Quant, bestuursassistent Opleiding en Training per 1 oktober, Mark Dijk, programmacoördinator IMD per 31 december Bert van der Stoel, free lancer VVD-bestuurdersvereniging per 31 december, Marita Smit, bestuursassistent voorlichting, per 31 december.

Statistiek

Het Thorbeckehuis (inclusief de het VVD-algemeen secretariaat, de Haya van Somerenstichting, VVD-bestuurdersvereniging, en de Eurofractie) omvatte per ultimo 2002, 23,5 (VVD) + 4,5 (gelieerd) = 28 formatieplaatsen + 1 (extern), = 29 personen, waarvan 14 mannen en 15 vrouwen. Tengevolge van de verkiezingsuitslag van 15 mei is de personeelssterkte van het algemeen secretariaat ingekrompen met totaal 3,5 fte. Gelukkig kon dit gerealiseerd worden door natuurlijk verloop.

Het Thorbeckehuis bestond per 1 januari 2003 uit de volgende medewerkers

Hans Alberts, Henk Boer, Ria van der Barselaar-Romijn, Joke Beerens, Inge Broekema, Mathieu Borsboom, Hendrik Dek, Ab Flick, Grady Flick, Petra Ginjaar, Nanda Kelly, Rogier Klimbie, Til Goergen-Coenen, Jolanda van Heukelom, Karin de Kok, Jan Maris, Gijs Meijer, Marjolijn van Leeuwen, Marcel van Rijn, Anneke van Oosten, Esther Osseweijer, Ed Slinger, Sabine Terheijden, Marijke van der Werff, Marco van Workum, Anne-Marie Smits, Herbert Zilverentant, Wim de Zwart, Daan Zwart.

1.1.7 Commissie van beroep

De commissie bestond tot de algemene vergadering van april uit W.J.A. van den Berg, voorzitter en de leden mevr. Mr. M.TH. M. Tangel en drs. M.A.J. Knip. In de 55^e JAV waren de heer Van den Berg en de heer Knip aftredend en niet herkiesbaar. Mevr. Tangel werd benoemd als voorzitter van de commissie en de heren P.M. Blauw en mr. drs. H. A. Meulemans als lid.

- *zaak Boxtel*

In februari 2002 werd het hoofdbestuur in het gelijk gesteld m.b.t. het ontzetten van een lid uit het lidmaatschap op grond van onredelijke benadeling van de VVD t.g.v. het persoonlijk gedrag van dit lid.

- *zaak Haarlem*

In augustus 2002 werd het hoofdbestuur in het gelijk gesteld m.b.t. het ontzetten van een lid uit het lidmaatschap op grond van onredelijke benadeling van de VVD wegens het opzeggen door dit lid van het VVD-raadslidmaatschap en als zelfstandig raadslid continueren van het raadslidmaatschap, alsmede het aanvaarden van een plaats op een andere kandidatenlijst en het persisteren om zich buiten de VVD te (blijven) profileren, onder andere via een website.

- *zaak Hilversum*

Op 7 november werd een bijzondere zaak aanhangig gemaakt bij de commissie van beroep. Een lid tekende bezwaar aan bij de commissie wegens de weigering van het hoofdbestuur om hem als kandidaat voor de verkiezing van lijsttrekker voor de tweede-kamerlijst te accepteren. Het hoofdbestuur had dit besluit genomen omdat de aanmelding buiten de gestelde termijn was ontvangen. Een nieuw element was ook dat de klager één van de leden van de commissie wenste te wraken.

In deze zaak heeft de commissie op 14 januari 2003 uitspraak gedaan en bepaald dat de statuten en het huishoudelijk reglement limitatief opsommen, bij welke situaties de commissie van beroep bevoegd is kennis te nemen en uitspraak te doen op een ingesteld bezwaar. Het ingestelde beroep viel daar niet onder. Tevens is in de kandidaatstellingsreglementen aangegeven dat tegen de beslissing van het hoofdbestuur in het kader van deze reglementen geen beroep mogelijk is. De klager werd derhalve niet ontvankelijk verklaard. Daardoor is er ook geen uitspraak aangaande de wraking.

Tevens heeft de commissie in deze casus voor de eerste keer besloten over de geldigheid van het instellen van een beroepsschrift per email en het gelijktijdig ter ondersteuning verzenden van een brief per gewone post, terwijl in de statuten het vereiste is vastgelegd zulks per aangetekende brief te doen. De commissie heeft zich op het standpunt gesteld dat de combinatie van de aankondiging per email en de daadwerkelijke tijdige ontvangst van het schriftelijk beroepsschrift tezamen in de plaats kan treden van de eis dat het beroepsschrift per aangetekend schrijven moet worden ingesteld. Nadrukkelijk heeft de commissie gesteld dat de enkele toezending van een email aan het algemeen secretariaat niet voldoende is.

1.1.11. Archiefbehartiging

Archief en emotie

In september 2002 verscheen een themanummer van *Het Archievenblad*, het huisorgaan van de Koninklijke Vereniging van Archivarissen in Nederland. Het thema was Archief en Emotie en het nummer zou op deze plek niet genoemd zijn, ware het niet dat Dick Kajaan een zeer aardig artikel in dit kader schreef over het belang van particuliere archieven van politici ¹. Aan de hand van het in bewerking zijnde archief van drs. G.M.V. van Aardenne (1930-1995) ² neemt Kajaan de lezer mee in onderdelen van het archief die nauw bij het thema betrokken zijn en die iets laten zien van de menselijke kant van de politiek.

Dick Kajaan sluit zijn bijdrage af, met de mededeling dat het van groot belang is voor bijvoorbeeld het *Nationaal Archief* (het vroegere Algemeen Rijksarchief) om particuliere archieven van politici te verwerven en vervolgens ook te bewerken. Het geeft niet alleen inzicht in de menselijke kant van het politieke proces, het geeft ook inzicht in de mens achter de politicus. Gelukkig zijn er steeds meer VVD politici die de waarde van een vroegtijdige afgifte van hun archief inzien en daar bij leven reeds voorzieningen voor treffen, waardoor deze waardevolle bronnen niet meteen bij de eerste de beste verhuizing verloren gaan.

VVD archiefbeheer voor het Hoofdbestuur

Archiefbeheer is een arbeidsintensief maar dankbaar werk. Dat ondervond de archiefmedewerker van de VVD, de heer H. Boer ook afgelopen jaar weer. Afgemeten aan het intensieve bezoek aan het dynamisch archief door de medewerkers van het Thorbeckehuis, mede in verband met de verschillende campagnes in voorbereiding of in de afronding en vanwege de kandidaatstellingen voor de Tweede Kamer, werpen de afgelopen twee jaar doorgevoerde veranderingen in het archief zeker hun vruchten af.

Zo werden er in 2002 meer dan 800 archiefnummers geschoond, geordend en geïventariseerd en vervolgens afgestaan aan het Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen (DNPP) in Groningen om toegevoegd te worden aan het reeds omvangrijke VVD archief aldaar. Het betrof hier vooral materiaal uit de jaren 1989 – 1998. Daarnaast heeft de heer Boer ook afgelopen jaar zeer veel werk verzet in het toegankelijk maken van nieuwe archiefbestanden, gevormd door de medewerkers van het Algemeen secretariaat en door het hoofdbestuur. Verder werd er vanuit het archief ondersteuning verleent aan het hoofdbestuur en de VVD Tweede Kamerfractie en anderen, daar waar het incidentele projecten en vragen betrof, afgezien van de standaard functie van een dynamisch archief als achtergrond bij het bepalen van nieuw beleid.

Overige contacten

In het afgesloten jaar onderhield het hoofdbestuur weer goede relaties met diverse instanties. Een woord van dank voor de adequate en plezierige samenwerking in dit verslagjaar gaat hier uit naar de medewerkers van het DNPP te Groningen te weten: dr. G. Voerman (hoofd), dr. A.P.M. Lucardie, drs. B.H. de Boer en de dames C. Karimi Fard, I.M. Noomen, D. van Rheenen, B.H. Pier en J.J.M. Strijbosch. Speciale vermelding behoeven hier ook de Prof mr. B.M. Teldersstichting, het Wetenschappelijk bureau voor de VVD en het Nationaal Archief te Den Haag.

Archiefonderdelen werden door het hoofdbestuur verzonden aan het DNPP om zodoende het reeds aanwezige archiefmateriaal aan te vullen, terwijl het DNPP op haar beurt (onder restricties) materiaal ter beschikking stelde aan serieuze onderzoekers naar het liberale verleden. Nog net op de valreep werd bekend dat het DNPP de vertrouwde stek in Groningen ging verruilen voor een plek in de Universiteitsbibliotheek van Groningen, waar reeds eerder de archieven van de VVD waren ondergebracht. Deze verhuizing vond haar beslag buiten dit verslagjaar, maar wierp zijn schaduw reeds ver vooruit.

¹ Het belang van particuliere archieven van politici. *Het Archievenblad*, Den Haag, september 2002, pag. 28 – 30.

² Van Aardenne, persoonlijk archief (1954 tot 1995), circa 6 meter, Nationaal Archief, Den Haag, toegang: in voorbereiding, openbaarheid nog niet vastgesteld. Toelichting: Het archief bevat zowel particuliere als politieke stukken: correspondentie, redevoeringen, krantenknipsels, teksten van interviews, nota's, lidmaatschapsarchieven, verslagen, persoonlijke aantekeningen en documentatie.

1.2. Talentmanagement

1.2.1 Algemeen

Over het onderwerp talentmanagement wordt al geruime tijd gesproken binnen de VVD, maar steeds bleef het bij kortstondige initiatieven. In 2002 is de Stuurgroep Talentmanagement benoemd. Deze wil de ambities op dit terrein ook daadwerkelijk gaan verwezenlijken. Bestaande plannen werden verder uitgewerkt en nieuwe strategie ontwikkeld. De onderwerpen die onder meer op de agenda hebben gestaan zijn het begeleiden van talent (o.a. uitgemond in de masterclass Liberale Loopbanen), een permanente scoutingcommissie, database met potentiële kandidaten en vacatures, samenwerking met andere gedingen binnen de VVD, bewindslieden en de Tweede Kamerfractie.

1.2.2 Stuurgroep Talentmanagement

In maart is de Stuurgroep – toen nog onder de naam Kaderplanning- en Begeleiding – voor het eerst bijeen gekomen. In juni is besloten de naam te veranderen in Talentmanagement, omdat die term beter bekend is in de VVD. De Stuurgroep Talentmanagement bestond per 12-03-2002 uit Mark Harbers (voorzitter), Hans van den Broek, Adjied Bakas, Chris de Graaf, Angélique Heijl, Saskia van der Laak en Pieter-Bas de Quant (secretaris).

Medio 2002 namen afscheid Chris de Graaf (opgevolgd door Frans Gosses) en Pieter-Bas de Quant (opgevolgd door Marjolijn van Leeuwen). Ook voegde Frank de Grave zich vanuit de fractie bij de Stuurgroep.

1.2.3 Activiteiten

In september 2002 vond er een masterclass Liberale Loopbanen plaats, waar oud-Topkadercursisten, gemeenteraadsleden en overig kader aan deelnamen. Deze masterclass is georganiseerd in samenwerking met de Haya van Somerenstichting. Onder leiding van Mark Rutte hebben zo'n 60 deelnemers zich bezig gehouden met hun ontplooiingsmogelijkheden binnen de VVD.

1.3. Ledenadministratie

1.3.1 Afdelingen en centrales

In onderstaand overzicht treft u de samenvoegingen, splitsingen en naamsveranderingen van afdelingen en centrales aan die in 2002 hebben plaatsgevonden.

Wijzigingen afdelingen en centrales in 2002

26 februari 2002
De afdeling Denekamp is verder gegaan onder de naam Dinkeland. (O662)
26 februari 2002
De afdeling Reek Schaijk Zeeland (A546) is verder gegaan onder de naam Landerd. (A546)
26 februari 2002.
Er is een nieuwe onderafdeling opgericht binnen de KC Rotterdam. De naam van de ondercentrale is Rotterdam Overschie (E749) .
27 februari 2002
De afdeling Harmelen (M146) en Woerden (M401) zijn samengegaan tot de nieuwe afdeling Groot Woerden (M401) .
27 februari 2002
De afdeling Zwijndrecht (H429) en Heerjansdam (H157) zijn samengegaan tot de nieuwe afdeling Zwijndrecht Heerjansdam (H429) .

27 februari 2002
De afdeling Bodegraven (G056) gaat over van geen OC naar de OC Rijnstreek (062G) .
10 april 2002
De afdeling Gaasterland (N688) is verder gegaan onder de naam Gaasterlân Sleat (N688) .
24 april 2002
De afdelingen Voorburg (G373) en Leidschendam (G205) zijn samengegaan tot de nieuwe afdeling Leidschendam-Voorburg (G373)
7 juni 2002
De afdeling Vriezenveen en Den Ham (O550) is verder gegaan onder de naam Twenterand (O550) .
De afdeling Oss (A282) en Ravenstein (A711) zijn samengegaan tot de nieuwe afdeling Oss en Omstreken (A282) .
19 juni 2002
De afdeling Eijsden (R639) is verder gegaan onder de naam Eijsden Gronsveld (R639) .
De afdeling Vianen (H207) is van de KC Dordrecht naar de KC Utrecht gegaan
4 september 2002
De afdeling Laren-Blaricum (K197) is gesplitst in Laren (K197) en Blaricum (K193) .
13 november 2002
De Ondercentrale Schouwen-Duiveland (122L) is opgeheven.
13 november 2002
De afdeling Scharsterland (N689) is verder gegaan onder de naam Skarsterlân (N689) .
13 november 2002
De afdeling Reeuwijk (G298) is bij de ondercentrale Rijnstreek (062G) ondergebracht.
13 november 2002
De afdeling Waddinxveen (G380) is bij de ondercentrale Rijnstreek (062G) ondergebracht.
13 november 2002
De afdeling Mierlo (A667) en Geldrop (A614) zijn samengevoegd in de nieuwe afdeling Geldrop-Mierlo (A614) .
14 december 2002
De ondercentrale OC Noord-Limburg (187R) en de ondercentrale Midden-Limburg (185R) zijn samengevoegd in de nieuwe ondercentrale Limburg Noord (192R) .
De ondercentrale Heuvelland (182R), de ondercentrale Westelijke Mijnstreek (183R) en de ondercentrale Zuid-Limburg (184R) zijn samengevoegd in de nieuwe ondercentrale Limburg Zuid (193R) .

1.3.2 Jaarverslagen 2001

In 2002 heeft circa 86% van de afdelingen en centrales een jaarverslag over 2001 opgestuurd aan het algemeen secretariaat. Vorig jaar was dit percentage gestegen van circa 66% naar circa 76%. Sedert de statutenwijziging in 1999 is het voor alle bestuurslagen verplicht om voor 1 juli van enig jaar een (model) jaarverslag op te maken en op te sturen aan het algemeen secretariaat. Indien geen (model) jaarverslag over boekjaar 2001 werd opgestuurd is de contributie eindafrekening over contributiejaar 2002 niet uitbetaald. Dit bedrag is door het hoofdbestuur gereserveerd op de balans, waarmee in de toekomst uitgaven uit zullen worden bekostigd die alle bestuurslagen ten goede komen.

Overzicht van afdelingen per kamercentrale en ontvangen jaarverslagen over 2001.

Kamer-Centrale	Aantal Ondercentrales	Aantal Afdelingen	Aantal ontvangen Jaarverslagen over boekjaar 2001	Ontvangen in %
A Den Bosch	1	39	37	92,50
B Tilburg	4	27	27	87,10
C Gld - Arnhem	6	47	47	88,68
D Gld - Nijmegen	3	19	17	77,27
E Rotterdam	1	1	1	100,00
F Den Haag	1	1	1	100,00
G Leiden	4	45	41	83,67
H Dordrecht	11	43	48	88,89
I Amsterdam	1	1	1	100,00
J Den Helder	4	40	43	97,73
K Haarlem	3	23	25	96,15
L Zeeland	6	12	13	72,22
M Utrecht	6	33	35	89,74
N Friesland	5	30	28	80,00
O Overijssel	7	26	28	84,85
P Groningen	8	25	26	78,79
Q Drenthe	0	12	12	100,00
R Limburg	6	38	33	75,00
S Flevoland	1	5	5	83,33
Totaal 18	78	467	468	86%

1.3.3. Ledenontwikkeling

Ontwikkeling ledenbestand 1986-2002

Jaar	Aantal leden per 31 december	Bruto aanmelding	Bruto afname	Netto mutatie	Mutatie in %
1986	84617				
1987	76282	2508	10843	-8335	-9,85
1988	68735	2102	9649	-7547	-9,89
1989	64554	5026	9207	-4181	-6,08
1990	59047	2906	8413	-5507	-8,53
1991	55654	1940	5333	-3339	-5,75
1992	53754	3905	5805	-1900	-3,42
1993	53390	5097	5462	-365	-0,68
1994	53465	5195	5120	-75	-0,14
1995	53465	5066	5066	0	0
1996	52355	4040	5150	-1110	-2,12
1997	52197	4683	4841	-158	-0,30

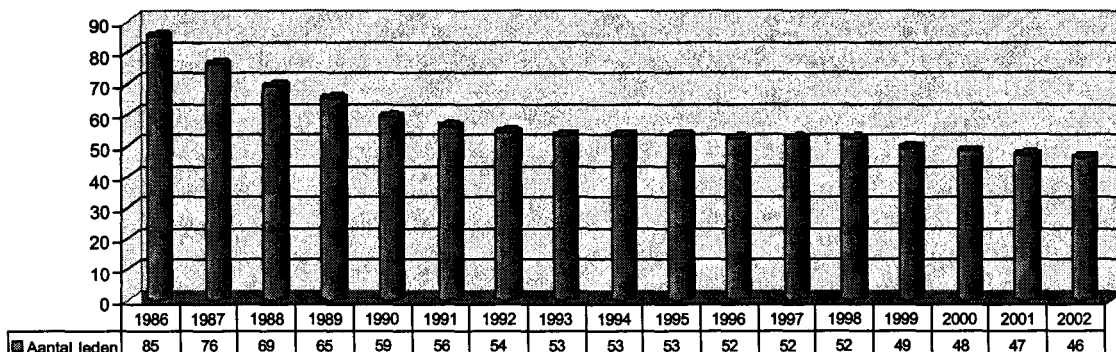
1998	51585	4208	4820	-612	-1,19
1999	48991	3182	5776	-2594	-5,03
2000	48092	4105	5005	-900	-1,87
2001	47441	4130	4781	-651	-1,37
2002	45998	5445	6888	-1443	-3,04

Het ledenbestand is in 2002 afgenomen met iets meer dan 3%. Door de grote en succesvolle inzet van afdelingen heeft het cijfer van het aantal nieuwe leden wederom fors kunnen toenemen, waardoor het netto verlies werd verzacht.

Ontwikkeling ledenbestand per kamercentrale 1996-2002

Kamercentrale	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	Mutatie 2002	Mutatie 2002 in %
A Den Bosch	2550	2518	2569	2457	2411	2388	2353	- 35	-1,47
B Tilburg	3026	2920	2876	2822	2706	2668	2507	-161	-6,03
C Gld - Arnhem	4995	5057	4898	4548	4438	4406	4275	-131	-2,97
D Gld - Nijmegen	1169	1184	1216	1359	1297	1290	1240	- 50	-3,88
E Rotterdam	1195	1217	1216	1177	1165	1146	1166	20	1,75
F Den Haag	1901	1849	1808	1763	1723	1680	1736	56	3,33
G Leiden	5358	5344	5218	5117	4957	4875	4652	-223	-4,57
H Dordrecht	4160	4188	4133	3920	3818	3761	3524	-237	-6,30
I Amsterdam	1385	1436	1511	1476	1531	1557	1617	60	3,85
J Den Helder	3047	3030	2940	2825	2759	2790	2665	-125	-4,48
K Haarlem	3960	3861	3686	3540	3462	3477	3311	-166	-4,77
L Zeeland	1733	1722	1697	1606	1593	1578	1493	- 85	-5,39
M Utrecht	4702	4606	4531	4362	4169	3982	3949	- 33	-0,83
N Friesland	2332	2323	2275	2180	2155	2097	1999	- 98	-4,67
O Overijssel	3005	2975	2914	2765	2707	2610	2514	- 96	-3,68
P Groningen	2211	2165	2135	2035	1968	1948	1944	- 4	-0,21
Q Drenthe	2581	2492	2380	2262	2218	2150	2125	- 25	-1,16
R Limburg	2060	2292	2245	2082	2038	2096	2017	- 79	-3,77
S Flevoland	788	808	798	786	787	759	721	38	5,01
W Algemeen	197	210	539	-91	190	183	190	7	3,83

Ledenverloop over de jaren 1986 tot en met 2002 in duizenden

1.3.4 Opbouw van het ledenbestand

De verhouding tussen mannen en vrouwen en de verschillende leeftijdsgroepen was in 2002 als volgt:

	Onbekend	<18	18-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70-79	80+
Mannen	2330	9	1710	3847	4651	6606	6057	4265	2896
Vrouwen	1973	2	416	1054	1448	2527	2301	1941	1965

1.4. Opleiding en training

1.4.1 Activiteiten

Lokale en regionale cursussen en trainingen

De cursussen op regionaal niveau blijven de basis van alle opleidings- en trainingsactiviteiten. In 2002 zijn in totaal 107 cursussen georganiseerd, tegen 138 in 2001. Dat is een daling van 22,5%. Deze daling is te wijten aan de campagnes voor gemeenteraden en de Tweede Kamer in het voorjaar.

Kaderschool

Speerpunt van beleid van de Haya van Somerenstichting is de Kaderschool. De Kaderschool bestaat uit de Kadercursus, de Topkadertraining, de Regionale Kadertraining en Masterclasses. Tijdens het traject bestond de mogelijkheid beoordeeld te worden door de Beoordelings- en begeleidingscommissie (BBC). In 2002 zijn in totaal ongeveer 80 deelnemers beoordeeld. Zij hebben na afloop van het traject hun beoordeling samen met een gericht ontwikkelingsadvies toegestuurd gekregen.

De Kadercursus

De Kadercursus 2002 besloeg vier zaterdagen in Hilversum. De doelstelling is het aanbieden van een kwalitatief goede cursus waar (aankomende) kaderleden zowel inhoudelijk als in vaardigheden getraind worden. Aan de Kadercursus hebben in 2002 ongeveer 55 deelnemers meegedaan. Door deze lage opkomst heeft vooraf geen selectie kunnen plaatsvinden en was de samenstelling van de groep verre van homogeen.

Spreekers op de Kadercursus waren o.a. Frits Korthals Altes (VVD), Hans van Mierlo (D66), Dirk Wolfson (PvdA) en Pieter van Geel (CDA). Ook in 2002 werd de Kadercursus voorgezeten door Anne Lize van der Stoel.

De Topkadertraining

Uit de deelnemersgroep van onder andere de Kadercursus en de Haagsche Masterclass is een groep van 24 deelnemers geselecteerd voor de Topkadertraining. Deze bestond uit twee zaterdagen vaardigheidstrainingen en twee weekenden. Aan de Topkadertraining verleenden onder andere Loek Hermans, Uri Rosenthal, Mark Rutte en Melanie Schultz van Haegen hun medewerking. De Topkadertraining werd in 2002 voorgezeten door Frank de Grave.

Regionale Kadertraining

Met de Regionale Kadertraining wordt beoogd op regionaal niveau een training aan te bieden die kennis en vaardigheden integreert. In 2002 vond er slecht één regionale Kadertraining plaats, de Masterclass Haagsche Kringen. Om de Kamercentrales te stimuleren in de toekomst een dergelijke training te organiseren is een 'Blauwdruk Haagsche Masterclass' verschenen waarin van A tot Z de organisatie staat omschreven.

Masterclass

In september 2002 vond er een masterclass Liberale Loopbanen plaats, waar oud-Topkadercursisten, gemeenteraadsleden en overig kader aan deelnamen. Deze masterclass is georganiseerd in samenwerking met de Stuurgroep Talentmanagement. Onder leiding van Mark Rutte hebben zo'n 60 deelnemers nagedacht over hun ontplooiingsmogelijkheden binnen de VVD.

1.4.2 Landelijke Activiteiten

Train de Trainer

In oktober 2002 vond een bijeenkomst plaats voor alle trainers van de Haya van Somerenstichting. Het programma bestond uit een mini-training voor nieuwe inleiders, een workshop per cursuscluster en diverse presentaties vanuit de Haya van Somerenstichting over de toekomstplannen.

Training Tweede Kamerleden

In maart en april zijn twee weekenden georganiseerd voor de nieuwe kandidaten op de Tweede Kamerlijst. Er werden trainingen verzorgd over speechschrijven, argumentatietechniek, een betoog houden en omgaan met de media. Aan de weekenden namen vijftien kandidaten deel.

In december is er een campagneweekend georganiseerd voor de kandidaten van plek 1-43 op de Tweede Kamerlijst. Een middag was ingeruimd voor het trainen van de nieuwkomers op de lijst. Zij kregen een media- en presentatietraining en werden hierbij beoordeeld door (oud-) Kamerleden als Annemarie Jorritsma, Hella Voûte, Clemens Cornielje en Jan Rijpstra. De rest van het weekend stond in het teken van campagne-inhoud en -strategie, het werken in de Kamer en het communicatieconcept van het reclamebureau.

1.4.3 Stuurgroep Opleiding & training

De stuurgroep Opleiding & training is in 2002 tien keer bijeengekomen. De belangrijkste onderwerpen van bespreking waren: het in de markt van de producten van de Haya van Somerenstichting, het ontwikkelen van de eigen website, het opzetten van het kerndocentschap, herziening van het cursusaanbod, de Kaderschool. Tijdens de stuurgroepretraite is uitgebreid gesproken over de toekomst van O&T mede in relatie tot de vernieuwingsdiscussie in de VVD.

De samenstelling van de stuurgroep Opleiding & training was per 01-01-2002 als volgt: Jolanda Hekman (voorzitter), Mark Harbers (plaatsvervangend voorzitter), Vincent Janssen (secretaris), Eduard van der Biezen, Hans van den Broek, Theo Brok, Anouk van Eekelen, Dennis Straat, Anneke de Widt-Nieuwenhuizen (adviseur namens de Bestuurdersvereniging) en Petra Ginjaar (adviseur). Medio 2002 namen afscheid Vincent Janssen (opgevolgd door Marjolijn van Leeuwen) en Dennis Straat (opgevolgd door Maurits de Nerée tot Babberich).

1.4.4 Landelijke Commissie Opleidingen (LCO)

De LCO heeft in 2002 in totaal 4 maal vergaderd (3 maal in Utrecht en 1 maal in Vught). De belangrijkste onderwerpen waren coördinatie van de regionale cursussen, cursusaanbod, de Kaderschool, deelnemerswerving, de toekomst van Opleiding & training binnen de VVD (per e-mail is er een brede uitwisseling van ideeën over dit onderwerp geweest), training van gemeenteraadsleden, het Provinciale Staten opleidingstraject en campagnetraining.

Naast de leden en adviserende leden van de Stuurgroep hadden de volgende leden, plaatsvervangende leden en adviseurs per 01-01-2002 zitting in de LCO:

Leden:

Henk Kamman (KC Tilburg), Bas van Rooijen (KC Gelderland), Ciska Scheidel (KC Rotterdam), Maurits de Nerée tot Babberich (KC Den Haag), Eugène van 't Hooft (KC Leiden), Heleen de Jong-Kwant (KC Dordrecht), Frans Stouten (KC Den Helder), Petra Noorduyn-van Rooijen (KC Haarlem), Corine den Baars-Alberts (KC Zeeland), Raphaël Gur Ari (KC Utrecht), Mariëtte Montanus-Joustra (KC Friesland), Marnix Valkenburgh (KC Groningen), Peter Snijders (KC Drenthe), Remco Tiezema (KC Overijssel), John Niessen (KC Limburg), Oeble Kempenaar (KC Flevoland), Wilma Delissen-van Tongerlo (KC Den Bosch).

Plaatsvervangende leden:

François Smits (KC 's-Hertogenbosch), Jan Lemans (KC Tilburg), Riet Roelofs (KC Gelderland), Mathieu Andriessen (KC Leiden), Caj Oosters (KC Den Helder), Peter de Valois (KC Flevoland), Hans Ghijssels (KC Haarlem).

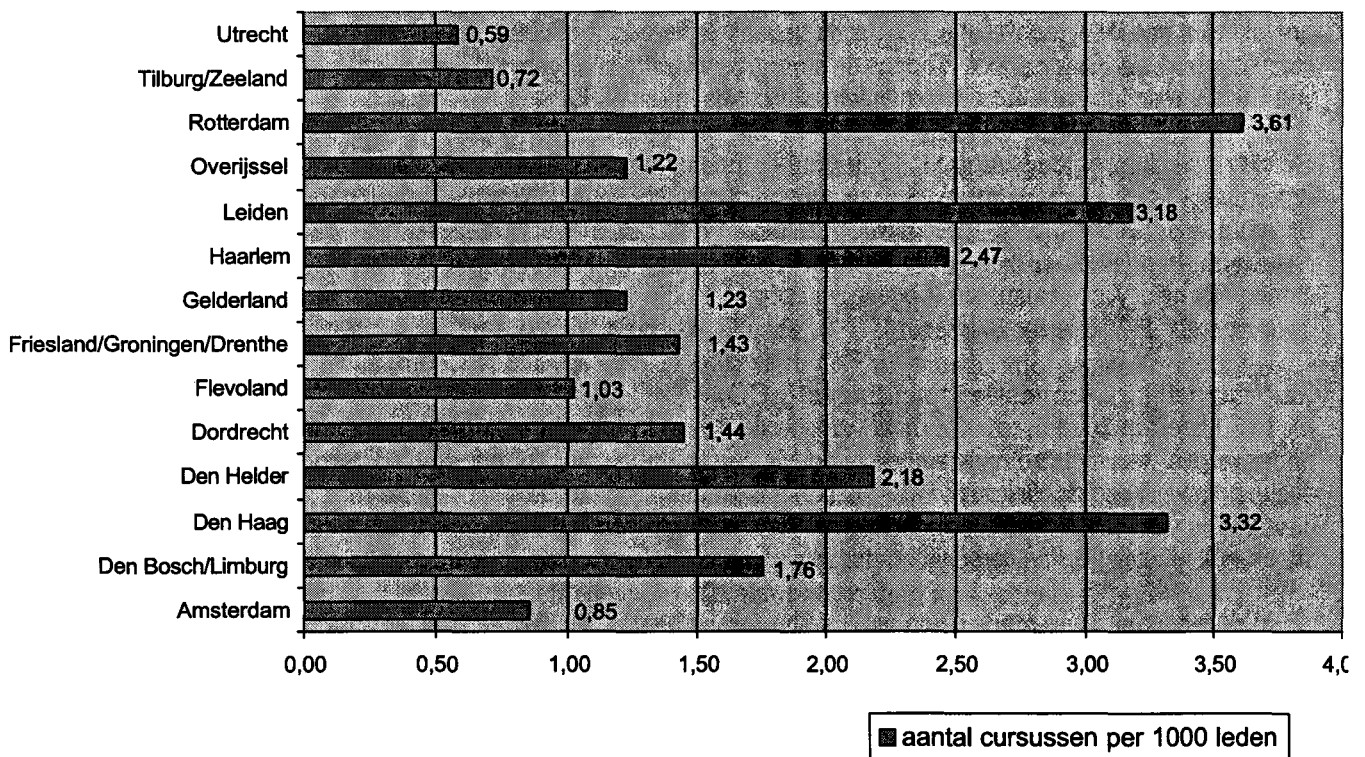
Adviseurs:

Joke van Olm-Koenen (namens de Organisatie Vrouwen in de VVD), Niek Kraut (namens de JOVD), Andreas Dijk (namens de VVD-Bestuurdersvereniging).

1.4.5 Statistiek cursussen

In het onderstaande overzicht staat het aantal cursussen per duizend leden per kamercentrale die gerealiseerd zijn met ondersteuning van de Haya van Somerenstichting. Uit dit overzicht blijkt dat er gemiddeld 1,8 cursussen per duizend leden worden georganiseerd. De kamercentrales Rotterdam, Leiden, Haarlem, Den Haag en Den Helder scoren bovengemiddeld; de kamercentrales Amsterdam, Utrecht, Flevoland en Tilburg/Zeealand scoren ruim beneden het gemiddelde.

Aantal cursussen per 1000 leden per Kamercentrale in 2002

HOOFDSTUK 2: POLITIEK

2.1. Inhoudelijke discussies (themadagen)

Het afgelopen jaar heeft aangetoond dat het politieke debat binnen de VVD leeft. Vooral tijdens de verschillende campagnes maar ook daarbuiten is een groot aantal inhoudelijke onderwerpen besproken waarvoor veel belangstelling was. Naast de inhoudelijke discussie stond het afgelopen jaar ook in het teken van de invulling van de nieuwe netwerkstructuur voor de partijcommissies. Deze nieuwe structuur kenmerkt zich door het grote aantal leden dat bij politieke discussies wordt betrokken en de mogelijkheid om onderwerpen op een integrale manier te benaderen. Het enthousiasme voor deze nieuwe structuur was groot. Meer dan vierhonderd nieuwe leden hebben zich aangemeld voor de nieuwe commissies en de reacties over de nieuwe structuur waren erg positief. Op een zeer druk bezochte startbijeenkomst in perscentrum Nieuwspoor in Den Haag op 9 december zijn de partijcommissies officieel van start gegaan.

In oktober 2002 trad Edith Schippers, portefeuillehouder politiek inhoudelijke discussie, af. Zij stelde zich kandidaat voor de Tweede Kamer, het was onwenselijk het lidmaatschap van het hoofdbestuur te combineren met deze kandidatuur. Mevrouw Schippers heeft met heel veel inzet en groot enthousiasme invulling gegeven aan haar portefeuille. Zij heeft aan de basis gestaan van de nieuwe structuur van de partijcommissies en heeft zeer veel tijd gestoken in de invulling hiervan. Het hoofdbestuur is haar uitermate erkentelijk voor dit alles.

Politiek Overleg

Politiek overleg over de keuzes van de onderwerpen voor de inhoudelijke discussie vond onder leiding van Sari van Heemskeek twee maal per jaar plaats met onder andere de voorzitters van de Eerste- en Tweede-Kamerfractie en de Europese Fractie, de partijvoorzitter, de voorzitter van de Bestuurdersvereniging en de portefeuillehouder politiek inhoudelijke discussie van het hoofdbestuur.

Landelijke Commissie Inhoudelijke Discussie (LCID)

Het afgelopen jaar is verder invulling gegeven aan het betrekken van Kamer- Centrales (KC's) bij de politiek inhoudelijke discussie in de Landelijke Commissie Inhoudelijke Discussie (LCID). In deze commissie heeft elke KC een afgevaardigde. De VVD bestuurdersvereniging, de JOVD en de Teldersstichting zijn adviserend lid van de LCID. Binnen de LCID is met name gesproken over de invulling en de werkwijze van de nieuwe structuur van de partijcommissies, het communiceren, initiëren en structureren van discussie-onderwerpen en discussievormen en de mogelijkheden voor een actieve rol van de KC's bij politieke discussies. Een goed voorbeeld van dit laatste punt is een zeer succesvolle bijeenkomst over Europa die op 7 november werd georganiseerd door de Kamercentrales Den Haag, Leiden, Rotterdam, Dordrecht en Amsterdam. Deze bijeenkomst werd gefaciliteerd door het hoofdbestuur / algemeen secretariaat.

16 mei Groep

Politieke partijen moeten daartoe de politieke discussie stimuleren. De VVD moet daarbij als brede volkspartij het voortouw nemen. De Tweede Kamer verkiezingen hebben laten zien dat de kiezer meer openheid in de politiek wil. Eén dag na de verkiezingen heeft daarom een groep VVD-ers het initiatief genomen om de inhoudelijke politieke discussie te stimuleren. Het hoofdbestuur steunde dit initiatief.

De ontwikkelingen in de maatschappij en in de wereld maken het noodzakelijk een debat te voeren tussen, maar ook binnen de politieke partijen. De "16 mei Groep", genoemd naar de dag na de Tweede Kamerverkiezingen, vond dat het signaal van de kiezer opgepakt moest worden. De politiek moet weer over inhoud gaan. De kiezer moet iets te kiezen hebben. Een open, inhoudelijke discussie zal een einde maken aan de achterkamertjespolitiek en de regentenmentaliteit, waar veel kiezers tegen geprotesteerd hebben.

De "16 mei groep" noemde een aantal belangrijke thema's : de toekomst van Nederland in Europa, het asielbeleid, de veiligheid van de burgers, criminaliteit, het financieel-economisch beleid, het milieubeleid, die zijn te belangrijk vonden om over te laten aan een groep technocraten. Zij vonden dat de inhoudelijke

discussie eerst binnen de politieke partijen moest plaats hebben en vervolgens tussen de verschillende partijen. Dan heeft de kiezer weer echt iets te kiezen. De "16 mei groep" wilde daarom eerst aandacht geven aan de inhoudelijke discussie binnen de VVD. Zij wenste een open, informele discussie, waarbij uitwisseling van liberale gedachten tussen leden van de partij primair is. Een ieder kon daarbij zijn inbreng hebben. Ook deskundigen van buiten de VVD.

De ruimte voor een brede discussie komt het beste tot zijn recht als deze niet binnen de formele kaders van de partij geschiedt. De discussies van de "16 mei groep" begonnen met het verzamelen van zowel de meningen van gewone leden, van politici op persoonlijke titel als van deskundigen op dit beleidsterrein. Een uitvoerige gedachtewisseling daarover draagt er vervolgens toe bij dat daarna binnen de officiële partijstructuur een goed beargumenteerd standpunt ingenomen kan worden. Bottom up en niet top down!

Als eerste thema werd door de "16 mei groep" op 19 oktober 2002 binnen de VVD een discussie georganiseerd over de toekomst van de Europese Unie. De toekomst van een klein land als Nederland is sterk afhankelijk van een goed functionerend Europa. Een discussie daarover kon niet achterwege blijven, zoals dit bij de invoering van de euro het geval was. De burger moet weer aansluiting krijgen bij de politieke besluitvorming, anders zal het aantal proteststimmers nog verder groeien.

De Kerngroep die zich de "16 mei Groep" noemt bestond uit de volgende leden, in alfabetische volgorde geplaatst: Chris Baljé jr, Thomas Berghuys, Guus Berkhout, Ankie Broekers, Heleen Dupuis, Sander van der Eijk, Feike van Kammen, Paul Luijten, Uri Rosenthal, Patrick van Schie, Paul Tirion, Sammy van Tuyl, Jeroen de Veth en Toetie Vorenkamp.

2.2. Partijraden

In 2002 hebben een tweetal partijraden plaatsgevonden waarin met veel VVD-leden in een open en attractieve setting werd gediscussieerd.

Partijraad Strategisch akkoord / Gekozen burgemeester en vernieuwingspunten.

Tijdens de partijraad van zaterdag 13 juli stonden een drietal belangrijke punten op de agenda. Als eerste gaf Gerrit Zalm een toelichting op zijn analyse van de verkiezingen in mei en gaf hij een presentatie over de inhoud van het strategisch akkoord. Na deze presentatie konden de aanwezigen over dit akkoord vragen stellen en met elkaar discussiëren.

Het tweede onderwerp dat aan de orde kwam, was het rapport van de commissie 'Positie Burgemeester en verandering lokaal bestuur'. De voorzitter van de commissie Ivo Opstelten gaf een toelichting op het rapport waarna een eerste oriënterende discussie over dit onderwerp werd gevoerd. Naar aanleiding van deze discussie heeft de commissie het rapport aangepast.

Na de lunch kwam het derde en laatste onderwerp aan de orde; de partij vernieuwing. Naar aanleiding van de vier landelijke discussiebijeenkomsten waren een vijftal in het oogspringende thema's gestedilleerd. Op de Partijraad werden de partijraadsleden gevraagd hun mening te geven.

De Partijraad werd afgesloten met een borrel.

Partijraad Integratie

Op zaterdag 2 november werd na de Bijzonder Algemene Vergadering in Lunteren een Partijraad georganiseerd over het onderwerp 'Integratie'. Aan de hand van een zestal stellingen van Patrick van Schie (directeur van het wetenschappelijk bureau van de VVD 'De Teldersstichting'), Paul Cliteur (bijzonder hoogleraar aan de universiteit Delft en lid van het curatorium) en Stef Blok (VVD Tweede-Kamerlid) werd over dit onderwerp gediscussieerd. De partijraadsleden kregen ter voorbereiding op de discussie een aantal artikelen over dit onderwerp toegezonden. Ook konden zij op digitale wijze met elkaar discussiëren doordat de reacties op de stellingen van de partijraadsleden werden gepubliceerd op de VVD website. De discussie op de dag zelf stond onder leiding van een onafhankelijk voorzitter Liesbeth Tuijnman, burgemeester van de gemeente Overbetuwe. Nadat over elke stelling werd gediscussieerd werd over elke stelling gestemd. De aangenomen stellingen zijn door de verschillende VVD-fracties gebruikt bij de invulling van het integratiebeleid.

Discussiebijeenkomst over het rapport 'Naar een nieuwe ambtsketen voor de Burgemeester?'
Op weg naar de Buitengewone Algemene Vergadering op 23 november vond op 11 oktober een discussie plaats over het aangepaste rapport 'Naar een nieuwe ambtsketen voor de Burgemeester?'. Deze aanpassingen waren naar aanleiding van de hierboven genoemde discussie op de Partijraad van 13 juli aangebracht. Ruim veertig zeer betrokken VVD'ers kwamen naar Den Haag om te horen welke wijzigingen waren doorgevoerd. Vervolgens werd door de aanwezigen over het rapport gediscussieerd. De bijeenkomst werd geleid door de voorzitter van de commissie, Ivo Opstelten.

2.3. Partijcommissies

Het afgelopen jaar was de reorganisatie van de partijcommissies erg belangrijk. Op basis van het rapport 'Netwerk in Uitvoering', zijn de nieuwe partijcommissies opgezet. Uitgangspunten hierbij waren een grote betrokkenheid van VVD-leden en een dynamische en projectmatige wijze van advisering. Hierdoor is het beter mogelijk om onderwerpen integraal te bespreken.

Als gevolg van de omvorming van de Initiatiefgroep Ouderenbeleid tot een partijcommissie is het aantal partijcommissies in het verslagjaar toegenomen tot negentien.

Tijdens de in het afgelopen jaar gevoerde vernieuwingsdiscussie bleek dat de vernieuwing van de partijcommissies een schot in de roos was. Zeer veel VVD leden wilden mee kunnen discussiëren over politieke onderwerpen. Om ze daartoe ook in de gelegenheid te stellen is de periode voor opgave voor de commissies verlengd. Uiteindelijk zijn na overleg met de nieuwe voorzitters van de commissies en de voorzitters van de Kamercentrales in september ruim vierhonderd leden in de verschillende commissies benoemd. Tegelijkertijd met de benoeming van veel nieuwe leden is - om de doorstroming binnen de commissies op gang te houden - ook afscheid genomen van een aantal leden die al langere tijd van een commissie lid waren. Op een geanimeerde borrel op het Thorbeckehuis in september heeft het hoofdbestuur hen bedankt voor de inspanning, de energie en het enthousiasme waarmee zij zich in de afgelopen periode hebben ingezet voor de VVD.

Naast de structuurverandering van de partijcommissies is in het jaar 2002 op regelmatige basis door de partijcommissies vergaderd. Hierbij zijn het hoofdbestuur, de leden van de Staten-Generaal en de Europese fractie geïnformeerd en geadviseerd over de nieuwe ontwikkelingen op de verschillende beleidsterreinen.

Portefeuillehouder

De portefeuillehouder voor de partijcommissies van advies, de LCID, de themadagen, flitscongressen en andere inhoudelijke discussie-bijeenkomsten was Edith Schippers. Zoals gezegd trad zij in oktober af. Haar portefeuille is, in afwachting van een opvolger, waargenomen door Sari van Heemskerck Pillis-Duvekot die ook de partijraden onder haar hoede had.

Activiteiten van partijcommissies en deelname aan de inhoudelijke discussie

Zodra de nieuwe partijcommissies waren benoemd zijn zij vol enthousiasme aan de gang gegaan. In de bijlagen bij dit jaarverslag is per partijcommissie een overzicht van de werkzaamheden opgenomen. In dit overzicht worden enkele activiteiten van de commissie nog afzonderlijk genoemd; te weten de voorbereiding van de partijraden en de bijzondere bijeenkomsten. Ook hebben enkele commissies in gezamenlijke vergaderingen onderwerpen integraal behandeld.

Het hoofdbestuur is de leden van de partijcommissies zeer erkentelijk voor hun deskundige inbreng. De belangeloze betrokkenheid van de leden van de commissies bij de inhoudelijke activiteiten van de VVD, maakt deze bijdrage des te waardevoller

2.4. Internationale Zaken

Het jaar 2002 is op het gebied van binnenlandse politiek een roerig jaar geweest. De internationale ontwikkelingen zijn echter ook niet stil blijven staan. Januari 2004, het moment dat de Europese Unie naar aller waarschijnlijkheid in één klap zal worden uitgebreid met tien nieuwe lidstaten, nadert snel. Binnen de maatschappelijke en (partij-) politieke ontwikkelingen die zich het afgelopen jaar hebben voorgedaan in de

kandidaat-lidstaten als ook in de landen daar omheen, heeft de VVD eveneens haar bescheiden bijdrage geleverd, zowel vanuit de ELDR en Liberal International, als vanuit het zogeheten MATRA programma (Maatschappelijke Transformatie) voor politieke partijen. Voorts is de VVD betrokken geweest bij de verdere uitbouw van het instituut voor meerpartijendemocratie (IMD) tot een serieuze partner in het veld van democracy building in Afrika, Zuid Amerika en Indonesië.

ELDR en Liberal International (LI)

De VVD heeft ook in 2002 actief deelgenomen aan de activiteiten van de ELDR partij en van Liberal International. VVD partijvoorzitter Bas Eenhoorn heeft als vice-voorzitter van de ELDR partij met Jules Maaten als penningmeester getracht de discussie over de toekomstige beleidslijnen en structuur van de ELDR partij te beïnvloeden. Met het oog op de Europese verkiezingen in 2004 is besloten het ELDR congres 2003 naar Nederland te halen, om zo het ELDR verkiezingsprogramma, dat onder leiding van VVD-er Hans van Baalen wordt geschreven, zo goed mogelijk in de Nederlandse en internationale pers te krijgen.

Het congres van Liberal International in maart 2002 in Boedapest is door een brede VVD delegatie bezocht. Tijdens het congres heeft VVD-er Jan Weijers na bijna drie jaar zijn functie van Secretary General van Liberal International doorgegeven aan de Italiaanse Federica Sabbati.

Midden en Oost-Europa programma (MATRA)

Sinds het begin van de jaren negentig neemt de VVD deel aan het zogeheten MATRA programma voor politieke partijen. Dit programma, dat onderdeel uitmaakt van een breder maatschappelijk programma van het ministerie van Buitenlandse Zaken, beoogt de landen in Oost Europa op het gebied van civic society klaar te stomen voor lidmaatschap van de Europese Unie. In het politieke partijen programma worden naast de beoogde tien tot twaalf nieuwe lidstaten eveneens de landen in de directe omgeving van deze kandidaat-lidstaten meegenomen, om te voorkomen dat deze landen in hun ontwikkeling al te veel achter blijven bij de rest van Europa.

Het afgelopen jaar heeft de VVD haar contacten en projecten in Midden en Oost Europa waar mogelijk uitgebreid, geconsolideerd en verstevigd. De nadruk heeft gelegen op het verzorgen van structurele samenwerkingsprogramma's, veelal in de vorm van trainingen en seminars, met onze partners in Polen, Servië, Roemenië, Slowakije, Kroatië, Hongarije en Turkije. De meeste zusterpartijen in bovengenoemde landen heb in 2002 te maken gehad met al dan niet geplande verkiezingen, waarbij de VVD in de praktische en strategische voorbereiding haar steentje heeft bijgedragen. Daarnaast hebben we het afgelopen jaar een verschuiving kunnen waarnemen van het verzoek om puur technische vaardigheidstrainingen naar inhoudelijke seminars (veelal gericht op EU toetredingsvraagstukken en de praktijk van de liberale ideologie) en naar partijorganisatievraagstukken.

Instituut voor Meerpartijen Democratie (IMD)

De VVD heeft dit jaar fulltime een medewerker ter beschikking gesteld aan het IMD. Deze heeft naast de algemene en beleidsmatige werkzaamheden zich geconcentreerd op de democratisering in programmalanden in Afrika. De VVD is in eerste instantie verantwoordelijk voor de programma's in Ghana en Malawi en coördinerend voor Zambia, Tanzania en Zimbabwe. In 2002 heeft de partijcoördinator verschillende missies en projecten uitgevoerd in bovenstaande landen en tevens in Suriname en Mali.

In November 2002 is VVD-er Paul Luijten benoemd tot voorzitter van de Raad van Toezicht van het IMD

Voor een gedetailleerder verslaglegging van de door de VVD in het kader van het MATRA programma georganiseerde en gefinancierde projecten alsmede van de programma's van het IMD wordt verwezen naar het jaarverslag van het VVD internationaal secretariaat, dat naar verwachting begin april beschikbaar zal zijn, en naar het IMD jaarverslag.

HOOFDSTUK 3: COMMUNICATIE

Naar aanleiding van het brede marktonderzoek naar de motieven en barrières van (potentiële) kiezers en leden (uitgevoerd in 2001) is een begin gemaakt aan het moderniseren van de communicatie van de VVD. Meer ontvangergericht, meer denken aan het belang van beeld, beter gebruik maken van moderne media(technieken). Ter ondersteuning van afdelingen, centrales, en zeker ook de bestuurders en politici is begin 2002 een speciaal Brandboek uitgebracht. Met resultaten van het onderzoek, met tips en suggesties, met een beschrijving van de gewenste merkessentie (uit Jaarplan 'In 2002 elke dag van de partij', project 4.1). In het vormgeven van de verkiezingscampagnes Gemeenteraad en Tweede Kamer is hier zoveel mogelijk rekening mee gehouden.

Na de verkiezingen van mei 2002, de maatschappelijke veranderingen en de gevolgen voor de positie van de VVD, is in september een update van het brede marktonderzoek uitgevoerd. Centraal stond de vraag "In hoeverre zijn de uitkomsten uit 2001 nog geldig?" Het onderzoek leverde een herbevestiging van de uitkomsten op. Met een enkel accent verschil. Uit het onderzoek bleek dat externe factoren invloed hebben op maatschappelijke ontwikkelingen. Denk hierbij aan een grotere onzekerheid in de maatschappij, terwijl er behoefte is aan vertrouwen, zekerheid en leiderschap, de steeds sneller wordende (beeld-) media en haar enorme invloed, de emotie van de mensen is belangrijk geworden, de echtheid van de politici. De politieke arena was veranderd. Men spreekt over 'nieuwe' politiek, waarbij centraal staat "Doe wat je belooft" en werk daarbij met meetbare doelstellingen, de belofte aan de kiezer en de afrekencultuur (geen woorden, maar daden). Het was belangrijk om uit het onderzoek te halen daar waar de kansen van de VVD liggen.

Na de zomer is gekozen om -gezien het grote belang van consistente en geïntegreerde communicatie- een relatie aan te gaan met een nieuw (communicatie/reclame) bureau die de VVD kan ondersteunen op het brede spectrum van communicatie. Na gezamenlijke gesprekken door landelijke VVD-bestuurders en -politici met diverse bureaus is uiteindelijk gekozen voor het bureau XXS uit Amsterdam. Dit vond plaats één dag voor de val van het kabinet, 15 oktober 2002.

3.1. Landelijke PR-Commissie en stuurgroep LPC

De leden van de Landelijke PR-commissie (LPC) hebben in 2002 regelmatig vergaderd. Dit jaar 5 keer, te weten op zaterdag 19 januari, dinsdag 26 maart, vrijdag en zaterdag 14 en 15 juni (LPC-weekeinde), zaterdag 5 oktober en dinsdag 5 november.

Het was een druk campagnejaar, centraal stond dan ook in de verschillende vergaderingen de verkiezingen en de voorbereiding van de campagnes. Het ging daarbij in 2002 om:

- de voorbereiding en uitvoering van de campagnes van de gemeenteraadsverkiezingen op 6 maart 2002 en de Tweede-Kamerverkiezingen op 15 mei 2002
- alsmede ook de voorbereidingen van de Provinciale Statenverkiezingen op 11 maart 2003 en vanwege de kabinetsval de tussentijdse Tweede-Kamerverkiezingen op 22 januari 2003

Tijdens de vergaderingen van de LPC is onder meer aan de orde gekomen:

- stand van zaken voorbereiding verkiezingen 2002, strategie, organisatie van bijeenkomsten, rol LPC, aandacht voor planning bijeenkomsten, organisatie van Grote Regionale Avonden en TopEvents, werkbezoeken, inzet landelijke politici, strategische keuzes, positionering, inhoud, internet, brandboek, stand van zaken binnen kamercentrales
- "Omgaan met de media"
o.a. hoe benader je de media, hoe genereer je zoveel mogelijk free publicity, etc., "(Hoe) benaderen we de allochtone kiezer?", "Overtuigen kiezers"

N.a.v. de verkiezingen in de eerste helft van 2002 is aandacht geweest voor evaluatie en analyse

- Leerpunten n.a.v. de gemeenteraadscampagne en Tweede-Kamercampagne met o.a. oorzaak terugval, campagnestrategie, voorkeursacties, rol politici en rol partij (centraal / decentraal) en de rol van de media, in- en externe communicatie

- “Notitie verantwoordelijkheid voor campagnes”
een ander organisatiemodel ter ondersteuning van de campagnes. Gekozen is voor een stuurgroep Campagne, met een onafhankelijk voorzitter en een evenwichtige vertegenwoordiging van de diverse (landelijke) gremia. Tevens is ten behoeve van de PS-verkiezingen gekozen voor een decentrale aanpak. Veel eigen verantwoordelijkheid, een ondersteunende / faciliterende rol van de landelijke partij.
- Campagnevoorbereiding ten behoeve van de provinciale verkiezingen (o.a. uitwisselen van kennis en ervaringen), onderzoek (vervolgonderzoek n.a.v. uitslag verkiezingen), tijdspad, strategie en organisatie

Andere belangrijke onderwerpen - onder andere ledenwerving (uit Jaarplan 'In 2002 elke dag van de partij', project 5.3 en 5.4), interne communicatie, cultuurverandering (uit Jaarplan 'In 2002 elke dag van de partij', project 1.1) en uitwerking 3-cirkelmodel (uit Jaarplan 'In 2002 elke dag van de partij', project 5.2) - hebben uiteindelijk door de verschillende campagnes minder aandacht gekregen.

De LPC bestond per 31 december 2002 uit de volgende personen:

mevrouw S.M.A.J. den Ouden-Huijgen, voorzitter, W.B. Groen, vice-voorzitter, mevrouw P.H. Ginjaar, secretaris, P.R. Groenestein, KC-Den Bosch, R. Brekelmans, KC-Tilburg, A. op de Weegh, KC-Gelderland, S. Stegweg, KC-Rotterdam, D. Cassuto, KC-Den Haag, B. Carpentier Alting, KC-Leiden, J. Bolsenbroek, KC-Dordrecht, mevrouw D. Toonen, KC-Amsterdam, mevr. G. Baijards-van der Laan, KC-Den Helder, M. Bitter KC-Haarlem, J. van den Berge, KC-Zeeland, mevrouw M. Bloemendaal, KC-Utrecht, G. Jaarsma, KC-Friesland, G. Waanders KC-Overijssel, mevr. A.I. Sijkens-Luijtjens, KC-Groningen, mevrouw M.J. Lubbers, KC-Drenthe, M. Verheijen, KC-Limburg, K. Jongejan, KC-Flevoland.

Adviseurs waren:

Dr. H.L. Zilverentant, Bestuurdersvereniging, mr. F.H.G. de Grave/drs. G. Zalm, Tweede-Kamerfractie, G. Rensink, Voorlichting Tweede-Kamerfractie, E.G. Slinger, Voorlichting Europese fractie.

3.2 Internet

Na een uitgebreid traject van ontwikkeling en testen ging begin januari 2002 een geheel vernieuwde site online. Deze vernieuwde site is sneller, toegankelijker en mooier dan zijn voorganger.

Vele vertrouwde onderdelen zoals de nieuwsdienst, agenda, nieuwsberichten, en actuele informatie over de partij, fracties van de Eerste - en Tweede Kamer, Europees Parlement en de Teldersstichting, lid worden en cursusoverzicht etc., zijn in een nieuw jasje gestoken en - indien mogelijk- uitgebreid. Daarnaast zijn de eerste stappen in de richting van direct contact met leden, kiezers en belangstellenden gezet. Onder andere door het plaatsen van een reactieformulier op de site, waardoor bezoekers eenvoudig in contact konden komen met de VVD. Tevens werden binnengekomen bijdrages en reacties betreffende de vernieuwings-, burgemeesters,- en normen en waardendiscussie, - na goedkeuring van de auteur- op de site geplaatst.

Door middel van een pilot project van de werkgroep partijvernieuwing is ervaring opgedaan met een forum. Op een besloten forum hebben zij hun ideeën en meningen omtrent de partijvernieuwing uit kunnen wisselen. Gezien het succes wordt er begin 2003 - op grotere schaal- een tweede pilot gestart.

Tijdens de campagnes voor de Gemeentraads- en Tweede Kamerverkiezingen was een deel van de site geheel gewijd aan deze verkiezingen. Naast specifiek campagnenieuws en een campagne-agenda was er onder andere een videodagboek te vinden, waar verslagen van werkbezoeken en bijeenkomsten in beeld en geluid konden worden bekeken.

De mogelijkheden van internet werden optimaal benut met het realiseren van een speciale site voor campagnemateriaal. Centrales en afdelingen konden hier het benodigde materiaal voor het maken van posters, advertenties e.d. eenvoudig downloaden.

3.3. Politiek!/ Vrijheid en Democratie.

In 2002 verschenen er 4 nummers van Politiek!, te weten in de maanden februari, april, september en november. In april verscheen onder de noemer van politiek ook het door de algemene vergadering op 25 november vastgespelde verkiezingsprogramma "Ruimte, Respect & vooruitgang".

De kandidatenlijst voor de Tweede Kamer werd gepubliceerd in het februari nummer, tevens werd bij hierbij een raamposter meegezonden, met de tekst "Wij zijn van de partij!". Het april nummer was een speciale uitgave rondom de verkiezingen. In een aantal artikelen werden de hoofdstukken en onderwerpen uit het verkiezingsprogramma door Kamerleden, Ministers en Staatssecretarissen toegelicht. In het septembernummer werd verslag gedaan van de partijvernieuwingsdiscussie en de oprichting van het Liberaal Vrouwenennetwerk. Nummer 4 bevatte de groslijst en ontwerp-kandidatenlijst voor de Eerste kamer, alsmede ten gevolge van de val van het Kabinet, een los inlegvel met de groslijst en ontwerp-kandidatenlijst voor de Tweede Kamer.

3.4 Thorbeckehuis Nieuws / ThorbeckeWeb

Het Thorbeckehuis Nieuws beleefde in 2002 zijn 10e en tevens laatste jaar .

Sedert oktober 1993 verscheen het Thorbeckehuis Nieuws periodiek, als informatiekanaal van het hoofdbestuur. Het was de opvolger van de "mededelingen van het hoofdbestuur", omdat het toenmalige hoofdbestuur zich ten doel stelde om brede informatie, meer frequent (dus actueler) te laten verschijnen en aan een grote groep kaderleden toe te zenden. Het was ook mogelijk voor individuele leden om zich er (gratis) op te abonneren.

Inmiddels werd het Thorbeckehuis Nieuws in een oplage van ca. 2500 stuks verzonden aan de ereleden, de bewindslieden, de VVD-leden in de Eerste Kamer, de Tweede Kamer, het Europese Parlement, de leden van de Landelijke PR Commissie, de Landelijke Commissie Opleiding en Training, de Commissie Liberaal Jongeren beleid , de voorzitters, secretarissen en penningmeesters van de kamercentrales, de ondercentrales en de afdelingen, de secretarissen van de partijcommissies en de individuele abonnees.

Het één na laatste nummer (72) verscheen op 18 januari 2002. Daarna is tijdens de campagne voor de Tweede Kamerverkiezing gebruik gemaakt van het snelle medium email, om de campagnebulletins zo snel en actueel mogelijk bij een grote groep kaderleden te krijgen. Tussen maart en mei zijn er 11 bulletins verschenen.

Op 24 mei 2002 werd het eerste bulletin van het ThorbeckeWeb verzonden. De uitspraak van de 55ste jaarlijkse algemene vergadering in april en de gebeurtenissen na de 6e mei noopten om direct met deze vorm van snelle, digitale communicatie aan een steeds groter wordende groep geïnteresseerde leden, verder te gaan en ondertussen de benodigde infrastructuur gaandeweg te organiseren.

Alle abonnees van het Thorbeckehuis Nieuws werd per brief de gelegenheid geboden hun abonnement om te zetten in een abonnement op het ThorbeckeWeb of te kiezen voor toezending op papier, weliswaar achteraf, van de totaal per maand uitgekomen edities van het ThorbeckeWeb. Ter gelegenheid van deze aankondiging verscheen het Thorbeckehuis Nieuws op 16 september 2002 voor de laatste keer (nr 73).

Vanaf 24 mei 2002 verschenen in er totaal 23 edities van het ThorbeckeWeb. Gestart werd met een emailbestand van ca 1000 adressen, maar al snel nam dit bestand explosief toe. Per ultimo 2002 waren er reeds ca 4000 adressen geregistreerd. Het bestand groeit nog steeds.

Het verschil in de intentie van de informatievoorziening is contrastrijk: Het Thorbeckehuis Nieuws met een frequentie van ca 8 per jaar aan ca 2500 personen. Het ThorbeckeWeb met in het eerste jaar waarschijnlijk een frequentie van boven de 50 edities aan ca 4000 personen. De aantal contactmomenten is dus vertienvoudigd.

3.5. Permanente profilering/campagne verkiezingen

In 2002 zijn in het hele land vele bijeenkomsten met politici georganiseerd. Natuurlijk in het kader van de verkiezingen, maar ook in de niet-verkiezingstijd is het land intrekken door politici van belang en zijn er vele activiteiten ontplooid. Er was een grote toename van het aantal geïnteresseerde bezoekers. De bijeenkomsten en de campagnetour werden georganiseerd om standpunten bij de landelijke, regionale en lokale media onder de aandacht te brengen én de kiezer persoonlijk te overtuigen. Politici trokken het land in met onder andere werkbezoeken, phone-ins, gastcolleges en politieke cafés.

Campagnebijeenkomsten

Tijdens de gemeenteraadscampagne met de start op 16 februari en een slotbijeenkomst op 5 maart zijn in totaal 25 grote VVD-bijeenkomsten georganiseerd. Het ging hierbij om 20 regionale bijeenkomsten met een of meerdere bewindspersonen en Tweede-Kamerleden uit de regio. De 5 topbijeenkomsten waren met Hans Dijkstal, bewindspersonen, Tweede-Kamerleden en werden grootst opgezet.

Ook is tijdens de Tweede-Kamercampagne een toer door het land gegaan met vele grote VVD-bijeenkomsten en min of meer dezelfde opzet en dezelfde aantal groter opgezette bijeenkomsten als in de Gemeenteraadscampagne. Door de moord op Pim Fortuyn is op 6 mei de campagne stopgezet.

Aantal spreekbeurten

In het jaar 2002 zijn in het hele land heel veel bijeenkomsten georganiseerd met VVD-politici. Alleen al in de gemeenteraadscampagne van 15 februari – 6 maart stonden centraal ruim 400 bijeenkomsten gepland. Het betreft de spreekbeurten, themadagen, politieke avonden, inhoudelijke discussies en congressen met fractievoorzitter Tweede-Kamer, bewindspersonen, Tweede-Kamerleden en Europarlementariërs.

Spreekbeurtencoördinatie afgeschaft

Van oudsher vervulde het algemeen secretariaat een bemiddelende rol bij het aanvragen van spreekbeurten voor (kandidaat-)politici. In 2002 is hierin echter verandering in gekomen en is er een nieuwe werkwijze ingevoerd. Aanvragen voor Gerrit Zalm of bewindsliden werden nog steeds bij het algemeen secretariaat ingediend. Overige (kandidaat-)politici konden door afdelingen en centrales zelf worden benaderd.

3.6. Ledenwerving en -behoud

Zoals eerder gemeld is aan ledenwerving en -behoud minder aandacht (kunnen worden) besteed. Natuurlijk: in alle uitingen, op vele externe activiteiten zijn leden geworven. Dit heeft 5445 nieuwe leden opgeleverd. Afdelingen en centrales kunnen beschikken over een handleiding die ter ondersteuning gebruikt kan worden bij het vormgeven van ledenwerving en ledenbehoud in de afdeling en of centrale. In het handboek wordt expliciet aandacht gevraagd ledenwerving met doelgroepen, opvang van nieuwe leden. Ledenwerving en ledenbehoud zijn niet los van elkaar te denken.

Voor vele bijeenkomsten zijn de nieuwe leden specifiek uitgenodigd, bijvoorbeeld jaarlijkse algemene vergadering, maar bijvoorbeeld ook op 9 December 2002 is i.s.m. fractie een nieuwe ledendag georganiseerd. Ruim 250 mensen gaven gehoor aan de uitnodiging.

De uitwerking van het 3-cirkelmodel (een plan om leden, donateurs en kiezers aan de VVD te binden) is in verband met de vervroegde verkiezingen verschoven naar 2003.

HOOFDSTUK 4: BIJZONDERE GROEPEN EN PROJECTEN

4.1. Jongerenbeleid

4.1.1. CLJ

De Commissie Liberaal Jongerenbeleid (CLJ) is de opvolger van de landelijke commissie jongerenbeleid (LCJ). De CLJ valt sinds 1 januari 2000 onder de verantwoordelijkheid van het JOVD-hoofdbestuur. Voor een verslag van de samenstelling en werkwijze van de CLJ wordt verwezen naar het jaarverslag van de JOVD.

4.1.2. Geschillencommissie JOVD-VVD

De geschillencommissie JOVD-VVD is ingesteld per 1 juli 2000. De geschillencommissie JOVD-VVD is in 2002 niet bijeengekomen; er zijn geen besluiten genomen. De geschillencommissie bestond per 01-01-2002 uit de volgende personen: Éric Balemans (voorzitter), Marjolijn van Leeuwen (ambtelijk secretaris), Chris Jetten (lid, JOVD), Marcel van der Schaaff (lid, JOVD), Frank van Dalen (lid, VVD), Ciska Scheidel (lid, VVD), Rolf Moester (plv. lid, JOVD), Eduard van der Biezen (plv. lid, VVD).

4.1.3. Samenwerking JOVD-VVD

Vanaf 1 januari 2000 is de JOVD de jongerenorganisatie van de VVD. In de samenwerking tussen beide organisaties is dan ook een intensivering waarneembaar. Deze uitte zich onder andere in het over en weer bijwonen van (hoofdbestuurs-)vergaderingen, het gezamenlijk benaderen van leden van JOVD en VVD, een actieve inzet van de JOVD aan de diverse verkiezingscampagnes en het deelnemen aan cursussen, zoals de Masterclass Liberale Loopbanen en de Topkadertraining. Ook op Kamercentrale- en afdelingsniveau wordt er uitvoerig samengewerkt tussen de JOVD en de VVD.

4.1.4. Activiteiten

Liberale Jongeredag

Net als in 2001 stond er een Liberale Jongeredag op het programma, mede in het kader van de Tweede Kamer-verkiezingen, op zondag 12 mei 2002. Echter, evenals alle campagneactiviteiten is ook deze dag afgelast.

CLJ-vergaderingen

Tijdens de 5 vergaderingen van de CLJ in 2002 is het functioneren van de Jongerenfunctionarissen van de Kamercentrales besproken. Door een open communicatie hebben de verschillende Jongerenfunctionarissen ervaringen kunnen uitwisselen, zodat hun taakuitvoering verder verbeterd kon worden. Ook zijn de campagnes op Kamercentralesniveau besproken en is de samenwerking gecoördineerd. In het kader van de adviesrol van de CLJ zijn adviezen aan het VVD-hoofdbestuur en de Kamercentralebesturen gegeven.

CLJ-weekend

In juni is de CLJ in Vught bijeen gekomen tijdens het gezamenlijke CLJ/LCO/LPC-weekend. Vrijdagavond was er na een gemeenschappelijk programma tijd ingepland om de Jongerenfunctionarissen de gelegenheid te geven elkaar, onder het genot van een biertje, beter te leren kennen. Dit resulteerde in een verder verbeterde groepsband en een ontspannen begin van een productief weekend. Zaterdag is er vervolgens een discussie gevoerd over de werkwijze van de CLJ en over de vernieuwing binnen de VVD. Een notitie met de titel 'Ruimte bieden, drempels verlagen' lag ter tafel en is na een uitgebreide discussie aangenomen. Het stuk behandelt de veranderingen die nodig zijn om de vernieuwing en verjonging van de VVD te implementeren. Tevens wordt de rol die de CLJ in dit geheel kan spelen, verduidelijkt. Dit vernieuwingsstuk is enige tijd later als advies officieel aangeboden aan de partijvoorzitter van de VVD, Bas Eenhoorn. Tijdens de vernieuwingsdagen van de VVD in september 2002 is dit stuk besproken en is er notie genomen van de aanbevelingen van de CLJ.

4.2. Organisatie Vrouwen in de VVD /Liberaal Vrouwen Netwerk

Het was voor een groot deel van onze vrouwelijke leden een heel belangrijk jaar waarin, na jarenlange discussie en zorgvuldige afwegingen, het Landelijk Bestuur van de OVVD besloot tot het opheffen van de organisatie en over te gaan tot integratie in de VVD. Om ook in de toekomst, zowel intern als extern, de liberale vrouwen een eigen gezicht te laten hebben werd met het HB van de VVD besloten tot het oprichten van het Liberaal Vrouwen Netwerk. De doelstellingen en de wijze van implementatie in de VVD werden vastgelegd in een convenant welke op 24 mei 2002 door toenmalig voorzitter Ineke Hessing en partijvoorzitter Bas Eenhoorn ondertekend werd. Als afronding van de oude organisatie vond er in september 2002 een zowel feestelijk als een beetje weemoedig congres plaats, waarna per 1 oktober het Liberaal Vrouwen Netwerk van start kon gaan.

Actuele politieke ontwikkelingen

Inhoudelijk gesproken werd toch ook in het afgelopen jaar het landelijke politieke beleid nauwlettend gevolgd, en daar waar het nodig werd gevonden een inbreng te geven namens de OVVD, contact gezocht met onze politieke vertegenwoordigers in het Kabinet en 1^e en/of 2^e Kamer en het HB. Er werden bijvoorbeeld amendementen ingebracht voor het nieuwe landelijke VVD-verkiezingsprogramma en er werden twee onderwerpen extra belicht tijdens de goed bezochte themadag en het congres.

Zorg teruggeven aan patiënt en professional

Op 16 maart 2002 organiseerde het Liberaal Vrouwen Netwerk i.o. een themabijeenkomst over de gezondheidszorg. In de gezondheidszorg zijn in de nabije toekomst vele veranderingen te verwachten, zoals wijzigingen in het zorgstelsel en uitbreiding van het persoonsgebonden budget. Met Erica Terpstra als dagvoorzitter en een indrukwekkende rij deskundigen uit de gezondheidszorg werd het een levendige ochtend. Er werd een breed scala aan onderwerpen bediscussieerd, zoals de kwaliteit en toegankelijkheid van zorgvoorzieningen, schaalvergroting, veiligheid, deregulering en liberalisering van de zorg, en het personeelstekort in de zorg (vooral het tekort aan verpleegkundigen). Algehele conclusie was, dat de zorg dient te worden teruggebracht naar de patiënt en de professional en dat de overheid uitsluitend randvoorwaarden schept.

Het Leven gaat door

Het slotcongres van de OVVD stond in het teken van de toekomst van de vrouw, gekoppeld aan de doorstart in het Liberaal Vrouwen Netwerk. Het thema 'Levensloop' (wetgeving is dan wel aan de geëmancipeerde samenleving aangepast, maar wat betekent dat in de praktijk?) werd onder voorzitterschap van Annemarie Jorritsma door twee panels belicht. Het eerste panel had als hoofdleidraad; Vrouw en beroepskeuze/Vrouw, carrière en gezin en het tweede; Vrouw en financiële zekerheid/ pensioen. De inbreng van de aan elkaar gewaagde panelleden zorgde voor een goede gedachtevorming voor de aanwezigen en werd op kundige wijze aan elkaar verbonden door een zeer geestige maar ook uiterst kritische, gesproken, column door Agnes Verbiest.

International Liberal Women

Ook internationaal lieten de Nederlandse liberale vrouwen van zich horen. Joke van Olm en Ineke Hessing namen deel aan de Liberale Internationale in Boedapest. De eerste dag vergaderde het Internationale Vrouwen Netwerk (INLW). Het was een goede vergadering, maar er is nog heel veel te doen binnen dat netwerk. Het is van groot belang dat veel meer vrouwen hierbij worden betrokken, aangezien de situatie van vrouwen wereldwijd niet bepaald rooskleurig is. Het Liberaal Vrouwen Netwerk van de VVD zal internationaal gezien de contacten met andere vrouwenorganisaties op een moderne manier via de digitale snelweg moeten intensiveren, teneinde direct op actuele zaken vrouwen aangaande te kunnen inspelen en hierin verbetering proberen te brengen.

Afscheid

Het LB van de OVVD en de Stuurgroep van het LVN kwamen maandelijks in vergadering bijeen om lopende zaken en de voortgang te bespreken, waarna er in de Adviesraad (3x) en Landelijke Commissie (1x) verslag werd gedaan van de ondernomen stappen en toestemming gevraagd werd om op de ingeslagen weg voort te gaan. Tot op het laatst werd het LB bijgestaan met raad en daad door Loes

Trompet die jarenlang de secretariael medewerker en aanspreekpunt voor de vrouwen op het hoofdkantoor van de VVD was. Met het opheffen van de oude organisatie verviel haar formatieplaats, daar het LVN zal ondersteund worden door het bureau als geheel. Het kwartaalblad 'De Liberale Vrouw' van de OVVD werd ook opgeheven na in 20 jaar bijna 100 keer te zijn verschenen. Velen hebben jarenlang met veel interesse en waardering de politieke en bestuurlijke zaken aangaande de ontwikkeling van de vrouw binnen de VVD via dit medium gevolgd. Het is ook in de toekomst de bedoeling dat er communicatie met alle VVD-vrouwen blijft bestaan door middel van diverse andere vormen, zoals het intensiveren van persoonlijke e-mails en publicaties in Thorbeckenieuws, dat gaat onder de verantwoordelijkheid van de VVD.

Toekomst

De Stuurgroep van het Liberaal Vrouwen Netwerk ging na 1 oktober aan het werk met als eerste taak een startnotitie op papier te zetten om helder te maken wat het nieuwe elan voor de toekomst zou zijn. Missie, visie en doelstelling werden gedefinieerd om het gekozen motto: 'Verdere integratie in de partij, biedt betere kansen voor de VVD-vrouw om moderne netwerker te worden!', duidelijk over het voetlicht te krijgen. Verder werd er in samenspraak met de Landelijke Commissie LVN naar een plan van aanpak 2003 toe gewerkt.

4.3. De Initiatiefgroep Ouderenbeleid

Het afgelopen jaar heeft de Initiatiefgroep Ouderenbeleid (IGOB) haar functioneren geëvalueerd. Binnen de IGOB bestond de behoefte om te kijken hoe de VVD in de toekomst een krachtig seniorenbeleid vorm zou kunnen geven. De uitkomsten van de evaluatie was dat de IGOB als initiatiefgroep vanuit haar oorspronkelijke doel van oprichting goed functioneert. De beleidsaanjagende functie, de netwerkfunctie en de praktische functie (i.c. de seniorenbeurs) komen goed uit de verf. Bij de evaluatie kwam echter ook naar voren dat de IGOB het stadium van initiatiefgroep is ontgroeid. Met behoud van de oorspronkelijke taakstelling zou het seniorenbeleid beter moeten worden geïntegreerd in het politieke beleid van de VVD en dat van de Tweede-Kamerfractie. Deze conclusie heeft er toe geleid dat het hoofdbestuur besloten heeft de IGOB op te heffen en over te gaan tot het instellen van een partijcommissie Seniorenbeleid. Deze partijcommissie heeft dezelfde functies als de initiatiefgroep maar kan binnen de nieuwe structuur slagvaardiger en integraler optreden. Het hoofdbestuur wil allen die zich sinds de oprichting van de IGOB in 1996 heeft ingezet voor en binnen het IGOB hartelijk bedanken en wenst de partijcommissie Seniorenbeleid veel succes toe.

4.4. Commissies ad hoc

- *Commissie Versterking autonomie gemeenten*

De commissie deed verslag in de algemene vergadering van 25 januari. Inhoudelijke bespreking van het voorstel vond plaats in de algemene vergadering van 16 en 17 mei/

De samenstelling van de commissie was als volgt:

Mevrouw drs. L.E.J. Engering-Aarts (vz)
 Mevrouw N.H. van den Broek-Laman Trip
 De heer prof. dr. L. Van Leeuwen
 De heer drs. J.M. Staatsen
 Mevrouw H. Huijbregts-Schiedon
 De heer dr. T. Zwart
 De heer J. Verhagen
 De heer mr. J.C.G. Wiebenga (corresponderend lid)

- *Commissie "Naar een nieuwe ambtsketen"*

Deze commissie werd door het hoofdbestuur ingesteld in zijn vergadering van 11 maart 2002. De taakopdracht van de commissie was een notitie te maken als basis voor een te houden discussie in de partij over de positie van de burgemeester en de wijze waarop deze wordt aangesteld.

De samenstelling van de commissie was als volgt:

Voorzitter: Mr. I.W. Opstelten (Ivo), burgemeester Rotterdam

Secretaris: Mevrouw mr. drs. D. de Groot (Désirée), senior-beleidsmedewerker VVD-fractie TK.

Leden:

- W.I.I. van Beek (Willibrord), lid VVD-fractie Tweede Kamer
- Mevrouw N.H. van den Broek-Laman Trip (Nicoline), voorzitter VVD-fractie Eerste Kamer
- Mr. M.A.P. van Haersma Buma (Michiel), burgemeester Leidschendam-Voorburg
- Drs. P.J.H.M. Luijten (Paul), lid VVD-fractie Eerste Kamer
- Prof.dr. U. Rosenthal (Uri), lid VVD-fractie Eerste Kamer
- Mr. A.J. te Veldhuis (Jan), lid VVD-fractie Tweede Kamer
- Mevrouw L.A.G.M. de Zeeuw-Lases (Loes), burgemeester Ruurlo
- Dr. T. Zwart (Tom), universitair hoofddocent Rijksuniversiteit Utrecht.

• *Commissie Eerste Kamer*

De commissie Eerste Kamer, sprak in het verslagjaar met de (potentiële) kandidaten voor de eerste-kamerlijst en bracht aan het hoofdbestuur in zijn vergadering van 14 oktober verslag uit.

De commissie bestond uit:

- De heer ir. D. Luteijn (vz)
- De heer mr. G.H.N.L. van Woerkom
- Mevrouw A. van Leeuwen-Gijsberts
- De heer J.A. van Graafeiland
- Mevrouw E. Tuijnman
- Ambt secr.: Mevrouw K. de Kok

• *Commissie Toekomstvisie*

Deze commissie werd ingesteld door het hoofdbestuur in zijn vergadering van 14 januari. Over taakopdracht en samenstelling is informatie opgenomen onder hoofdstuk 1.1.4

• *Werkgroep vernieuwingsdiscussie*

De werkgroep vernieuwingsdiscussie werd door het hoofdbestuur in zijn vergadering van 10 juni ingesteld. Over taakopdracht en samenstelling is informatie opgenomen onder hoofdstuk 1.1.4

• *De commissie Respect*

In de vergadering van het hoofdbestuur van 4 april 2002 werd besloten de commissie respect in te stellen die de opdracht mee kreeg om een notitie en stellingen samen te stellen de liberale visie over normen en waarden. Het rapport is besproken in een partijraad op 2 november.

De samenstelling was als volgt:

Voorzitter: Peter van Zunderd (korpchef politie West-Brabant)

Leden:

- Ina Adema (wethouder Deventer)
- Stef Blok (lid Tweede Kamer)
- Chris Jetten (lid bestuur KC Amsterdam, oud-deelnemer Zomerschool)
- Melanie Schultz van Hagen-Maas Geesteranus (wethouder Leiden)
- Bernd Taselaar (kandidaat Tweede Kamer, voorzitter commissie politiek afdeling Leiden)
- Prof.dr.mr. Kees Schaap
- Edith Schippers (q.q. namens hoofdbestuur)
- Patrick van Schie (q.q. namens Teldersstichting)
- Ambt. secr: Sabine Bierens (wetenschappelijk medewerker Teldersstichting).

HOOFDSTUK 5: OVERIGE JAARVERSLAGEN

5.1. VVD-fractie in de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Samenstelling 15^e TK-fractie bij aanvang verslagjaar:

* Bij aanvang van het verslagjaar is de samenstelling van de fractie (38 leden) als volgt: H.F.Dijkstal, mr.drs.W.C.van Baalen, E.R.M.Balemans, drs.S.A.Blok, W.I.I.van Beek, J.D.Blaauw, dr.O.Cherribi, C.G.A.Cornielje, mevr.mr.A.M.van Blerck-Woerdman, M. van den Doel, mevr. M.J.Essers, J.M.Geluk, ing.E.L.P.Hessing, ir. P.H.Hofstra, H.G.J.Kamp, drs. J.H.Klein Molekamp, mr. R.Luchtenveld, mevr. E.Meijer, mr.drs.A. Nicolaï, mr.J.M.L.Niederer, G.J.Oplaat, mevr.F.Örgü, mr.F.H.J.Passtoors, mevr.mr.P.Remak, J.Rijpstra, mevr.J.F.Snijder-Hazelhoff, drs. E.F.van Splunter, A.H.de Swart, mevr. E.G.Terpstra, drs.M.W.Ch.Udo, mr.A.J.te Veldhuis, mevr. drs.P.J.L.Verbugt, mr.O.P.G.Vos, mevr.drs.W.C.G.Voûte-Droste, mevr.mr.B.M.de Vries, mr.drs.F.H.H.Weekers, drs.F.W.Weisglas, G.Wilders.

* De samenstelling van het fractiebestuur is ongewijzigd: Dijkstal (voorzitter), Cornielje (vice-voorzitter), Weisglas (secretaris), Voûte-Droste (penningmeester), Rijpstra (secretaris-personeel), B.de Vries (lid, belast met de contacten met partijgeledingen).

Gemeenteraadsverkiezingen op 6 maart 2002:

De leden vervullen de door de partij gecoördineerde spreekbeurten en zijn aanwezig op alle door de partij georganiseerde bijeenkomsten. Bij de grote avonden is de fractie aanwezig met een informatiestand. Iedere ochtend komen de fractie-medewerkers en partijvoorlichter onder leiding van de vice-voorzitter (Cornielje) bijeen ter bespreking van de campagne lijn. Bij de landelijke peiling op 6 maart, staat de VVD op 27 zetels, 11 zetels verlies. Aan het eind van de verkiezingsdag neemt de lijsttrekker deel aan het middernachtelijke, live uit te zenden, debat tussen de lijsttrekkers van PvdA, VVD, CDA, D66, GroenLinks en de lijst Fortuyn.

Val kabinet Kok/Jorritsma/Borst:

Op 16 april valt het kabinet na de presentatie van het NIOD-rapport over de val van Srebrenica. Als gevolg hiervan verminderen de Kamerwerkzaamheden sterk.

Activiteiten voor de Tweede Kamerverkiezingen op 16 mei 2002:

Het campagne team bestaande uit de partijvoorzitter (Eenhoorn), de fractievoorzitter (Dijkstal), de vice-fractievoorzitter (Cornielje), de vice-premier (Jorritsma), de partijvoorlichter (Ginjaar) en de secretaris van de fractievoorzitter (Visser) zet in dagelijkse bijeenkomsten de politieke lijnen uit. Het partijbureau maakt de kaders voor de activiteiten. Fractieleiden vormen regio- en doelgroepenteams. Ieder fractielid presenteert zich op een eigen site, een door de fractie opgezet, nieuw onderdeel van vvd.nl. Alle fractie-medewerkers worden ingezet bij de campagne. Een aantal komt iedere ochtend bijeen onder leiding van de vice-voorzitter (Cornielje). Dagelijks is er een persbriefing met de "kandidaat van de dag" onder leiding van de vice-voorzitter.

De afdeling publieksvoorlichting beantwoordt de e-mails en is op de grote avonden aanwezig met de fractie-informatiestand. Voor een optimale interne communicatie bouwt de fractie een fractie-intranet, waarop het laatste nieuws en informatie wordt geplaatst. Dit intranet is voor de fractieleiden en -medewerkers vanaf iedere werkplek raadpleegbaar en voor de duur van de campagne ook voor het partijbureau.

Na de moord op Pim Fortuyn, 6 mei, stoppen alle campagneactiviteiten. Op 7 mei besluiten de fractievoorzitters, de lijsttrekkers van de Lijst Pim Fortuyn (LPF) en Leefbaar Nederland de campagnes niet te hervatten. Bij de verkiezingen op 15 mei behaalt de VVD 15,4%, 23 zetels.

De 16^e TK-fractie:

Op 16 mei vergadert de vermoedelijke fractie (23 kandidaten), t.w.: J.J.van Aartsen, W.I.I.van Beek, mw.A.M.van Blerck-Woerdman, C.G.A.Cornielje, H.F.Dijkstal, F.H.G.de Grave, drs. L.M.L.H.A. Hermans, ir.P.H.Hofstra, H.A.L.van Hoof, drs.J.F. Hoogervorst, mw.A.Jorritsma-Lebbink, H.G.J.Kamp, mr.A.H.Korhals, J.W.Remkes, J.Rijpstra, mw. E.G.Terpstra, mr.A.J.te Veldhuis, mw.drs.W.C.G.Voûte-

Droste, mw.mr.B.M.de Vries, drs.G.M.de Vries, mevr.drs.J.M.de Vries, drs.F.W.Weisglas en dhr.G.Zalm. Conform interne afspraken zit mevr. Terpstra, als oudste in anciënniteit, de vergadering voor. Aan het begin van de vergadering stelt dhr. H.F.Dijkstal zijn positie als fractievoorzitter ter beschikking. Vervolgens wordt een blechtstoel- commissie ingesteld o.l.v. Terpstra met daarin de partijvoorzitter (dhr.Eenhoorn) en dhr. Korthals Altes. De commissie vraagt ieder fractielid afzonderlijk een naam te noemen voor het voorzitterschap. Na afloop hiervan kiest de vergadering G.Zalm tot voorzitter. Conform de interne afspraken vervullen de teruggekeerde fractiebestuurs- leden de functie ter afhandeling van de lopende zaken tot en met de formatie.

Op 21 mei 2002 stelt de Kiesraad vast dat één van de restzetels toevalt aan de VVD. Hierdoor treedt de kandidaat op nummer 24, dhr.mr.drs. A.Nicolaï toe tot de fractie. De 16e fractie telt definitief 24 zetels en is, na CDA en LPF, de derde partij van het land. Op 22 mei 2002 wordt de Tweede Kamer ontbonden. Op 23 mei 2002 wordt de nieuwe Tweede Kamer beëdigd. De demissionaire ministers en staatssecretarissen in de fractie combineren het kamerlidmaatschap met het ministers- of staatssecretarisschap tot en met de formatie.

Kamervoorzitterschap:

Op 21 mei maakt het fractielid Weisglas gebruik van een nieuwe Kamerprocedure door zich kandidaat te stellen voor het Kamervoorzitterschap. De fractie besluit om met één kandidaat te komen, het lid Jorritsma. Bij de stemmingen na het Kamer- debat op 28 mei wordt dhr. Weisglas verkozen tot Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Dhr. Weisglas treedt daarop terug uit het fractiebestuur en legt zijn woordvoerderschappen neer. Conform de vervangingsregeling neemt de secretaris-personeel (Rijpstra) de werkzaamheden over in het fractiebestuur.

(Onder) Voorzitterschappen Kamercommissies:

De fractie bekleedt na de verkiezingen vier voorzitterschappen die als volgt worden ingevuld: Europese Zaken: Terpstra. Defensie: Jorritsma. Van Blerck: Justitie. OCW: Cornielje. Bouwbegeleidingscommissie: Hofstra. De fractie krijgt het ondervoorzitterschap van de commissie V&W, dit wordt ingevuld door het fractielid Hofstra.

Gevolgen verkiezingsuitslag 16/5 voor de fractieorganisatie:

25 Fractieleden keren niet terug in de fractie. De 28 persoonlijk medewerkers zijn, tenzij herplaatst, onmiddellijk werkeloos. Voor hen bestaat een afvloeiingsregeling. Voor de fractie-medewerkers treedt het sociaal-plan in werking. De fractie besluit in de verkleinde fractie de omvang van het fractiebestuur terug te brengen van 6 naar 4 leden, het coördinatorenoverleg af te schaffen en woordvoerderschappen te koppelen aan een bewindspersoon. Ook de behuizing wordt kleiner, een groot aantal m² moeten worden ingeleverd.

De informatie periode:

Op 17 mei brengt de fractievoorzitter als advies uit aan de Koningin "om te inventariseren welke partijen een kabinet kunnen vormen dat kan rekenen op een brede parlementaire steun en waarvan de samenstelling recht doet aan de verkiezings- uitslag". Op 21 mei beginnen de informatiegesprekken o.l.v. de CDA-informateur, mr.J.P.H.Donner. In de vergadering van 22 mei besluit de fractie dat tot en met de formatie de kandidaten tot en met plaats 35 op de kandidatenlijst (verder aangeduid als "de wachtkamer") de vergaderingen mogen bijwonen. Er wordt een informatie- groep ingesteld, bestaande uit de fractieleden: Zalm, Jorritsma, De Grave, Hoogervorst, Cornielje en Kamp. De informatiegroep komt iedere dag bijeen.

De informatie-dossiers liggen voor alle fractieleden en "de wachtkamer" ter inzage. Op 23 mei besluit de fractie deel te nemen aan informatiegesprekken met CDA en LPF. De eerste schriftelijke terugkoppeling van de informateur, 24 juni, wordt in clusters besproken. De tweede wordt besproken in een fractievergadering op 30 juni. De derde op 3 juli. Op 4 juli wordt het Strategisch Document, het zgn. "slikken-of-stikken stuk", door de fracties van CDA, LPF en VVD vastgesteld. Het plenaire debat tussen fracties en informateur over het Strategisch Document, met als subtitel

"Werken aan vertrouwen, een kwestie van aanpakken", leidt niet tot wijzigingen in het akkoord. Die avond wordt de heer J.P. Balkenende (CDA-fractievoorzitter) benoemd tot formateur en begint de formatie.

De formatieperiode:

Tijdens de formatie komen de fractievoorzitters van CDA, LPF en VVD in een onregelmatig ritme bijeen. Op 10 juli is er een akkoord over de ministersposten.

Op 11 juli stemt de fractie in met de verdeling van bewindspersonen over de drie beoogde coalitiefracties. De VVD krijgt de ministersposten Financiën, BiZaK, VROM en Defensie. En de staatssecretariaten voor V&W, Onderwijs, SoZaWe en Europese Zaken. Op maandag 22 juli treedt het kabinet Balkenende/Bomhoff/Remkes aan. Op die dag verlaten de leden Korthals (minister van Defensie), Hoogervorst (minister van Financiën), Remkes (minister van VROM en vice-premier), Kamp (minister van VROM), Nicolai (staatssecretaris voor Europese Zaken) de fractie. Voorafgaand aan het debat over de Regeringsverklaring worden deze vacatures vervuld.

Conform de interne werkafspraken kiest de fractie na de formatie de overige fractie- bestuursleden in de vergadering van 25 juli. Herkozen worden De Grave (vice-voorzitter) en Rijkstra (secretaris). Vooruitlopend op de beëdiging in september wordt dhr. Blok benoemd tot secretaris personeel/financiën.

Val Kabinet Balkenende-Bomhoff-Remkes:

Woensdag 16 oktober, de dag na de bijzetting van Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Claus te Delft, zeggen de fracties van CDA en VVD het vertrouwen in de coalitie op. Nieuwe verkiezingen worden uitgeschreven voor 22 januari 2003. De begrotingen worden, ondanks het demissionaire kabinet, allemaal behandeld.

Vorbereidingen nieuwe Tweede Kamerverkiezingen op 22 januari 2003:

- De partij kiest op 2 november de fractievoorzitter tot lijsttrekker.
- De fractie neemt op 15 november mw. Ayaan Hirsi Ali in dienst. Mw.Hirsi Ali staat op nr.16 van de conceptkandidatenlijst en heeft vanwege deze keuze haar baan bij de Wiardi Beckman Stichting opgezegd. Omdat hierdoor en door de permanente persoonsbeveiliging i.v.m. bedreigingen, het vinden van een tijdelijke baan niet mogelijk is, wordt deze regeling getroffen.
- Op 30 november, de dag waarop de partij de lijst vaststelt, organiseert de fractie een bijeenkomst voor alle kandidaten. De inhoud is gericht op campagnevoeren.
- Op 13 en 14 december organiseren fractie en partij een tweedaagse trainingsbijeenkomst voor de eerste 43 kandidaten.
- Binnen vvd.nl start de fractievoorzitter eind oktober een weblog. In november en december bezochten per week 100.000 bezoekers dit digitale dagboek.
- Aan het begin van de versnelde kandidaatstellingsprocedure geven de fractieleden Jorritsma, Te Veldhuis, Van Hoof, Verbugt, Klein Molekamp, Van Blerck en M.de Vries te kennen niet in de fractie te willen terugkeren.

Deelname aan Enquêtemissies:

- In de Enquêtemissie Bouwfraude wordt het lid Vos benoemd. Na de verkiezingen keert dhr.Vos niet terug in de fractie. In de ontstane vacature wordt fractielid
- G.de Vries benoemd. Na zijn vertrek wordt hij opgevolgd door dhr.Van Beek.
- In de Enquêtemissie Srebrenica wordt het lid B.de Vries benoemd. Na de installatie van de commissie wordt zij ondervoorzitter.

Vergaderingen:

Het fractiebestuur vergadert tot de verkiezingen iedere maandagochtend, daarna iedere dinsdagochtend. Tot het verkiezingsreces vergadert het clustercoördinatoren- overleg iedere maandagochtend met het fractiebestuur. Na de verkiezingen wordt dit overleg niet voortgezet. De fractie komt iedere woensdagmiddag bijeen. Van september tot december behandelt de fractie in die vergaderingen de afzonderlijke begrotingshoofdstukken. In het tweede deel van het parlementaire jaar worden diverse

thema's besproken. Het jaarlijkse "fractieweekend" van fractieleden, en -medewerkers wordt gehouden op vrijdag 6 en zaterdag 7 september. Vrijdagavond voegen de bewindslieden zich daarbij. Op zaterdag zijn uitgenodigd de leden van het Hoofdbestuur en de KC-voorzitters. Beide dagen staan in het teken van een terugblik en een vooruitblik.

Koninklijke onderscheidingen:

Op 27 juni wordt de oud-leden Verbugt, Snijder, Blaauw en Hessing een onderscheiding uitgereikt. Het oud-lid Vos wordt op 26 juni onderscheiden. Op 17 oktober wordt het oud-lid Voûte onderscheiden. Op 10 december wordt de leden/oud-bewindslieden Jorritsma, Van Hoof, Van Aartsen, M. de Vries, Zalm, De Grave koninklijk onderscheiden.

Wijzigingen gedurende het verslagjaar in de samenstelling van de fractie:

- In de fractievergadering van 25 juni deelt het fractielid Hermans mee dat hij na de formatie de fractie verlaat. Vrijdag 26 juli verlaat hij de fractie.
- Op 22 juli vertrekken de leden Korthals, Remkes, Hoogervorst, Kamp en Nicolaï naar het kabinet.
- Voorafgaand aan het debat over de Regeringsverklaring, worden op 26 juli opnieuw beëdigd: mevr.drs.P.J.L.Verbugt, mr.R. Luchtenveld, G.J. Oplaat, J.H. Klein Molekamp, J.D. Blaauw en G. Wilders.
- Het lid Dijkstal verlaat de fractie op 1 september. In de ontstane vacature wordt op 3 september S.A. Blok opnieuw beëdigd.
- Op 24 juli maakt het lid Voûte bekend dat zij in september de fractie verlaat. Mw. Voûte vertrekt op 3 september. In de vacature wordt op 4 september M. van den Doel opnieuw beëdigd.
- Op 8 oktober vertrekt het lid G.M.de Vries de fractie. In de vacature wordt op 16 oktober J.M.Geluk opnieuw beëdigd.

Afscheid bijeenkomsten:

- Op 21 mei neemt de fractie intern met een diner afscheid van de leden die zich niet verkiesbaar hebben gesteld: dr.O.Cherribi, mw.M.J.van Lente, mw.E.Meijer, mw.mr.P.Remak en van de leden die als gevolg van de verkiezings-uitslag niet terugkeren (in volgorde van de plaats op de lijst): mw.drs.P.J.L.Verbugt, mr.R.Luchtenveld, G.J.Oplaat, drs.J.H.Klein Molekamp, J.D.Blaauw, G.Wilders, drs.S.A.Blok, M.van den Doel, J.M.Geluk, mw. J.F.Snijder-Hazelhoff, mr.drs.F.H.H. Weekers, mw.F.Örgü, E.R.M.Balemans, mr.drs.J.C.van Baalen, mr.O.P.G.Vos, mr.J.M.L.Niederer, drs.E.F.van Splunter, A.H.de Swart, ir.E.L.P.Hessing, drs. W.Ch. Udo en mr.W.H.J.Passtoors.
- Op 17 oktober neemt de fractie met een receptie afscheid van mw. Hella Voûte. Op haar verzoek is er vooraf een minisymposium over de concurrentiepositie van Nederland.
- Op 9 december neemt de fractie in een besloten bijeenkomst in de Kelderzaal van de Ridderzaal afscheid van Hans Dijkstal, voormalig fractielid, minister, vice-premier en fractievoorzitter.

Overig:

- Maandag 9 december wordt wederom een nieuwe-leden-dag gehouden, 250 mensen nemen deel aan discussies en rondleidingen.
- Maandag 16 december houdt de fractie een dereguleringsdag. Ruim 300 ondernemers geven gehoor aan de uitnodiging.
- De fractie ontvangt in het verslagjaar 43 groepen. Hier is het aantal groepen dat wordt ontvangen door individuele fractieleden niet inbegrepen.
- De fractie ontvangt in dit verslagjaar 449 brieven en via het partijbureau 84. Ook hier zijn de aan de leden verzonden brieven niet bij inbegrepen. De fractievoorzitters (Dijkstal en Zalm) ontvangen rechtstreeks 2926 brieven.
- Zowel fractie als fractieleden ontvangen enorme aantallen e-mails.
- De diverse vergaderingen van partijcommissies, themabijeenkomsten en congressen van de partij worden door fractieleden bijgewoond.
- De gesprekken met belangenorganisaties en bedrijven worden gecontinueerd.
- Vanaf het najaar wonen een vertegenwoordiger vanuit de KC-voorzitters en het HB de fractievergaderingen bij.

- In het kader van het fractieproject "Geef de verbeelding de ruimte" exposeert de kunstenaar Rien Vörgers vanaf september in de fractiekamer.

5.2. VVD Europese fractie

Samenstelling

De Europese fractie VVD bestaat uit Jules Maaten, Elly Plooij-van Gorsel, Jan Mulder, Marieke Sanders-ten Holte, Toine Manders en Herman Vermeer.

Taakverdeling:

Jules Maaten (delegatieleider):	Commissie Mileubeheer en Volksgezondheid Commissie Buitenlandse Zaken en Defensie (plaatsvervangend)
Elly van Plooij-Gorsel:	Commissie Industrie, Externe Handel, Onderzoek en Energie Economische en Monetaire Commissie (plaatsvervangend) Commissie Rechten van de Vrouw (plaatsvervangend)
Jan Mulder:	Vice-voorzitter Tijdelijke MKZ Commissie Begrotingscommissie Commissie Begrotingscontrole (plaatsvervangend) Commissie Landbouw (plaatsvervangend)
Marieke Sanders-ten Holte:	Vice-voorzitter Commissie Ontwikkelingssamenwerking Commissie Cultuur, Jeugd en Onderwijs
Toine Manders	Commissie Juridische Zaken en Interne Markt Commissie Werkgelegenheid en Sociale Zaken (plaatsvervangend)
Herman Vermeer	Commissie Regionaal Beleid, Vervoer en Toerisme Commissie Visserij (plaatsvervangend)

ELDR-fractie

De VVD leden in het Europese Parlement maken deel uit van de ELDR-fractie (Europese Liberale en Democratische Partij). De ELDR-fractie is derde fractie in het Europees Parlement met 53 leden (11 Britten, 8 Italianen, 8 Nederlanders, waarvan 6 van de VVD en 2 van D66, 6 Denen, 5 Belgen, 5 Finnen, 4 Zweden, 3 Spanjaarden, een Fransman, een Ier en een Luxemburgse). De Engelsman Graham Watson fungeert als fractievoorzitter. De vorige fractievoorzitter Pat Cox is thans voorzitter van het Europees Parlement, en is daarmee de eerste liberaal sinds 1982 die deze functie bekleedt.

Contact met de VVD-geledingen

De VVD-leden in het Europese Parlement rekenen het traditioneel tot hun taak intensieve betrekkingen te onderhouden met de VVD in al haar geledingen. Zo worden vele partijbijeenkomsten bezocht en woonden de Europarlementariërs per toerbeurt de vergaderingen van de Tweede Kamerfractie, van het Hoofdbestuur en van het POK bij. Daarnaast hebben zij zitting in een aantal Partijcommissies. In 2002 bracht een aantal kamercentrales en afdelingen op uitnodiging van de Eurofractie een bezoek aan het Europees Parlement in Brussel of Straatsburg. Ook de JOVD maakte van deze mogelijkheid gebruik. De Europese fractie houdt eveneens contact met de VVD-leden in Nederland en wel door het Eurocontact, de contactgroep met bestuursleden van de kamercentrales. Daarnaast doen de zes leden meerdere malen per jaar verslag van hun activiteiten in het Euro-Expresse. Ook levert de Europese fractie bijdrages aan het ThorbeckeWeb. Tenslotte vindt u meer informatie over de activiteiten van de VVD-Eurofractie op het internet: www.vvd.nl (Eurofractie) Om de communicatie met de achterban te verbeteren heeft de Europese fractie een permanente campagne opgezet. Rechtstreeks contact met de kiezer is zeer belangrijk. Daarom bieden we de mogelijkheid tot discussie in Brussel en in Nederland middels direct persoonlijk ontmoetingen, voor burgers van binnen maar ook van buiten de VVD.

Afsluitend

Met het oog op de toekomst moet worden opgemerkt dat het liberalisme in Europa versterking behoeft. Vier van de huidige vijftien lidstaten, waaronder Duitsland, zijn niet vertegenwoordigd in de ELDR-fractie. Toch bevindt zich in deze landen een aantal geestverwante stromingen. Werken aan de verbreding van de liberale groep is een belangrijke opgave voor de komende tijd, ook gezien de toekomstige uitbreiding van de Europese Unie.

5.3. VVD-Bestuurdersvereniging

De VVD-Bestuurdersvereniging heeft in 2002 grote personele wijzigingen ondergaan. Na een langdurig dienstverband is de heer A.W. Dijk als ambtelijk secretaris halverwege het jaar vertrokken naar een nieuwe werkring bij de VNG. Hij is met ingang van 1 juli 2002 opgevolgd door de heer drs. H.L. Zilverentant, die deze functie combineert met de functie van assistent bestuurszaken op het algemeen secretariaat van de VVD. Deze functiecombinatie vloeit voort uit de overeenkomst tussen de VVD-Bestuurdersvereniging en de VVD waarbij alle (huidige) diensten van de VVD-Bestuurdersvereniging, met uitzondering van Provincie en gemeente, voor een vast bedrag per jaar worden ingekocht bij de VVD.

Met ingang van 31 december 2002 heeft de heer A.G. van der Stoel (freelance projectmedewerker t.b.v. Provincie en Gemeente) eveneens de VVD-Bestuurdersvereniging verlaten. Vanaf 1 december 2002 is de heer W. Schoevers als redacteur aan Provincie en Gemeente verbonden.

Ondanks deze personele wijzigingen en organisatorische veranderingen is Provincie en Gemeente zonder haperingen negen maal verschenen en werd door veel leden van de advies- en klankbordfunctie van het bureau gebruikgemaakt.

Het ledental van de VVD-Bestuurdersvereniging heeft vanwege de gemeenteraadsverkiezingen van 6 maart 2002 een grote verandering ondergaan, maar is in aantal toegenomen. Zeker een kwart van de 1504 zetels is opgevuld door nieuwe raadsleden. Conform de reglementen van de VVD-Bestuurdersvereniging zijn de vertrekkende raadsleden in ieder geval nog het lopende jaar lid van de vereniging en kunnen daarna opteren voor het buitengewoon lidmaatschap. Vanwege het per 7 maart 2002 ingevoerde dualisme zijn de wethouders geen lid meer van de gemeenteraad. Bij het leveren van een VVD wethouder creëert dit een extra lid voor de VVD-Bestuurdersvereniging. De ledenadministratie wordt in het kader van het afgesloten contract nu volledig door de VVD verzorgd.

Begin 2002 bestond het bestuur uit de navolgende personen:

Dagelijks bestuur

De dames drs. L.E.J. Engering-Aarts (voorzitter), drs. A. de Widt-Nieuwenhuizen (ondervoorzitter) en de heren A.S. Scholten (secretaris), ir. W.G. de Raad (penningmeester) en mr. M.A.P. van Haersma Buma (lid)

Provinciale vertegenwoordigers

De heren Sj. Kremer (Drenthe), ing. A.H. Vermeer (Flevoland), J.W. Boekhoven (Friesland), J.W. Lagerweij (Gelderland), mevrouw A.A.Waal-van Seijen (Groningen), de heren W.J.M. Geurts (Limburg), ing. S.C.O. Pladet (Noord-Brabant), mr. H.M. Meijdam (Noord-Holland), mevrouw A.A.M. Conradi-Moraal (Overijssel), de heer F.J. Vos (Utrecht), mevrouw G.J. van de Velde-de Wilde (Zeeland), de heer drs. H. van Santen (Zuid-Holland)

Kwaliteitszetels

J.S. de Regt (gemeentesecretarissen) en de heer E.H. Togtema (waterschapsbestuurders)
 Mevrouw mr. M.E. Tsoutsanis- van der Koogh is lid van advies namens het hoofdbestuur van de VVD toegevoegd.

Op 23 maart traden de dames Engering en Conradi en de heren Scholten, Vermeer, Geurts en Vos af. Zij werden opgevolgd door respectievelijk de heer M.A.P. van Haersma Buma, de dames F.J.M. van der Aa-Hahn en I.R. Adema, de heren W.L.F.C. Ridder van Rappard, B.A.H. Aldewereld en mevrouw M. Verburg -van der Vegte. De heer drs. M.F.A. van Diessen trad toe als nieuw lid van het dagelijks bestuur.

Zoals gebruikelijk organiseerde de VVD-Bestuurdersvereniging naast regionale bijeenkomsten een aantal landelijke activiteiten.

Op 23 maart was er de jaarvergadering, waarin de leidraad voor het VVD-provincieprogramma 2003-2007 werd vastgesteld en een terugblik werd gegeven op de gemeentelijke collegevorming door mw. M.H. Schultz van Haegen - Maas Geesteranus, toenmalig VVD-wethouder van Leiden.

In het voorjaar werden op diverse plaatsen in het land bijeenkomsten georganiseerd omtrent Collegevorming in het dualistisch bestel. Op 24 mei was er een bijeenkomst van het Liberaal burgemeestersgezelschap P.J.Oud bij de KLPD in Driebergen. Op 7 juni werd in de provincie Gelderland de jaarlijkse bijeenkomst van provinciebestuurders en de VVD-leden in de Eerste Kamer gehouden. Door de Ir. Lelykring werd op 30 augustus een excursie georganiseerd naar het Waterschap Velt en Vecht in Coevorden om daar het nood-retentiegebied te bezoeken.

Op 1 en 2 november vond het jaarcongres in Lunteren plaats, met voorafgaande een aantal middagbijeenkomsten van de Ir. Lelykring, het P.J. Oud gezelschap en een forum voor gemeenteraadsleden en wethouders. Beide laatste bijeenkomsten handelde over het rapport van de Commissie Opstellen "Naar een nieuwe ambtsketen voor de burgemeester". Op de vrijdagavond sprak de demissionair Minister van Binnenlandse Zaken en Vice-Premier, de heer J.W. Remkes en was er een optreden van de zwevende kiezer. Op de zaterdagmorgen werden na een korte ledenvergadering diverse workshops georganiseerd.

Op de zaterdagmiddag vond er overigens in Lunteren een buitengewone algemene vergadering van de VVD plaats waar ten behoeve van de Tweede Kamerverkiezingen van januari 2003 de heer G. Zalm als lijsttrekker gekozen werd.

Op diverse momenten en in diverse vormen was er contact met de fracties in de Staten-Generaal en het Europees Parlement alsmede met de VVD-bewindspersonen. Een groot aantal leden van de VVD-Bestuurdersvereniging participeerde in de vernieuwde partijcommissies.

5.4. Liberale Internationale - Groep Nederland (LIGN)

In het verslagjaar zijn er geen activiteiten door de LIGN ontplooid.

5.5. Partijcommissie binnenlandse zaken (A1)

Partijcommissie Binnenlandse Zaken

De heer Drs W K Hoekzema (voorzitter), mevrouw Mr C L Liebregs (secretaris), de heer J D Berghuijs, de heer Mr D Bijl, de heer Drs S A Blok, de heer Mr M J J M Boelen, mevrouw N H vd Broek Laman-Trip, mevrouw M H E v d Broek-Brokkx, de heer C J M de Bruin, de heer C G A Cornielje, mevrouw Prof Dr H M Dupuis, mevrouw Drs L E J Engering-Aarts, de heer E J H S/drs Flipse, de heer Drs J F M Gaillard, de heer Drs N Gerzee, de heer Mr C M de Graaf, mevrouw Mr Drs D de Groot, de heer Mr M A P van Haersma Buma, de heer Mr A Ph Hertog, de heer J J van Heukelum, de heer K Hialal, de heer Mr Drs A H Hoefakker, de heer A de Jager, de heer Mr R Luchtenveld, de heer Drs P J H M Luijten, de heer H M Meijdam, mevrouw Drs M B A Molenaar, de heer Drs J G A Paans, de heer J C J J Peters, mevrouw Drs M Propstra, mevrouw Mr P J D Remak, de heer Mr J Rensema, mevrouw Drs O F Scheidel, de heer Drs J M Staatsen, de heer Mr Ing C van Tilborg, de heer mr A J te Veldhuis, de heer A A de Veth, de heer Drs H J Th Wilmer, mevrouw P M van Wingerden-Boers, de heer Mr Drs H N A J Zijlmans, de heer Dr T Zwart

De structuur

Als plv. voorzitter is door de Commissie uit haar midden benoemd H.M. Meijdam. Plv. secretaris is mevrouw drs. O.F. Scheidel.

De Partijcommissie heeft een stuurgroep en vier werkgroepen ingesteld. De werkgroepen zijn:

1. de werkgroep Constitutionele en Koninkrijksaangelegenheden, voorgezeten door H.M. Meijdam;
2. de werkgroep Bestuurlijke Inrichting / Indeling, voorgezeten door mr Ing C. van Tilborg
3. de werkgroep Inrichting Lokaal/Regionaal Bestuur, voorgezeten door drs J.M. Staatsen
4. de werkgroep Veiligheid, voorgezeten door J.D. Berghuijs.

Vergaderfrequentie

de Partijcommissie vergadert plenair vier keer per jaar, de stuurgroep één maal per maand en de werkgroepen zo dikwijls als het jaarprogramma, onderscheidenlijk de werkprogramma's onderscheidenlijk de politieke actualiteit zulks vereist. Zowel de Partijcommissie, als de werkgroepen adviseren gevraagd en ongevraagd, een en ander in nauw contact met de VVD-volksvertegenwoordigers in Tweede en Eerste Kamer en Europarlement. Ook de VVD-volksvertegenwoordigers kunnen individueel een beroep doen op de Partijcommissie, haar werkgroepen en haar onderscheidene leden.

Werkzaamheden van de Commissie

- Wetsvoorstel inzake dualisering provinciebestuur
- Wijziging van medebewindswetten inzake toekenning van bestuursbevoegdheden in medebewindswetgeving aan het college van B en W en eventuele verordenende bevoegdheden aan de raad (idem Gedeputeerde Staten en provinciale staten)
- Modernisering hoofdstuk 7 van de Grondwet
- De praktijk en de gevolgen van het wetsvoorstel dualisering gemeentebestuur
- Positie van de burgemeester, onder andere:
 - in het kader van het invoeren van het dualisme op gemeentelijk niveau;
 - gevolgen van de nieuwe benoemingsprocedure;
 - aanstellingswijze burgemeester
- Digitale grondrechten
- Constitutionele toetsing
- Zelfstandige bestuursorganen
- Juridisering (o.a. belanghebbende criterium)
- Evaluatie Algemene Wet Bestuursrecht (Awb) (in samenwerking met de commissie Justitie)
- Politieke partijen (o.a. sponsoring)
- Europa en de gevolgen voor decentrale overheden (beleid en regelgeving) in combinatie met de bestuurlijke inrichting van Nederland
- gemeentelijke herindelingen
- Grotestedenbeleid
- Minderhedenbeleid
- Aanbevelingen veiligheidsbeleid
- Koninkrijksrelaties
- Gebruik van het instrument parlementaire enquête
- Werkwijze van het parlement
- Ministeriële verantwoordelijkheid
- Strafrechtelijke aansprakelijkheid van de overheid (Commissie Roelvink)
- Kiesstelsel
- Referendum
- De invloed van de media op het bestuur
- Overheidscommunicatie (Commissie Wallage) en de Wet Openbaarheid van Bestuur
- Conclusies van de parallelsessie van de JAV op 12 en 13 april 2002 te Veldhoven over het rapport van de Commissie Versterking Autonomie Gemeenten. Deze conclusies hebben betrekking op:
 - medebewind
 - juridisering
 - screening van kamervragen
 - toetsen effecten regelgeving
 - invoering tussentijdse gemeenteraadsverkiezingen
 - een nieuw D'-project (deregulering, decentralisatie en dejuridisering).

Verder heeft de Partijcommissie zich gebogen over het rapport "Naar een nieuwe ambtsketen voor de Burgemeester" van de Commissie Opstelten

5.6. Partijcommissie justitie (A2)

Partijcommissie Justitie

De heer Mr M J J van den Honert (voorzitter), de heer F W van/mr Lottum (secretaris), de heer M J van Basten Batenburg, de heer Mr D van der Bel, de heer Drs S A Blok, mevrouw Mr J C W Bogaards, mevrouw Mr A Broekers-Knol, de heer S Dekker, de heer P J M van Domburg, de heer Mr A J Donkers, de heer Mr J H A Hazelhoff, mevrouw Prof Dr E Kneppers-Heynert, de heer M Korteweg, de heer Mr R Luchtenveld, de heer Mr A M Manders, de heer mr J M L Niederer, mevrouw D J M W Paridaens, mevrouw Mr M van Paridon, mevrouw D Regts, de heer Mr J Rensema, de heer Prof Dr U Rosenthal, de heer Mr J H F Schultz van Haegen, de heer Mr M Ph van Sint Truiden, de heer F M Visser, de heer W Wiegersma, de heer R Zonneville,

Algemeen

De voorzitter en secretaris van de Partijcommissie Justitie vóór de TK verkiezingen in mei 2002 waren respectievelijk Mr Beelaerts van Blokland en Mr A.J.F. de Jager.

Naast deze functionarissen kent de commissie geen vaste subgroeperingen. Niet uitgesloten is dat dergelijke groeperingen in de toekomst noodzakelijk zullen blijken. Terzake enkele specifieke onderwerpen zijn ad-hoc werkgroepen ontstaan om zo gezamenlijk tot een advies te komen.

De commissie vergadert in beginsel maandelijks, het zomerreces uitgezonderd.

Na de verkiezingen in 2002 is de commissie in nieuwe samenstelling in oktober en november plenair bijeengekomen.

Werkzaamheden van de commissie

De commissie adviseert gevraagd en ongevraagd de leden van de VVD-fractie in de Eerste Kamer, Tweede Kamer en het Europeparlement.

De belangrijkste werkzaamheden van de commissie in 2002 waren de volgende:

- Het formuleren van een aantal amendementen op het VVD-verkiezingsprogramma 2002;
- Het behandelen van de Justitiebegroting 2002 en het vervolgens formuleren van feitelijke vragen;
- Het doen van een voorstel strekkende tot afschaffing van het procuraat in civiele zaken;
- Het adviseren inzake het vreemdelingen- en asielbeleid (onder meer: uitzetbeleid, Ama-beleid, mogelijke strafbaarstelling illegaliteit);

Het bespreken van en het adviseren inzake actualiteiten (bijvoorbeeld: uitspraken van Imams en de reikwijdte van het zelfverdedigingsrecht n.a.v. de "Albert-Heijn zaak").

5.7. Partijcommissie politie (A3)

Partijcommissie Politie

De heer Prof Mr C D Schaap (voorzitter), de heer Drs G J Buth (secretaris), de heer Drs J M Alma, de heer Mr P de Baat, de heer K Brul, de heer D G J Fabius, de heer Mr G J de Graaf, de heer E. Jarmohamed, de heer Mr J M Lenards, de heer Mr D van Lingen, mevrouw K mr Lodder, de heer Mr R Luchtenveld, de heer Drs J J Manusama, de heer P P J M Martens, de heer J M L Pattijn, de heer Prof Dr U Rosenthal, de heer Mr E R Smits, de heer J Th J drs Tonino, de heer Mr Drs S Wadman, mevrouw Mr G van Zeben-de Vries, mevrouw E G Terpstra.

Voor de verkiezingen

Gediscussieerd is er over een aantal onderwerpen waaronder de nota Criminaliteitsbeheersing waarbij vooral de nadruk werd gelegd op de efficiëntie van de politieorganisatie en het niveau van dienstverlening van de politie. Daarnaast is in het kader van de verkiezingen gesproken over jonge aso's/jeugdige veelplegers. Ook was er een discussie over het al dan niet testen van XTC op party's.

Na de verkiezingen

Na de verkiezingen heeft een aantal leden afscheid genomen. Daarvoor in de plaats zijn nieuwe leden gekomen die voortkomen uit natuurlijk de politie maar ook uit het openbaar bestuur, de advocatuur, de rechterlijke macht en de commerciële advieswereld.

Er is een opzet gemaakt voor de nieuwe structuur van de partijcommissie. Daarbij is gekozen voor een combinatie van verschillende processen die binnen de politie afspelen als het niveau waarop onderwerpen zich afspelen. Deze opzet wordt verder uitgewerkt. De verwachting is dat de nieuwe structuur op korte termijn kan worden ingevoerd.

Voor contact met andere verwante partijcommissies zijn afspraken gemaakt binnen de partijcommissie.

Daarnaast staan een aantal onderwerpen op de agenda van de partijcommissie.

- Inzet politiehonden/pepperspray;
- Politiesterkte plus financiën;
- Positie burgermeester/korpsbeheerder;
- LSOP/opleidingen;
- Privaat blauw in publiek domein;
- Preventief fouilleren (toepassing taken/bevoegdheden);
- Voor- en nadelen privacyregulering voor opsparing;
- Nationale recherche;
- Bijzondere opsporingsmogelijkheden;
- Ketenaanpak;
- Invoeren aangifteplicht;
- Samenwerking met andere organisaties;
- Besteldiscussie
- Bestuurlijke samenwerking/regie;
- Informatiepositie van politie (intern/extern);
- Informatie-uitwisseling;
- Veiligheid vs. Vrijheid;
- Opportuniteitsbeginsel.

5.8. Partijcommissie Buitenlandse Zaken/Ontwikkelingssamenwerking (B1)

Partijcommissie Buitenlandse Zaken / Ontwikkelingszaken

De heer J Manheim (voorzitter), mevrouw L Chr van der Perk (secretaris), de heer J J van Aartsen, de heer J Arensman, de heer mr drs J C van Baalen, de heer Ing L M de Beer, de heer M J Braeken, de heer H de/Mr Ceuninck v Capelle, de heer Drs D J D Dees, de heer J P Dirkse, de heer J P Dirkse, de heer Drs E Dirksen, de heer M van den Doel, de heer A T S Dorhout, de heer Dr W F van Eekelen, de heer Drs A Geensen, de heer Ir E L P Hessing, de heer J J A S Houtenbos, de heer Mr G P H Kreijen, de heer M Kunovac, de heer Drs H H J Labohm, de heer A W L van der Lee, de heer M E A Loudon, de heer J Maaten, de heer Ir A D Maier, de heer K M Manusama, de heer Drs F M H Moquette, de heer E Offerhaus, de heer J G Pliester, de heer J Rijpstra, mevrouw F M Roscam Abbing-Bos, de heer Mr Drs M J M Ruhl, mevrouw Drs M J Sanders-ten Holte, de heer Mr A H J W van Schijndel, de heer Drs F Z Szabo, mevrouw E G Terpstra, de heer M M B Toen, de heer Mr Drs S E van Tuyll, de heer M de Visser, de heer C G de Vor, mevrouw Drs J M de Vries, de heer J C H Weijers, de heer Drs C J C G Widdershoven, de heer G Wilders

Inleiding

De partijcommissie Buitenlandse Zaken en Ontwikkelingssamenwerking heeft zich in 2002 gebogen over een aantal aandachtsgebieden van het Ministerie van Buitenlandse Zaken en Ontwikkelingssamenwerking.

Verder is de commissie gereorganiseerd; na zorgvuldige voorbereiding zijn alle nieuwe leden geclusterd in thematische groepen, e.e.a. conform hun specialisatie.

De activiteiten in de commissie zijn beïnvloed door een aantal politieke (verkiezingen, val Kabinet) en maatschappelijke (overlijden prins Claus) gebeurtenissen. In het bijzonder leidde dit tot een beperkte beschikbaarheid van kamerleden en een veelvuldige wisseling van vergaderdata, waardoor ook commissieleden bij vergaderingen verstek moesten laten gaan.

Commissiewerkzaamheden in Chronologische volgorde

- bijdrage aan de formulering van de buitenlandparagraaf van het VVD-verkiezingsprogramma
- discussie over de aanschaf van de JSF, met het oog op de transatlantische relatie
- bespreking van de situatie in Afghanistan en de behandeling van gevangengenomen AL Queda strijders;
- meermaals uitgebreid van gedachten gewisseld over de situatie in het Midden Oosten, meer in het bijzonder de Palestijns-Israëliëse posities
- discussie over de rol van de Europese Conventie, in verband met de toetreding daartoe van 2 commissieleden
- inleiding + discussie met ambassadeeraad van de Russische federatie in Nederland over de huidige buitenlandse politiek van Rusland, de binnenlandse situatie en de (on-)
- mogelijkheden voor het Nederlandse bedrijfsleven in dat land; een en ander naar aanleiding van de bezoeken van premier Kok en Hare Majesteit de Koningin aan Moskou;
- discussiebijeenkomst en diner over het Nederlandse buitenlandse beleid in aanwezigheid van Minister van Buitenlandse Zaken de heer Van Aartsen;
- kennismakingsbijeenkomst voor bestaande en nieuwe leden van de commissie inclusief opstellen werkprogramma;
- presentatie door de heer Labohm over de rol van de Islam op de ontwikkeling van de derde wereld, gevolgd door een discussie over het Nederlandse beleid op het gebied van
- ontwikkelings samenwerking;
- evaluatiebijeenkomst over eerste ervaringen van werkzaamheden commissie nieuwe stijl.

Organisatie/structuur

De commissie bestaat uit een stuurgroep van 8 leden, waarvan een voorzitter, een vice-voorzitter en een secretaris. De andere stuurgroepleden zijn primair verantwoordelijk voor de aansturing van een van de volgende clusters:

- a) Europa/Transatlantische relatie;
- b) Verre Oosten;
- c) Midden-Oosten/Terrorisme/Vrede en veiligheid;
- d) OS/inter- nationale economie/Latijns Amerika/Afrika; e) Oost-Europa.

De commissie vergadert iedere derde dinsdag van de maand.

5.9. Partijcommissie defensie (B2)

Partijcommissie Defensie

De heer R Reitsma (voorzitter), de heer M van Drunen (secretaris), de heer J J van Aartsen, de heer A L E Arbouw, de heer mr drs J C van Baalen, de heer J G Blom, de heer Drs D J D Dees, de heer M P Dekker, de heer M van den Doel, de heer Dr W F van Eekelen, de heer T Ent, de heer L C van der Hulst, de heer Mr J R G Jofriet, de heer Mr P W Kanters, de heer F E van Kappen, de heer R F Landsbergen, de heer J Maaten, de heer J G van der Meulen, de heer prof dr ir D R Muntslag, de heer Mr R C Nulkes, de heer J W Ort, de heer dr R L Prevo, de heer Prof Dr U Rosenthal, de heer Drs B W E Taselaar, de heer M D Valentijn, de heer Mr R J F M Veltman, de heer P I mr Vermeulen, mevrouw M A D Waalkens

Tot aan de verkiezingen telde onze commissie geen subgroeperingen, wel een voorzitter en een secretaris.

De vaste vergaderdatum was de tweede dinsdag van elke maand.

Na de verkiezingen hadden we nog steeds een voorzitter en een secretaris, en is ook een plaatsvervangend voorzitter benoemd. Een plaatsvervangend secretaris wordt nog gezocht.

De vergaderfrequentie is gelijk gebleven, echter nu is de derde dinsdag van de maand gekozen in verband met nevenactiviteiten der leden. De vergaderingen kunnen ofwel tot kerncommissievergadering, ofwel tot algemene vergadering worden uitgeroepen, de datum blijft gelijk. Subgroepering vergaderen in een zelfgekozen frequentie.

Het onderwerp 'subgroeperingen' heeft in onze commissie zowel een statische als een dynamische component. Vier vaste subgroepen houden zich bezig met Vrede&Veiligheid, Structuur&Operaties, Materieel en Personeel. Daarnaast worden ad-hoc werkgroepen ingesteld, op dit moment hebben we een werkgroep Partijprogram&Verkiezingen, en een die zich bezighoudt met de taakstellende bezuinigingen.

Na de verkiezingen zijn de volgende twee concrete producten opgeleverd:

- Een reactie op de bezuinigingsplannen zoals zijn aangekondigd door minister Korthals. Deze reactie is onder meer besproken met Gerrit Zalm, Bas Eenhoorn en Jozias van Aartsen.
- Een inhoudelijke bijdrage voor de campagne. Dit was een document van drie pagina's met de belangrijkste onderwerpen zoals die spelen binnen Defensie. Tevens enige politieke richtlijn hoe een poging te doen het zwaar geschonden imago van de VVD bij Defensie te herstellen.

Door de open discussie die in onze commissie mogelijk is, is het niet eenvoudig alle onderwerpen te noemen die aan bod gekomen zijn. Hieronder een korte bloemlezing:

- Bezuinigingen op Defensie
- Interne/Externe Veiligheid
- Vredesoperaties
- Europese Defensie
- Joint Strike Fighter
- Kabinetsbeleid inzake Defensie
- Het (ontbreken van een) Defensiestandpunt van de VVD
- Defensie in de verkiezingscampagne
- Structuur Defensiecommissie
- Ontschotting van de Defensieorganisatie
- Herstructurering Defensieorganisatie inzake het rapport van de commissie Franssen.
- Veteranenbeleid
- Technologische ontwikkelingen op Defensiegebied
- Personele ontwikkelingen bij Defensie

5.10. Partijcommissie Europese Zaken (B3)

Partijcommissie Europese Zaken

De heer Drs M A J Knip (voorzitter), de heer Drs W T Russchen (secretaris), de heer J J van Aartsen, de heer Drs C C A Beels, de heer J D Blaauw, mevrouw Drs J de Blecourt-Maas, de heer S E Bontenbal, de heer M P Boots Mevrouw Mr A Broekers-Knol De heer Drs A E Daniels, de heer Dr W F van Eekelen, de heer E Esmeyer, de heer Drs M A Esseboom, de heer Drs E R van de Haar, de heer Ir T Kaastra De heer Ir N G Ketting de heer M P E V Konings, de heer J Maaten, de heer Mr A M Manders, de heer R J J Martens, de heer H W Mojet, de heer ir J Mulder De heer J Oldenbroek De heer R van Onkelen mevrouw Dr P C Plooij-van Gorsel, mevrouw Drs M J Sanders-ten Holte, de heer Mr A H J W van Schijndel, mevrouw drs M N Schiphorst, De heer Drs P J J Sprenger, de heer drs P H van de Stadt, de heer Drs H Tent, de heer Prof Mr P J Teunissen, de heer Mr Drs S E van Tuyl, de heer ing A H Vermeer De heer J P Vos De heer Drs G M de Vries, de heer Mr J G C Wiebenga, de heer Drs F A Wijsenbeek

Algemeen

De partijcommissie, die voor de verkiezingen uit 13 vaste leden bestond, is in haar nieuwe samenstelling sinds september uitgebreid tot 23 leden. Dit heeft o.a. geleid tot een nieuwe structuur met 6 subclusters die zich actief op de volgende deelterreinen richten:

- 1) institutionele zaken,
- 2) subsidiariteit/ vereenvoudiging wetgeving,
- 3) financieel/economische zaken,
- 4) GLB/regionaal beleid,
- 5) buitenlands/veiligheidsbeleid
- 6) justitie/binnenlandse zaken. Deze clusters zijn sedert november 2002 van start gegaan met een hoge vergaderfrequentie (veel ook per e-mail) en rapporteren aan de plenaire partijcommissie.

In de oude samenstelling kwam de partijcommissie gemiddeld elke 6 weken bijeen. Voor de TK verkiezingen op 15 mei heeft men in 2002 nog drie keer vergaderd: op 22 januari, 27 februari en op 16 april. Na de installatie van de nieuwe commissie in september is de partijcommissie 1 keer als Stuurgroep (oktober) en 1 keer plenair (11 november) samengekomen. De clusters hebben met grote regelmaat contact, ook onderling.

Werkzaamheden van de commissie

Het belangrijkste onderwerp van discussie in 2002 was de Europese Conventie. Andere onderwerpen die aan de orde waren zijn: de chartale invoering van de euro, de uitbreiding van de EU, hervorming van de structuurfondsen en het EU landbouwbeleid, inbreng op de VVD TK verkiezingsprogramma's (2002 en 2003), samenwerking tussen het Europees Parlement en de Tweede Kamer, het Stabiliteitspact en de Voorjaarstop in Barcelona.

Over de Europese Conventie zijn inleidingen verzorgd door Staatssecretaris Atzo Nicolaï en Regeringsvertegenwoordiger Gijs de Vries. Een definitieve Conventie-notitie is in de maak. Er is een presentatie geschreven over de financiële consequenties van de uitbreiding, de hervorming van de structuurfondsen en het landbouwbeleid, dat aan de fracties ter beschikking is gesteld. Staatssecretaris Nicolaï verzorgde een inleiding over uitbreiding van de Unie en de hervorming van het GLB aan de vooravond van de Top van Kopenhagen. Verder was de partijcommissie mede-organisator van een workshop over kosten en baten van de uitbreiding o.l.v. Wytze Russchen op de JAV in het voorjaar. De partijcommissie heeft 13 amendementen ingediend op het VVD verkiezingsprogramma 2002, waarvan 8 zijn overgenomen door de partij. De partijcommissie heeft een actieve bijdrage geleverd aan het Tweede Kamer-rapport van Hans van Baalen over de interparlementaire betrekkingen. Tot slot werd een inbreng t.b.v. het ELDR verkiezingsprogramma 2004 voorbereid.

5.11. Partijcommissie financieel economische zaken / MKB (C1)

Partijcommissie Financieel Economische Zaken / MKB

De heer Drs C Oudshoorn (voorzitter), de heer Ir J N K Bierman (secretaris), de heer Drs J C van Antwerpen, de heer W I I van Beek, de heer C P van/dr Beers, mevrouw M Bierman-Beukema toewater, de heer C den Blanken, mevrouw Drs B den Boer, de heer A P den Butter, de heer Mr Drs P C J Collignon, mevrouw I Dezentje Hamming-Bluemink, de heer M van den Doel, de heer Drs H E G D Dunsbergen, de heer T M C Elias, de heer H Faas, de heer Drs B C J van Gils, de heer Ir P H Hofstra, de heer H A L van Hoof, de heer A M C A Hooijmaijers, de heer S Hubeek, de heer Mr H R C Huygens, de heer J Th de Jongh, mevrouw A Jorritsma-Lebbink, de heer Ir N G Ketting, mevrouw Prof Dr E Kneppers-Heynert, de heer J C Kragt, de heer P de Krom, de heer J A Kuijper, de heer Drs P J H M Luijten, de heer J Maaten, de heer H W van Manen, de heer J F B Masselink, de heer G H Meesman, de heer E Meyer, de heer Ir J Mulder, de heer Mr Th A van Nierop, de heer Ir W K A Pels, de heer E E W L Philips, mevrouw Dr P C Plooi-j-van Gorsel, de heer Mr J H de Pont, de heer Mr J Rensema, de heer Jhr Mr A A Roell, de heer E A W van der Sande, de heer Drs D Schiphorst, de heer Ir J C J Schlosser, de heer G A de Smidt, de heer R Smit, de heer M J Varekamp, de heer Mr Drs M W van Veen, mevrouw J

Veenendaal, de heer R E Vermeulen, de heer Drs R A L Verstraeten, de heer J Visser, de heer J J Visser, de heer Drs J B A M van Xanten, de heer W Ytsma, de heer Ing B J van der Zijl, de heer A L Zijlstra

Hieronder worden puntsgewijs de belangrijkste zaken vermeld uit het jaar 2002 van de VVD-Partijcommissie voor Financieel Economische Zaken

Vergaderfrequentie

De commissie heeft in totaal in 2002 zes maal plenair vergaderd, te weten op 22 januari, 19 februari, 19 maart, 16 april, 5 november en 17 december. Daarnaast is een aantal maal bijeengekomen in een tweetal aparte subcommissies, ter voorbereiding van de twee eindproducten (zie onder).

Organisatievorm

Op basis van de notitie "Netwerk in Uitvoering" heeft de Partijcommissie haar organisatievorm aangepast. Van een enkelvoudige commissiestructuur met ongeveer 8 leden is zij overgegaan op een getrapte structuur met ruim 45 leden. Deze getrapte structuur bevat een coördinerende Stuurgroep van 8 leden, die maandelijks vergadert, alsmede een drietal Adviesgroepen van ongeveer 15 leden. De voorzitters en secretarissen van de Adviesgroepen zitten qualitate qua in de Stuurgroep. De drie Adviesgroepen hebben ieder hun afgebakende aandachtsgebieden:

- Financiën & Algemeen Economisch Beleid
- Marktordering, liberalisering, privatisering en regulering
- Innovatie & productiviteit

Na verloop van tijd zal de ingevoerde organisatievorm moeten worden geëvalueerd en waar nodig bijgesteld.

Betrokkenheid

De aanwezigheid bij de maandelijkse vergaderingen van de gewone Commissieleden is dit jaar goed geweest, zowel in de oude als in de vernieuwde organisatievorm. Ook in de Adviesgroepen is door een sterk vergroot aantal leden met enthousiasme bijgedragen aan de diverse werkzaamheden.

Een punt van zorg blijft echter de aanwezigheid van de zogenaamde "Adviserende leden" uit de Eerste Kamer, Tweede Kamer en Europarlement. De laatste fractie heeft zich in 2002 in het geheel niet laten zien, maar ook de Eerste- en Tweede-Kamerfractie zijn vaak minimaal vertegenwoordigd.

Eindproducten

De Commissie heeft in het voorjaar van 2002 een tweetal eindproducten afgeleverd

- De toekomst van het Nederlandse energiebeleid
- De toekomst van het Ministerie van Economische Zaken

In de vernieuwde samenstelling is aan het eind van 2002 een aantal nieuwe onderwerpen opgepakt, die in de loop van het volgende jaar zullen worden gepresenteerd

5.12. Partijcommissie belastingen (C2)

Partijcommissie Belastingen

De heer Prof Mr Chr J Langereis (voorzitter), de heer Mr Drs P H Schonewille (secretaris), de heer W I I van Beek, de heer Mr J J van Bergen, de heer D D M Bos, de heer M Clercx, mevrouw M Fisser, de heer Ir P C Goosen, de heer Mr Drs R M J M de Greef, de heer Ir P H Hofstra, de heer Drs Th J Keijzer, de heer D W van Kommer, de heer E A Koning, de heer Mr H E Koning, de heer Mr A M Manders, mevrouw I E J Muys, de heer Mr W A P Nieuwenhuizen, de heer Mr C D E J Nijman, de heer Drs W H E van Ommeren, de heer Drs G M P Recter, de heer Mr J Rensema, mevrouw Mr E A S Rommel, de heer R Rozekrans, de heer M J Varekamp, de heer Mr M P M van de Ven, de heer Mr P H F G Verhaegh, de heer P Vossenbergh, de heer Drs A H M Vredenburg

Werkzaamheden

Het jaar 2002 kenmerkt zich door de overgang naar de nieuwe structuur. De Commissie is uitgebreid van 13 naar 27 leden, naast 5 adviserende leden. De Commissie heeft 6 keer in de oude samenstelling vergaderd, en 3 keer in de nieuwe samenstelling (1 keer plenair, 2 keer als stuurgroep). Er zijn werkgroepen ingesteld voor natuurlijke personen, midden- en kleinbedrijf, multinationals, verkiezingen 2003, belastingverdragen, opvolging Bosal-arrest en indirecte belastingen. De stuurgroep bestaat uit voorzitter en secretaris, voorzitters werkgroepen, en adviserende leden. De nieuwe werkafspraken zijn vastgelegd in een nota "Structuur en werkwijze Partijcommissie Belastingen", gebaseerd op de nota "Netwerk in uitvoering".

De Commissie juicht de hervorming toe. Het werken met stuurgroep en werkgroepen geeft meer VVD-ers de kans actief mee te denken over het belastingbeleid, en vergroot daarmee het aantal deskundigen waarop de partij een beroep kan doen. De bezetting van de Commissie is van hoog niveau, met vooraanstaande fiscalisten uit publieke sector, advieswezen en bedrijfsleven.

De Commissie heeft twee amendementen ingediend op het verkiezingsprogramma; het toptarief van de successiebelasting mag niet hoger zijn dan het toptarief van de inkomstenbelasting, en harmonisatie van directe belastingen moet waar nodig voor de werking van de interne markt. Beide amendementen zijn aangenomen.

De Commissie heeft in mei 2002 de nota "Liberaal belastingbeleid" van 18 pagina's geschreven, die na goedkeuring door het Hoofdbestuur is gepubliceerd op de VVD website. Belangrijkste aanbevelingen zijn: verdere verlaging toptarief IB en LB; herinvoering bijzonder tarief voor stakingswinst; handhaving ab-tarief op 25%; handhaving hypotheekrente-af trek; handhaving bestaande lijfrentepremie-af trek; uitbreiding deelnemingsvrijstelling; verdere verlaging Vpb-tarief; verlaging toptarief schenkings- en successierechten en afschaffing kapitaalsbelasting.

In het kader van de verkiezingscampagne 2003 heeft de Commissie de campagneleiding een uitgewerkt voorstel gegeven om de overdrachtsbelasting af te schaffen voor mensen die 30 kilometer of meer dichter bij hun werk gaan wonen. Het voorstel is uiteindelijk niet gebruikt in de campagne, en zal wellicht later worden ingezet.

De contacten met eerste en tweede kamerleden waren goed. De Commissie heeft het kamerwerk actief ondersteund, met naast assistentie inzake lopende wetsontwerpen en het formuleren van schriftelijke vragen bijvoorbeeld nota's over een beter fiscaal vestigingsklimaat, mogelijke reacties op het Bosal-arrest, sociale verzekeringsplicht minderheidsaandeelhouders en dividend stripping.

De contacten met de Europarlements fractie waren eveneens goed, er is met name actieve steun gegeven aan Toine Manders inzake persberichten en schriftelijke vragen aan de Europese Commissie, zoals over schadelijke belastingconcurrentie.

5.13. Partijcommissie sociale zaken en werkgelegenheid (C3)

Partijcommissie Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Mevrouw A Tjdhof-Hofsteden (voorzitter), de heer H G M Focke (secretaris), mevrouw C M Angevaren, de heer drs W A H de Bruin, de heer Dr L Ginjaar, de heer Mr F H G de Grave, de heer Mr P T A M Hanraets, de heer M S Heekelaar, de heer Drs H J Herbert, de heer M C Hoekstra, mevrouw Y Hoekstra, de heer Mr M A Houtzager, de heer K Jalving mevrouw A Jorritsma-Lebbink, mevrouw Prof Dr E Kneppers-Heynert, de heer R D J Kouwenhoven, mevrouw Mr S M H van der Laak, de heer Mr A M Manders, de heer Ing R A Mees, de heer J J van der Meulen, de heer drs J Minderhoud, de heer F J Perquin, de heer R Potsdammer, de heer Drs J R A Raasveld, de heer Mr G J J Rensink, de heer C J M Ruys, de heer Mr J J M Sluys, mevrouw mr C C L Stichter, mevrouw Mr P Swenker, de heer Drs J A Vaas, de heer H S Veldman, mevrouw Mr B M de Vries, de heer M C J de Wildt, de heer J H B M Wolthuis

Stuurgroep

Voorzitter: Anja Tijdhof
Plv. voorzitter: Paul Hanraets
Secretaris: Henk Focke
Algemeen lid: Tamara Venrooy

Deze personen vormen samen met de voorzitters van de vier hieronder genoemde werkgroepen de stuurgroep.

Deze komt in beginsel maandelijks bijeen.
Secretariaat, sturing en coördinatie vinden hier plaats.
Daarbij gaat het om de voortgang, de activiteiten en de producten van de werkgroepen.
Die worden besproken en er vindt besluitvorming over vervolgstappen plaats.

Werkgroepen

- ABW, WW en Toeleiding
- WAO, Stelsel en Reïntegratie
- Ziekteverzuim, Zorg en Preventie
- Arbeidsrecht, Arbeidsvoorwaarden en Pensioenen

Vanaf september '02 is de partijcie sociale zaken actief.
Een voorlopige stuurgroep heeft de eerste plenaire bijeenkomst voorbereid. Die vond in oktober plaats. Kennismaking, werkwijzen en formering van de werkgroepen en de stuurgroep stonden centraal. De werkgroepen zijn inmiddels via hun voorzitters aan de slag gegaan. Er is per werkgroep een range aan onderwerpen benoemd, waaruit een eerste keuze is gemaakt. Daar zijn de werkgroepen vanaf november mee van start gegaan.
De partijcommissie is voornemens tenminste 3 keer per jaar plenair bijeen te komen.
Een werkgroep zal dan een thema behandelen, waarbij b.v. gastsprekers uitgenodigd zullen worden.
Daarnaast is de partijcommissie via alle leden bereid onze VVD-politici te ondersteunen.
Zij zijn vanzelfsprekend van harte welkom bij onze bijeenkomsten.

5.14. Partijcommissie volkshuisvesting, ruimtelijke ordening (D1)

Partijcommissie Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening

De heer Ir H Pluckel (voorzitter), de heer J A J Verheijen (secretaris), de heer F T J M Backhuijs, de heer Ing L M de Beer, de heer ing M de Boer, de heer Drs H P G de Boer, mevrouw Ir E A de Boer, de heer Drs A Boone, mevrouw S Boorsma-Terpstra, mevrouw W Derks-van Ketel, de heer G G P Droge, mevrouw H M C Dwarshuis-van de Beek, de heer Ir M E Enderman, de heer Dr L Ginjaar, mevrouw Ir E J Groosman-vd Brandhof, de heer I A M ten Hagen, de heer Ing L Hardenberg, de heer R W P E Housmans, de heer A de Jager, de heer J L van Kerkvoort, de heer M W Kerremans, de heer Ir N G Ketting, de heer Drs J H Klein Molekamp, mevrouw A M R Klijn, de heer Ing R G Koning, mevrouw Mr J S Muntz-Beekhuis, mevrouw Mr M E C Pernot, de heer Ir B P van der Schans, de heer Drs M Schoenmaker, de heer M C Schraver, de heer Drs T J Smit, de heer F H A Smit, de heer Drs G J E van der Snoek, mevrouw Drs S J Somberg, mevrouw R Spermon-Marijnen, mevrouw Mr P Swenker, mevrouw Drs P J L Verbugt, de heer G H J Waanders, de heer H C Weidema, de heer Drs J D Westendorp, de heer Drs Th L N Weterings, de heer Mr L A Wieringa, mevrouw Drs A A Zwierstra

De commissie heeft in het begin van het jaar in januari, maart en april vergaderd.
Die bijeenkomsten stonden in het teken van de behandeling van de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening, de mogelijke fundamentele herziening van de Wet op de Ruimtelijke Ordening, het structuurschema Groene Ruimte en de vaststelling van het verkiezingsprogramma voor de Tweede Kamerverkiezingen in mei.
Thema's waren de vrijheid van gemeenten om te bouwen voor de behoefte van de eigen bevolking, het hanteren van strakke dan wel iets ruimere contouren rond kernen in de buitengebieden, de positie van de

landbouw en differentiatie van landbouw in de delen van het land. Eveneens van belang was de inzet van centrale gedetailleerde sturing, zoals deze werd voorgestaan door de partners in het paarse kabinet of een meer liberale opvatting, waarbij de verantwoordelijkheid bij gemeenten wordt gelegd met een toezichhoudende rol van de provincie. De commissie heeft de Kamerfractie geadviseerd over de inbreng in de schriftelijke behandeling van de vijfde nota en bij de formulering van enige amendementen voor de plenaire zitting, die eind april gepland was voor de finale besluitvorming in de Kamer. Door de val van het kabinet over de Screbrenica-affaire is men niet aan deze besluitvorming toegekomen. Na de verkiezingen is de commissie nog eenmaal bijeen geweest in juni, waarbij aan de hand van de oorspronkelijke inbreng van de commissie in het kader van het verkiezingsprogramma een advies aan de onderhandelaars is uitgegaan over de liberale ruimtelijke ordening. De commissie heeft geconstateerd dat veel van de genoemde tien punten terecht zijn gekomen

Ter afsluiting van de vorige periode heeft de partijcommissie in oude samenstelling in november een werkbezoek gebracht aan de regio Rotterdam. In Zevenhuizen-Moerkapelle is met bestuurlijk vertegenwoordigers van de gemeente gesproken over de 5^e Nota RO in relatie tot de Zuidplaspolder, grote bouwlocatie. In Rotterdam is met vertegenwoordigers van het Ontwikkelings Bedrijf Rotterdam gesproken over de ruimtelijke ontwikkeling van de stad en het nieuwe collegeprogramma. Verheugend was het besluit tot geleidelijke afschaffing van de gemeentelijke erfpacht. Verder bleek het accent eindelijk meer komen te liggen op bouwen voor de middengroepen in de stad. In Spijkenisse is met bestuurlijke vertegenwoordigers gesproken over de ruimtelijke ontwikkelingen van deze groeikern uit de jaren '70. Een project werd bezocht waar op ruime kavels (1000 m²) ruimte wordt gegeven aan particulier opdrachtgeverschap. In Maassluis werd aan de commissieleden een toelichting gegeven op de ontwikkeling van de volkshuisvesting (aanpak herstructureringsopgave flatwijken uit de jaren '60 en '70, mede in relatie tot ouderenhuisvesting). Op 12 december heeft ter afsluiting van het werkbezoek een gesprek plaatsgevonden met 3 wethouders (VVD en LR) van Rotterdam over de ruimtelijke problematiek van de stad in al zijn geledingen. De aanbevelingen van deze werkbezoeken zullen worden ingebracht in de voorbereiding van de update van het 10 puntenprogramma VRO in 2003 in de nieuwe commissie..

Commissie nieuwe stijl

De commissie nieuwe stijl telt 37 leden en is in 2002 éénmaal bij elkaar geweest op 5 november 2002. In deze vergadering zijn 3 werkgroepen ingesteld: Wonen/Volkshuisvesting, Ruimte/Stad en Platteland, en Instrumentarium. De commissie zal plenair ongeveer 4 maal per jaar bij elkaar komen, de werkgroepen bepalen zelf hun vergaderfrequentie. Actief wordt gewerkt aan het uitbreiden van het netwerk, zodat de Kamerleden van onderop uit diverse maatschappelijke geledingen gevoed kunnen worden. In dat verband is bijzondere aandacht gevraagd voor betrokkenheid vanuit de Kamerleden bij het werk van de werkgroepen. Een gesprek met demissionair minister Kamp staat op de agenda.

5.15. Partijcommissie milieuhygiene (D2)

Partijcommissie Milieuhygiene

De heer L J L D van Griensven (voorzitter), de heer Ir. R.W. Leegte (secretaris)*, De heer Ing L M de Beer, de heer Mr Ing K van den Berg, de heer Ir J Boeve, de heer R P G Bosma, de heer ir.ing.K. Brandse MBA, de heer Dr L Ginjaar, de heer Ir N G Ketting, de heer Drs J H Klein Molekamp, de heer J Maaten, de heer J P G A Plantinga, de heer G J A Sigmond, de heer Drs G A de Vrey, de heer Ir J G ten Wolde, de heer Ir L J Zwierstra

*(voordien mevr. Mr. M. Daalmeijer).

Algemeen

De partijcommissie milieu kent geen subcommissies.
 De commissie heeft in 2002 zes keer vergaderd.

Werkzaamheden van de commissie

De commissie heeft zich in het jaar 2002 bezig gehouden met:

Discussie rond het 4^e Nationaal Milieubeleidsplan; advisering t.b.v. het verkiezingsprogramma (niet opgenomen); het bouwbesluit; het voorzorgsprincipe; de handhaafbaarheid van de milieuwetgeving; de verhandelbare emissierechten van CO₂; waterbeleid en ruimtelijke ordening.

De gezamenlijke vergaderingen met de adviescommissie voor landbouw en die voor ruimtelijke ordening zijn in 2002 niet voortgezet. Wel werd een motie geschreven tbv het hoofdbestuur om in het vervolg meer rekening te houden met milieubelangen bij het opstellen van het verkiezingsprogramma. Voorts werd een korte notitie geschreven tbv de informateur bij het samenstellen van het kabinet CDA/VVD/LPF.

Activiteiten komende jaar

Er zal een gesprek gevoerd worden met de leden van het HB en met de adviserende leden om de adviezen van de Commissie een betere positie te geven bij het bepalen van het politieke beleid van de VVD.

Daaraanvolgend worden subgroepen ingericht om aan de gewenste adviezen vorm en inhoud te geven; vervolgens zullen deze ook intern gepubliceerd worden om binnen de partij discussie over milieuaangelegenheden op te roepen.

Wederom zal middels een gezamenlijke vergadering gestreefd worden naar meer samenwerking met de andere adviescommissies van de cluster "leefbaarheid".

Spreekers van buiten worden uitgenodigd om ons te oriënteren mbt problemen rond de Energieopwekking: zonne-energie, windenergie, kernenergie en biomassaconversie.

5.16. Partijcommissie landbouw en visserij / natuurbeheer (D3)

Partijcommissie Landbouw Visserij en Natuurbeheer.

Mevrouw J F Snijder-Hazelhoff (voorzitter), de heer DA M Risseeuw (secretaris), de heer Ir J Beenakker, mevrouw M Bierman-Beukema toewater, de heer J D Blaauw, de heer Drs Ing R Bos, mevrouw P J Bouvy-Koene, de heer Ir J C Boxem, de heer S Geelen, de heer F A de Gelder, de heer J M Geluk, de heer Drs H van Ginkel, mevrouw T T M de Groot, de heer J J van Heukelum, de heer J P C van Hoven, de heer ir M J B Jansen, de heer Ir E J Luitjens, mevrouw A A M van Merkerk, de heer R Muilenburg, de heer ir J Mulder, de heer G J Oplaat, de heer Drs J J Ramekers, de heer C D Roele, de heer A W Stapel, mevrouw Ir M A J Timmermans, de heer J Twerda, de heer M J Varekamp, de heer J A Verhoeven, de heer ing A H Vermeer, mevrouw M Verploeg-Verploegh, de heer F P van der Zee

Het jaar 2002 werd voor een groot deel in beslag genomen door verkiezingen van de Tweede Kamer. Tot de verkiezingen in mei 2002 was de bezetting van de partijcommissie gelijk aan de leden die ook in de voorgaande jaren lid waren. Tot mei waren de heer ir. J. Boxem voorzitter en de heer J. Damen secretaris.

Na de verkiezingen besloot het Hoofdbestuur de partij commissies een andere opzet te geven en meer leden bij dit werk te betrekken. Vanaf september 2002 bestaat de commissie dan ook uit 25 leden.

De werkzaamheden over 2003 kunnen worden verdeeld in werkzaamheden van de commissie "oude" samenstelling, de commissie voor de verkiezingen in mei en commissie "nieuwe" samenstelling. De oude commissie hield zich vooral bezig met de advisering over diverse onderwerpen aan de Tweede Kamerfractie. Daarnaast werd actief meegedacht over de campagne activiteiten voor de verkiezingen van de Tweede Kamer.

De commissie nieuwe samenstelling bestaat voor een groot deel uit nieuwe mensen en een klein aantal uit de oude commissie. De start voor een eerste kennismaking was in Oktober. De commissie besloot niet zoals het advies van het hoofdbestuur was direct op te splitsen in werkgroepen doch eerst als hele groep te gaan functioneren en zo te zien waar een ieder zijn of haar belangstelling zou liggen.

Naast de discussie met en advisering aan de 2^e Kamerfractie werd in november een kleine werkgroep gevormd om een notitie over de toekomst van de Nederlandse landbouw te schrijven. Begin december is deze notitie "Duidelijkheid en Perspectief" als leesstuk aan de woordvoerders LNV en aan de fractievoorzitter ter hand gesteld.

Tevens werd besloten met het oog op de nieuwe verkiezingen op 22 Januari 2003 een mini - symposium te organiseren, met als thema " De toekomst van de Nederlandse land- en tuinbouw, in Europees perspectief". Dit symposium werd op 11 januari 2003 gehouden te Bunnik en door 80 deelnemers bijgewoond.

Thans beraadt de commissie zich op welke wijze in het jaar 2003 wordt door gegaan. Overwogen wordt om naast de plenaire vergaderingen van de gehele commissie een aantal werkgroepen te vormen, die over de diverse beleidsterreinen een visie neer kunnen zetten.

5.17. Partijcommissie verkeer en waterstaat (D4)

Partijcommissie Verkeer en Waterstaat

De heer Mr P A Nouwen (voorzitter), de heer Drs L H M Osterholt (secretaris), mevrouw M Bierman-Beukema toewater, mevrouw Drs J de Blecourt-Maas, de heer Drs J H L Borghuis, de heer Mr G J Bos, de heer R P F Brekelmans, de heer W Damme, de heer J N M van Eekeren, de heer Mr G G van Hasselt, de heer Ir P H Hofstra, de heer Mr A Holtland, de heer Ing A W M van de Hulsbeek, de heer Ir J H Jansen, mevrouw A Jorritsma-Lebbink, de heer Drs J H Klein Molekamp, de heer Drs R M van Kooy, de heer Ir F J M Lambregts, de heer Ir M W Ludema, de heer Ir F C Marckmann, de heer G Meijer, de heer G J Oplaat, de heer Drs Ing H J L Ridderbos, de heer R J Roos, de heer W de Ruitter, de heer Mr H P Talsma, de heer M J Varekamp, de heer ing A H Vermeer, de heer R E Waterman, de heer Mr F J D Wiegerink, de heer Mr G H N L van Woerkom

Vergaderfrequentie

De partijcommissie vergaderde in het afgelopen jaar in de nieuwe samenstelling (dus vanaf 01 september 2002) 2 maal en wel op 24 september en 19 november. De vergaderingen vonden steeds plaats in een van de zalen van het gebouw voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

In de vergadering van 19 november werd intensief van gedachte gewisseld met mevr. drs. M.H. Schultz van Haegen, staatssecretaris voor Verkeer en Waterstaat, onder meer over het Onderwerp Waterbeheer in de 21ste eeuw. Tevens werd contact onderhouden met de partijcommissie Seniorenbeleid op het onderwerp *Mobiliteit voor Ouderen*.

De onderwerpen die het afgelopen jaar door de commissie in de twee vergaderingen werden besproken zijn

- Korte beschouwing op de Rijksbegroting (hoofdstuk XII) en het Infrastructuurfonds
- Het nationale wegennet in relatie tot én de MIT problematiek, én de begroting voor 2003 van het ministerie van Verkeer en Waterstaat;
- Deltaplan grote rivieren
- Waterbeheer, waterberging en waterkwaliteit in Nederland;
- Liberalisering van overheidsbedrijven als algemeen thema
- Betuwelijn;
- Rondje Randstad/ Randstandrail;
- De mogelijkheden en onmogelijkheden van de IJzeren Rijn spoorlijn als opnieuw te gebruiken spoorlijn;
- Wet Personenvervoer 2000 (WP 2000) en zijn uitwerking op de openbaar vervoersontwikkelingen in Nederland
- Concessiewet personenvervoer over het spoor;
- Inbreng van de partijcommissie voor het verkiezingsprogramma 2003-2007
- Eerste discussie over liberale uitgangspunten voor het nieuwe Nationaal Verkeers en Vervoersplan.

Aanwezigheid bij commissievergaderingen

De aanwezigheid van sommige adviserende leden bij de bespreking van deze activiteiten was helaas niet altijd even groot, waardoor de adviesfunctie van de werkzaamheden niet optimaal was. Dat is jammer,

want daarmee wordt ook de waarde van de verdere inbreng in volgende commissievergaderingen minder daar de commissie en de adviserende leden alleen dan optimaal kunnen functioneren in de commissie, als de feitelijke stand van zaken op de diverse beleidsterreinen bij beiden bekend is.

Deelname hoofdbestuuractiviteiten

Aan de door het hoofdbestuur georganiseerde inhoudelijke discussies, mede gezien in het licht van de Tweede Kamerverkiezingen op 22 januari 2003 werd op diverse manieren deelgenomen door leden van de partijcommissie. Aan de netwerkbijeenkomst van 09 december in Perscentrum Nieuwspoort te Den Haag met als titel *Netwerk in uitvoering* werd actief geparticipeerd door zeer veel commissieleden.

Plezierige samenwerking

De werkzaamheden van de partijcommissie kunnen alleen succesvol gestalte krijgen, als de informatie van de verschillende partijgeledingen regelmatig worden uitgewisseld. De commissie als geheel wil daarom graag een woord van dank richten aan de medewerkers van de verschillende gekozen VVD vertegenwoordigers die een bijdrage leverden aan de commissie-discussies. Een bijzonder woord van dank past hier aan mevrouw ir. Ingrid de Bondt (TK fractie beleidsmedewerker Verkeer en Vervoer), de heer Arne Richters (persoonlijk medewerker van Europarlementariër Herman Vermeer) en de heren Jan Eric van der Werff (persoonlijk medewerker van Jan Hendrik Klein Molekamp), Daan Keij (persoonlijk medewerker van Gert Jan Oplaat), Erwin Geldrop (persoonlijk medewerker van Jan Te Veldhuis) en mevrouw Catherina Pranger (persoonlijk medewerker van Pieter Hofstra).

5.18. Partijcommissie onderwijs (E1)

Partijcommissie Onderwijs

De heer Prof Dr J A Bruijn (voorzitter), mevrouw L Middelhof (secretaris), de heer J P L M van den Beemt, de heer W Q Backhuys, mevrouw E van der Bent-Molendijk, de heer R L van den Bos, de heer Mr Drs Th W C Brok, mevrouw W J L Buijs-Glaudemans, mevrouw J A H Ceha-Konings, de heer M E P Ceulen, de heer C G A Cornielje, de heer C Cuypers, de heer S Dijkstra, de heer Drs A J Ditetwig, de heer Drs P Dovermann, mevrouw Prof Dr H M Dupuis, de heer Drs P P van Gent, de heer Dr L Ginjaar, de heer Drs P R Groenestein, de heer P J Hafkamp, mevrouw J J P M v d Honert-vd Horst, mevrouw Drs P M van Hoogenhuizen, de heer A de Jager, mevrouw Drs J E M B Janssen, mevrouw A Jorritsma-Lebbink, de heer Drs J H Klein Molekamp, mevrouw P F A M Kolman-Backbier, mevrouw dr R Limbach, mevrouw J Middelbeek-Rozenboom, de heer G J Oplaat, mevrouw M Overakker-Schapers, mevrouw mr M Recter-van den Heuvel, de heer Dr W E Renkema, de heer J Rijpstra, mevrouw A M J Roberts-Sourenm, mevrouw Drs M J Sanders-ten Holte, de heer Dr N Smeets, de heer Drs E F van Splunter, de heer Drs R P van Splunteren, mevrouw Drs J M de Vries, mevrouw Drs A Vriesendorp-Dutilh, mevrouw A A Waal-van Seijen, mevrouw R I Zwetsloot

Algemeen

De VVD partijcommissie onderwijs 2002-2006 (31 leden en 12 adviserende leden) werd, tezamen met de overige partijcommissies, geïnstalleerd in september 2002. In de maanden daaraan voorafgaand werd door de beoogd voorzitter en de beoogd secretaris voorbereidend overleg gevoerd met de scheidend partijcommissievoorzitter, Mr S. Steen, met de woordvoerders onderwijs van de T.K. fractie, J. Rijpstra en M. de Vries, met portefeuillehouder hoger onderwijs Eerste Kamerfractie Mw Prof. Dr H.M. Dupuis, met de portefeuillehouder partijcommissie in het Hoofdbestuur Mw E. Schippers en met staatssecretaris Mw A. Nijs.

Op basis van deze gesprekken en de daarin gekregen verzoeken en adviezen werden een vergaderrooster (ongeveer één keer per maand) en een conceptwerkwijze opgesteld. Deze werkwijze was erop gericht om binnen de door het HB gestelde kaders zodanig om te gaan met het fors uitgebreide aantal commissieleden, dat deze leden allen actief bij het commissiewerk betrokken zouden worden. Hiertoe werd de partijcommissie opgedeeld in een stuurgroep en in vier werkgroepen, met ieder een concrete deeltaak binnen het onderwijsveld. Deze werkwijze werd aan het hoofdbestuur voorgelegd en goedgekeurd.

Tijdens de eerste vergadering van de partijcommissie op dinsdag 8 oktober 2002 maakten de nieuwe partijcommissieleden met elkaar kennis. De voorgestelde werkwijze werd besproken en deze werd vastgesteld. Vervolgens werd nog in dezelfde vergadering begonnen met het inhoudelijke werk van de werkgroepen. Een vergaderschema voor het parlementaire jaar 2002-2003 werd vastgesteld. Iedere partijcommissievergadering wordt voorafgegaan door een stuurgroepvergadering, daarnaast vergaderen de werkgroepen separaat ter voorbereiding van de commissievergaderingen.

Werkzaamheden commissie

In de periode 8 oktober - 31 december 2002 werden de volgende actiepunten uitgevoerd:

- Op verzoek van de T.K. fractie werd door de werkgroepen commentaar geleverd op de onderwijsbegroting, welk commentaar op 18 oktober aan de T.K. fractie werd aangeboden (dit i.v.m. de behandeling van de begroting in de T.K. kort daarna).
- door de werkgroep Hoger Onderwijs werd (in mondeling overleg dd 14 oktober 2002) advies uitgebracht aan fractielid Monique de Vries, o.a. omtrent gedifferentieerd collegegeld
- Op verzoek van staatssecretaris Nijs werd een analyse gemaakt van het VVD verkiezingsprogramma versus het Strategisch Akkoord (regeerakkoord). Dit werd aangeboden aan de staatssecretaris in december 2002
- Na de val van het kabinet in oktober 2002 werden vanuit de partijcommissie ideeën aangeleverd voor het nieuwe verkiezingsprogramma, de campagne en de kabinetsonderhandelaar.
- Middels een schrijven aan alle KC voorzitters werd voorgesteld om regionale bijeenkomsten rondom het onderwijs te organiseren en werden de diensten van de partijcommissie hierbij aangeboden.
- Door de partijcommissieleden werden actief nieuwe leden voor de partijcommissie geworven. Dit resulteerde in de toetreding van drie nieuwe leden in de periode tot 1 januari 2003.
- Er werd contact gelegd met de JOVD met als doel ook uit die hoek leden voor de partijcommissie te werven, zulks met succes.
- De commissie genereerde het plan om een internationaal onderwijscongres te organiseren in 2004 in het kader van het Nederlandse voorzitterschap van Europa, met als mogelijk thema 'Internationalisering'. Hierover werden verkennende gesprekken gevoerd met leden van de VVD fracties in Tweede kamer, Eerste Kamer en Europees Parlement, de staatssecretaris, de rector van de Universiteit Leiden, de voorzitter van het nieuwe accreditatieorgaan, en het Boerhaave Congresbureau. Alom is binnen en buiten de partij veel enthousiasme en een breed draagvlak voor dit plan te bespeuren.
- Er werd begonnen met de organisatie van een openbare themabijeenkomst over onderwijs gepland voor voorjaar 2003.
- De partijcommissie nam standpunten in over de inrichting van het hoger onderwijs en over liberalisme in het VMBO ten behoeve van de adviserende leden.

5.19. Partijcommissie wetenschap en technologiebeleid (E2)

Partijcommissie Wetenschap en Technologie

De heer Prof Dr Ing A J Berkhout (voorzitter), de heer Drs R T A Janssen (secretaris), de heer Th van den Abeele, de heer Dr J E N Bergmans, de heer P A Berlie, de heer H B Brinkman, mevrouw Mr A Broekers-Knol, de heer Drs D J D Dees, mevrouw Prof Dr H M Dupuis, de heer Ir J M Faber, de heer mr dr C A de Feyter, de heer Dr L Ginjaar, de heer E Hoeksema, de heer H A L van Hoof, mevrouw J. van der Kamp RA MBA, de heer Drs A Kuiper, mevrouw Drs J M Lamers, de heer Drs R P H M Matthijsse, de heer ir C A J Oosters, mevrouw Dr P C Plooijs-van Gorsel, de heer drs R J de Ruijter, de heer F B B Scheurleer, de heer Prof Dr D M Swagerman, de heer Dr C Terleth, mevrouw E G Terpstra, de heer Dr M van Vliet, de heer dr ing H de Vries, mevrouw Drs J M de Vries, de heer Prof Dr Ir T de Vries, de heer Ing J J Wentink, de heer Dr K Wiedhaup

Algemeen

In het verslagjaar heeft de commissie bij de nadering van de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer onder het motto "Van Poldermodel naar Innovatiemodel" een discussie uitgelokt binnen de partij over een nieuw sociaal-economisch besturingsmodel waarbij de sterke eigenschappen van onze overlegcultuur worden gecombineerd met de grote kansen die de innovatie-economie biedt.

Aan deze discussie is op uitnodiging van de partijcommissie Wetenschap en Technologie deelgenomen door vertegenwoordigers van andere partijcommissies binnen de VVD.

De resultaten van de discussie zijn op 25 juni 2002 gepresenteerd aan het Hoofdbestuur. Naar aanleiding van deze presentatie heeft de Commissie W en T een samenvatting van de voorstellen gepubliceerd op de VVD-website in het kader van de vernieuwingdiscussie.

De vergaderfrequentie van de commissie, van subcommissies en van werkgroepen waarin de commissie participeert

In de oude samenstelling heeft de partijcommissie tot aan de verkiezingen maandelijks vergaderd. Aan deze vergaderingen is deelgenomen door vertegenwoordigers van andere partijcommissies rond het thema 'Innovatie'.

Op 25 juni 2002 heeft een vergadering met het Hoofdbestuur plaatsgevonden.

Het Hoofdbestuur heeft in de vergadering van 13 september 2002 de nieuwe leden van de commissie Wetenschap en Technologie benoemd. In de maanden daarna zijn een voorzitter en een secretaris aangezocht. De vernieuwde commissie heeft op 9 december 2002 voor het eerst vergaderd. Dezelfde maand zijn ideeën voor de verkiezingscampagne verzameld. Bovendien is geïnventariseerd welke expertise er binnen de commissie beschikbaar is. Begin 2003 heeft een en ander tot de eerste concrete resultaten geleid.

Werkzaamheden van de commissie

- Innovatie en kenniseconomie
- Biotechnologie
- Informatie- en communicatietechnologie
- Van Poldermodel naar Innovatiemodel, discussienota voorjaar 2002
- Innovatie en informatie, discussienota voorjaar 2002

5.20. Partijcommissie volksgezondheid, welzijn en sport(E3)

Partijcommissie Volksgezondheid Welzijn en sport

De heer Drs R N van der Plank (voorzitter), mevrouw Drs K J Kuperus (secretaris)*, de heer H Aeijelts Averink, de heer H J W van Alphen, de heer H J B Bakker, de heer J F G M de Beer, de heer P P G van/dr Benthem, mevrouw Mr A M van Blerck-Woerdman, de heer Drs M A J M Bos, de heer M Boumans, de heer K P Bouter, de heer Dr L M de Brauw, de heer Drs L W L Bruijn, de heer Drs D J D Dees, de heer J P Deighton, de heer Drs B E van den Dungen, de heer Dr P H J M Dunselman, de heer Drs J de Graaff, de heer J J van Heukelum, de heer Drs H F A M Huijsmans, de heer MBI / E. Huisman MBA, de heer Drs H R Hurts, de heer Drs J J Jansen, mevrouw Dr M J Kaljouw, de heer Prof Dr J E E Keunen, de heer B C de Liefde, de heer J Maaten, de heer Mr M E M Nuyten, de heer Dr R W van Olden, de heer F J Perquin, de heer A M Ploos van Amstel, de heer Drs G A van Pruissen, de heer Drs Th Schouten, de heer Prof Dr W J Schudel, mevrouw E J Siderius, de heer Dr M H G van Soest, de heer Drs B Stolk, mevrouw L Swart-van Rooij, mevrouw Mr P Swenker, mevrouw J Z C M Tielen, mevrouw M A W Umans-Eckenhuisen, de heer R H Verheesen, de heer Prof Dr P A Voûte, de heer L R van der Wieken, de heer G Wilders

* Jos Bakker (tot augustus 2002)

Algemeen

De partijcommissie Volksgezondheid heeft in 2002 een belangrijke structuurwijziging ondergaan. Na de landelijke verkiezingen in mei 2002 is een nieuwe structuur opgezet met een partijcommissie en een stuurgroep. De stuurgroep bestaat uit 9 personen: een voorzitter, een secretaris en 7 leden. Om de stuurgroep heen is de partijcommissie gevormd. De partijcommissie bestaat uit ongeveer 35 personen. De bedoeling is dat de partijcommissie pro-actief en met een hoge mate van zelfwerkzaamheid aan de slag gaat. De leden van de partijcommissie kunnen onderwerpen signaleren die aandacht behoeven en naar aanleiding daarvan voorstellen doen voor nadere uitwerking van een dergelijk onderwerp. Op die manier zullen tijdelijke werkgroepen ontstaan rond bepaalde thema's. De stuurgroep komt maandelijks bijeen. De partijcommissie komt tweejaarlijks bijeen rondom een bepaald thema.

Werkzaamheden van de commissie

Als gevolg van de politieke onrust is het jaar 2002 relatief chaotisch verlopen voor de partijcommissie Volksgezondheid. Na de verkiezingen van mei 2002 is de partijcommissie pas weer in het najaar voor de eerste maal bijeengekomen. In het najaar echter ontstond er wederom politieke onzekerheid als gevolg van de val van het kabinet Balkenende. De activiteiten van de partijcommissie zijn dan ook beperkt gebleven in 2002.

Op de JAV van 12 april 2002 heeft de partijcommissie een boeiende discussie gevoerd met de leden over het thema "Moet alles wat kan en mag alles wat moet?" Aan de hand van inleidingen door diverse leden van de partijcommissie werd een interessante discussie gevoerd over de onbeperkte mogelijkheden op medisch en organisatorisch vlak versus de beperkingen in de gezondheidszorg op ethisch en financieel terrein.

In het najaar van 2002 is de gehele partijcommissie Volksgezondheid (nieuwe stijl) met ongeveer 35 personen bijeen geweest. In deze bijeenkomst werd de nieuwe werkwijze besproken en werd inhoudelijk gediscussieerd over politiek relevante thema's op het terrein van Volksgezondheid (zoals wachtlijsten voor ziekenhuiszorg).

De partijcommissie heeft zich voorgenomen zich te richten op de volgende thema's: Als belangrijke thema's: Zorgstelsel (d.m.v. het updaten van de notitie Kiezen voor Keuze); arbeidsmarkt, medische ethiek, best practices voor artsen.

5.21. Partijcommissie Tolerantie (voorheen homosexualiteit en leefvormen) (G1)

Partijcommissie Tolerantie

De heer O Hoes (voorzitter), de heer E A H van der Biezen (secretaris)*, mevrouw R P Duurinck., de heer Mr F H G de Grave, de heer Drs P J H M Luijten, de heer H M Reilingh, mevrouw T van Rijthoven, de heer S Smeets, de heer N E Soomer, de heer Vermast

* Tot september de heer P.F. Kramer

De cie kwam in 2002 bij elkaar op: 22 januari 2002, 20 maart 2002, 24 mei 2002, 24 september 2002

In het verslagjaar is door de commissie aandacht geschonken aan:

- interne partijdiscussie ten behoeve van de opstelling van de verkiezingsprogramma's, in het bijzonder ten behoeve van de Tweede Kamerverkiezingen.
- nieuwe zedelijkheidswetgeving.
- beroep van ambtenaren burgerlijke stand op gewetensbezwaren bij sluiten
- gelijke behandeling van Nederlandse getrouwde homo- en lesbo ambtenaren bij de EU.
- artikel 1 van de Grondwet, afweging van de grondrechten vrijheid van meningsuiting, vrijheid van godsdienst en non-discriminatie als gevolg van uitingen van imams over homosexualiteit.

- discriminatie van homoseksuele leraren en leerlingen op ('zwarte') scholen. Naar aanleiding van dit onderwerp werd in mei in Amsterdam een geslaagde thema-avond (flitscongres) 'Homosexualiteit en Onderwijs' door de commissie georganiseerd.
- de naamgeving van de commissie als gevolg van de netwerkgedachte.
- de nieuwe werkwijze van de commissie.

5.22. Partijcommissie cultuur en media (G2)

Partijcommissie Cultuur en Media

Mevrouw mr L J Griffith (voorzitter), de heer E W W Evenhuis (secretaris), de heer J J van Aartsen, mevrouw Drs J de Blecourt-Maas, mevrouw N H vd Broek Laman-Trip, de heer Drs A A M Brok, de heer Drs P B A Dirks, mevrouw Drs E T Feikema, de heer Mr A D H Fockema Andreae, de heer Mr F H G de Grave, de heer S G Th Hulst, mevrouw A Jorritsma-Lebbink, mevrouw E M Joustra, de heer Drs A H L Kocken, de heer Drs P J H M Luijten, mevrouw drs G J van der Meer, de heer R C G J Moerkerk, de heer R Th M Nederveen, mevrouw J A E van Olm-Koenen, de heer R T Potjer, mevrouw Drs M J Sanders-ten Holte, de heer Drs H P R J Schoonenberg, mevrouw H E van Valkenburg-Lely, de heer A A de Vrieze

Algemeen

De partijcommissie heeft zich –vooralnog- verdeeld in een tweetal subgroepen, te weten een werkgroep Cultuur en een werkgroep Media. Deze subgroepen zijn verantwoordelijk voor de agendering en inhoudelijke uitwerking van in het jaarplan en door de partijcommissie vastgestelde thema's. De coördinatoren van de respectievelijke werkgroepen vormen tezamen met de voorzitter en secretaris van de partijcommissie een stuurgroep. De stuurgroep is verantwoordelijk voor de coördinatie en voortgang van de twee werkgroepen.

De partijcommissie vergadert in ieder geval elk kwartaal. De werkgroepen vergaderen zoveel als nodig is, hetgeen in de praktijk neerkomt op een maandelijkse vergadering. De stuurgroep vergadert iedere twee maanden.

Werkzaamheden van de commissie

De werkzaamheden van de partijcommissie en de werkgroepen zijn weliswaar voortvarend van start gegaan, maar nog niet definitief vastgesteld omdat ook de positie van de VVD na de verkiezingen van 22 januari 2003 mede bepalend zou zijn.

In 2002 heeft de partijcommissie voor de begrotingsbehandeling van OC& W ten behoeve van de Cultuur en Media onderdelen, een kort advies uitgebracht aan de woordvoerders van de VVD-fractie.

Verder heeft de partijcommissie een groslijst vastgesteld van mogelijke onderwerpen waarover de partijcommissie advisering gewenst vindt. Uit deze groslijst is door de werkgroepen een voorlopig jaarplan 2003 vastgesteld.

De werkgroep Cultuur zal zich in 2003 primair richten op

- a. Amateurkunst;
- b. Diversiteitsbeleid/ integratie/ publieksbereik;
- c. e-culture/ cultuur & ict;
- d. Verder zal worden voortgegaan met het opstellen van een nota over Liberaal kunst en cultuur beleid waar de vorige partijcommissie mee was gestart.

De werkgroep Cultuur verwacht zich in 2004 te richten op subsidiestromen t.b.v. het cultureel erfgoed en in bredere zin de financiering van kunst- en cultuur. Hierbij zal tevens de verhouding overheid/ markt en verdelingsvraagstukken in het subsidiebeleid aan de orde zijn.

De werkgroep Media zal zich in 2003 primair richten op:

Algemeen Onderzoek naar Publieke taken in de Media. Hierbij zal in ieder geval specifiek aandacht gegeven worden aan specifieke vraagstukken zoals:

- a. Legitimiteit Publieke Omroep;
- b. Media(produkties) en industriebeleid;
- c. Ondersteuning geschreven pers;
- d. Digitalisering;
- e. Massamediale campagnes overheid.

De partijcommissie stelt zich daarbij ten doel in 2003 nauwe samenwerking te zoeken met andere organisaties binnen de VVD en ook expertise aan te wenden van organisaties buiten de VVD.

5.23. Partijcommissie seniorenbeleid (G3)

Partijcommissie Seniorenbeleid

Mevrouw Mr S E Korthuis (voorzitter), de heer Dr E V Simons (secretaris), De heer Dr H J P Beerstecher, de heer F W T Blog, mevrouw drs M de Boer, mevrouw T Groenveld-Hubregtse, mevrouw C A Huigen-van Boven, de heer Mr J E Peper, de heer J L Roos, mevrouw Drs M J Sanders-ten Holte, mevrouw J Schouten-Burger, de heer L G de Steur, mevrouw Mr P Swenker, mevrouw E G Terp

Het Hoofdbestuur heeft in 2002 de Partijcommissie ingesteld als opvolgster van de InitiatiefGroep OuderenBeleid (IGOB) en daarmee aangegeven dat het bestuur senioren ziet als een belangrijke doelgroep van [potentiële] stemmers en leden van de VVD. De partijcommissie heeft in september definitief vorm gekregen en heeft de rest van 2002 voornamelijk besteed aan het formuleren van doelstellingen en werkwijze: De VVD moet het onderwerp Seniorenbeleid in den brede goed in het vizier te hebben, intern maar ook op landelijk, provinciaal en lokaal niveau.

De Partijcommissie houdt rekening met de verschillende levensfasen van ouderen, van (meer) actief en iets minder zorgbehoefstig [de zogenoemde derde levensfase] tot meer zorgbehoefstig en daarmee vaak minder actief en zelfstandig [de zogenoemde vierde levensfase]. Tevens met de verschillende groepen ouderen (waaronder allochtonen) en de termijnen waarop bepaalde problematiek voor de groepen van senioren actueel is of kan worden.

De aandachtsterreinen van de Partijcommissie zijn grofweg als volgt in te delen:

De erkenning dat senioren volwaardig lid zijn van de maatschappij met aandacht voor hun leeftijdsspecifieke (ethische) problematiek, zoals werkgelegenheid, erfrecht, leeftijdsdiscriminatie en ethische aspecten van het leven. Ook het gevoel van onveiligheid dat zoveel ouderen hebben valt hieronder.

Inkomen dat in ieder geval een bestaan waarborgt van zelfredzaamheid, waaronder inbegrepen de mogelijkheden voor recreatie en sport alsmede mobiliteit, adequate huisvesting inclusief een veilige leefomgeving, goede gezondheidszorg en deelname aan educatie.

Bovengenoemde aandachtsvelden zijn besproken in de discussienota 'Participerende senioren in een waarde(n)vol seniorenbeleid', die door de IGOB is uitgebracht en is besproken in de periodieken 'De Zilveren Panters' en het 'Provincie en Gemeente' van de VVD. Het werk van de IGOB en in het bijzonder de genoemde discussienota, die zal worden geactualiseerd en verbreed naar levensloopbeleid, vormen een basis waarop de Partijcommissie haar werk zal uitvoeren.

De IGOB heeft in 2002 een paar maal plenair vergaderd met haar Provinciale Netwerk. Net als in de voorafgaande jaren door de IGOB is gedaan heeft de Partijcommissie samen met het landelijk secretariaat van de VVD en veel vrijwilligers van het Provinciale Netwerk de VVD-stand op de seniorenbeurs te Utrecht georganiseerd en bemenst. De aandacht voor deze stand is een redelijk betrouwbare graadmeter gebleken voor de verkiezingsuitslagen.